

KÜLFÖLDI
JÁTÉKSZÍN.

TÖBB TUDÓSOKKAL KIADJA
BAJZA.

ELSŐ KÖTET.

Galotti Emília, szomorújáték.
A' Gyűrű, vigjáték.

1830.

743

Levegő
224

84552

~~81000~~

~~70.213~~

PESTEN, Beimel József
Pesti és Esztergami Könyvnyomató betűjével.

ELŐBESZÉD.

A' jelen gyűjtemény' kiadója azt tevő magának czélul, hogy, minekutána eredeti dramáink még mindég olly szűken jelennek-meg, 's a' megjelentek közül is olly kevésben láthatni csillámlásokat, mellyek figyelmet érdemlenének, a' külföld' jobb műveit gondos fordításokban terjessze — el nemzeténél, 's a' magyar színjátzókat — kik most többnyire éretlen hazai gyümölcsökkel, félszeg 's eredeti sajátságaiból kifosztott, vagy épen avatlan kezekkel készült fordítgatásokkal kínozzák az igen is békétűrő hallgatót — azon helyzetbe tegye, hogy magokat írói gyakorlattal, gonddal készült darabok' nem létével többé ne menthessék. Minden nemzeteknél, mellyeket ma a' dramai tökély' nagyobb pontján ragyogni látunk, így ment az

*

eleintén. Fordításokkal fedezgették az eredetiség' hiányait 's ez által egyéb hasznok mellett, mellyek illy nemű dolgozásokból fakadnak, nyelvekre hatalmas befolyással munkáltak, beszédök hajlékonyságot nyert, saját dramai szólás, nemzeti dialogus szövődött, mellyek által egy igen nehéz ösvény töretett — meg a' később született dramai genius előtt 's felette sokat könnyültek küzdései. Mert a' nyelv' tökéletlensége egyik legfőbb akadály a' szellem' röptének. —

Tudva van az is, hogy nálunk a' szegényebb sorsú nevendékeknek, kevés alkalmok van nyelveket tanulni — az iskoláinkban gyakorlott nyelvtanítás alig érdemel említést — következőlegszűken juthatnak a' külföld' mélyebb jelentésű műveinek ismeretére, mellyek által a' szunnyadó szikra leghamarább fellobban, 's mellyeknek olvasása egyébként is legjobb és legkönnyebb studium, mert a' theoriák' lelkét nem minden képes felfogni, kivált a' kezdők közül nem minden képes. 'S nem érdemelnék e valljon fiatal elméink figyelmet? Sőt igen! és a' kiadó azt hiszi, hogy épen ezekre kellene legfőbb gondjainkat fordítani. Mert egymásnak csak megvallhatjuk őszintén, hogy, bár mai literaturánk néhány igen jeles művet mutathat-

fel a' költés' tartományában, de valódi fényünk
's e' nemzet' maradandó dicsősége még mindég
csak távol reményekből mosolyog felénk, 's
később jövendők fogják azt — ha balszerencse
nem üldöz! — reánk felvirraszthatni. Köteles-
ségünk tehát mind azon szereket mozgásba ten-
ni, mellyek a' fiatal elmé' fejlődését könnyítik,
mert ez bizonyos és csalhatatlanul fogja esz-
közleni literaturánk' ragyogóbb korának köze-
ledését.

A' művek' választásában fő figyelem a' thea-
trumra lesz függesztve, 's olly darabok, mel-
lyeknek kevés játékszíni hatások van, ha egyéb-
iránt classicus művek is, vagy épen nem, vagy
csak felette ritkán fognak a' jelen gyűjtemény-
be felvétetni: ollyanoknak ellenben, mellyek-
nél játékszíni hatásra számolni lehet, ha egyéb-
iránt a' dramaturgiai sanyarúbb törvényeknek
ittott meg nem felelnek is, hely fog engedtetni.
Szóval, a' kiadó arra fog ügyelni, hogy a' magá-
nyos olvasónak lélek-táplálékot, a' játékszíni
nézőnek pedig kedves élményt nyújtson: de a'
kritika' intéseire se húnyja-be egészen szemeit.
Célok, mellyeket elérni nehéz, de nem lehe-
tetlen.

A' fordítások' theoriája iránt, melyről még magyar-országban olly különböző, sőt egymással ellenkező képzeletek forognak, talán egy második vagy harmadik köteténél e' gyűjteménynek el fogja a' kiadó mondani gondolatait.

Szerencséje lévén a' kiadónak többekkel magyar-ország' első rendű írói közül össze-kötetésben állani, kik szándéka' előmozdítására baráti kezöket segédül nyujtani fogják, a' dolgozások' szükségétől nincs mit tartania. Reményli ezen felül, hogy többen is fognak találkozni íróink között, kikben a' jelen ügy barátokra lel. E' szerint a' lehető készületek meg vannak téve 's egyedül és egészen az olvasóktól függ, ha a' magyar literaturai műveltséget ez úton elő-mozdítani kívánják e'?

GALOTTI EMÍLIA

szomorújáték

NEMÉTBŐL, LESSING UTÁN

KAZINCZY FERENCZ.

SZEMÉLYEK.

Galotti Emília,
Galotti Edvárd atyja, és
Claudia, anyja Emiliának.
Gonzága Hektor, Guastallai Fejdelem.
Marinélli, Kamarás.
Rota Kamill, Tanácsnok.
Conti, Festő.
Gróf Appiáni.
Orsina, Grófné.
Angelo.
Pirro.
Cselédek.

ELSŐ FELVONÁS.

Fejdelem' Kabinetje.

Fejdelem

dolgozó asztala mellett. Végig fut némelly iráson, melly előtte a' csomóban áll.

Panasz, mindég csak panasz! kérelmek, mindég kérelmek! — Szomorú munka! 'S még is irigylenek bennünket. — Elbiszem; ha mindenen segílnénk. Ugy méltán irigyelnének. — — Emília? ismét felnyitván egyet az irások közül, 's az esedező' nevét nézvén. Emília? — De Bruneschi; Emília nem Galotti! Nem Galotti Emília! — Mit akar ez az Bruneschi? Emília — olvas — Sokat kíván, igen sokat. De Emíliának híják. Nyerje-meg. Alá-írja 's csenget, mellyre a' Komornok be. Tanácsnokim között van e már valaki a' palotában?

Komornok. Még nincsen.

Fejdelem. Korán csináltam napot. A' reg olly vidám, olly kies; kikocsizom. Marchése Marinelli velem jó. KüldjeteK érte. — Komornok el. — Tovább úgy sem dolgozhatom. Olly csendes vagyok,

gondolám, olly csendes; 's egy szegény könyörgő Bruneschi Emiliának nevezi magát, 's oda a' csend, meg' minden!

Komornok ismét belépén. A' Marchése után elmentek; itt pedig egy levél Contessa Orsinától.

Fejdelem. Orsinától? Tegyük amoda.

Komornok. Futója válasz után vár.

Fejdelem. Magam küldöm - meg, ha fog kívántatni. — Hol a' Grófné? Városban, vagy falun?

Komornok. Tegnap jöve-be.

Fejdelem. Annál rossz . . . jobb, akarám mondani. Úgy még inkább nincs oka várakozni Futójának. — Komornok megyen. — — Édes kedves jó Grófném! — felvéén a' levelet annyi mintha olvasva volna! 's ismét ellökvén. — — No igen; úgy hittem, szeretem őt. Mit nem hisz az ember mindent! — 's lehet hogy szerettem — de, szerettem!

Komornok újra belépén. Conti, a' Festő . . .

Fejdelem. Conti? Igen jó; hadd jőjön. Az majd egyébbel tölti el - fejemet. — Elhagyja az ülést.

Conti.

Fejdelem. Jó reggelt, Conti! hát hogy' vagyunk? mint élünk? mit csinál a' Művészség?

Conti. Kegyelmes Úr, a' Művészség - kenyér után indul.

Fejdelem. Azt neki nem kell, azt neki nem szabad. Az én kis birtokomban ugyan bizony nem. De a' Művésznek viszont dolgozni kell akarnia.

Conti. Dolgoznia neki öröm, de retteg, hogy a' sok dolgozás által a' Művész nevet ledolgozza magáról.

Fej delem. Nem értem, sokat, de soká; keveset, de gonddal. — Reménylem, Conti, hozzámm nem jó üres kézzel?

Conti. A' parancsolt portrét hozom, kegyelmes Úr; — és még egy másikat, melly nem volt parancsolva, de a' melly méltó hogy Fennséged ismerje.

Fej delem. Parancsoltat, nem emlékezem.

Conti. Contessa Orsinát.

Fej delem. Úgy! — mert a' dolog kevéskét régi.

Conti. Szép asszonyságinkat nem mindennap vehetjük munkába. A' Grófné három holnap alatt csak épen egyszer tudá rá vennie magát hogy üljön.

Fej delem. Hol vannak a' darabok?

Conti. Az előszobában; hozom őket. el.

Fej delem. Képe! — Bár! — Képe — csak hogy nem maga! — 's talán a' képben ismét feltalálom a' mit nem már magában. De nem akarom ismét feltalálni. — — Azt az alkalmatlan festőt! — De ki tudja? hát ha ő küldi rám? — Ifa is! — Ha neki bizonyos más kép, melly más színnel, más aljra van festve, helyt akar adni szívemben, talán ugyan még örülnék neki. Míg még amott szerettem, olly könnyű, olly víg, olly dévaj voltam; most mind annak épen ellenkezőjévé levék. — De nem, nem, nem! vígabb vagy nem vígabb; így jobb vagyok.

C o n t i

a' két képpel, mellyeknek egyikét fondákkal támasztja a' székek.

C o n t i helyt csinálván a' képnek. Esedezem, vegye tekintetbe Fennséged a' Mesterség' szűk határit. Nagy része annak a' mi a' szépségben legérdeklőbb, egészen túl vagyon rajtok. Álljon így Fennséged.

F e j d e l e m rövid nézellte után. Derekasán C o n t i; igen derekasán! — ezt mesterségének, ecsetének. De szebbítve, C o n t i! kimondhatatlanul szebbítve!

C o n t i. Az Original nem ez értelemben volt. 'S a' kép valóban nincs is inkább szépítve mint a' hogyan a' Mesterségnek szépíteni kell; a' Mesterségnek a' szerint kell festeni, a' hogyan mívét a' plasticai természet gondolá; azon hanyatlék nélkül, mellyet az ellenkező anyag elmellőzhetetlenné teszen; azon roncsolat nélkül, mellyel ellene az idő kél.

F e j d e l e m. Igazán Művésznek csak azt kell nevezni, a' ki gondolkodva dolgozik ecsetével. — 'S mind e' mellett, a' mint épen hallám, az Original . . .

C o n t i. Bocsánatot, Kegyelmes Úr; az Original nekem tiszteletemet kívánhatja. Nem volt szándékom sérelmest mondani felőle.

F e j d e l e m. Oh valamennyit akar, C o n t i! — 'S még is hát mit monda az Original?

C o n t i. Megelégszem, mondá a' Grófné, ha nem vagyok még útalatosabb mint itt a' képen.

F e j d e l e m. Oh, a' valóságos Original! nem még útalatosabb!

Conti. 'S azt egy arcezal mondta, melyet a' Grófnénak ez a' képe ugyan távolról sem gyanítottat.

Fejdelem. Hisz épen ez az a' mit mondok; hisz épen ebben lelem a' végtelen szebbítést. — Oh ismerem, jól ismerem azt a' gúnyos kevély tekintetet, melly egy Grátzia' alakját is rúttá változtathatná. — Igen is, a' szép száj, élességből húzódván kisdudleg földre, még szebbé válik mint az elvonulás előtt volt. De annak igen szelíden kell esni, nem olly vadan mint a' jó Grófnénál. 'S a' neki hevült sértegetőt egy pár szemnek kell fékben tartani — millyene az eggyyszer a' jó Grófnénak átlájában nincs, — még e' képen sincs.

Conti. Kegyelmes Úr, — nem titkolhatom, — rémülésem —

Fejdelem. Min, Conti? min akada-fel szavaimban? — Valami jót a' Mesterség Orsinának meredt, hideg, előre mászó Medúzaszemeiből csinálhat, mind azt, Conti, maga híven megcsinálta. — Híven, mondom! Nem illy híven még hívebben volna. Mert ám mondja-meg Conti, e' képen kiismerhetnie a' személy' characterét? Pedig azt kellene. A' gög itt méltósággá, a' gúny elevenséggé, a' komor busongás édes szenvedéssé van felszelidítve.

Conti kifakadt élességgel. Ah, Fejdelem, — mi Festők arra tartunk számot, hogy az elkészült kép a' váró szerelmest olly melegen lelendi a' mint azt parancsolá! Mi szerelem szemeinek festünk, 's azoktól kellene vennünk ítéletünket.

Fejdelem. Az nagy baj, Conti! de miért nem jöve tehát egy holnappal hamarább? — Félre most ezzel. — Mi az a' másik?

Conti érténnyúl, 's még mindég fonákul tartván. Ez is asszonyi fő.

Fejdelem. Úgy kedvem volna — talán inkább épen nem látni. Mert im ez ideált itten, — úját homlokához viszi — vagy még inkább itt, — úját szívéhez — úgy sem éri fel. — Óhajtanám, Conti, más tárgyakban csudálhatni Mesterségét.

Conti. Csudalatra méltóbb Mesterség van: de csudalatra méltóbb tárgy — nem, Kegyelmes Úr, az ugyan nincs.

Fejdelem. Úgy megjövendölöm, Conti, hogy az a' Művész' szíve' királynéja. — Conti előfordítja a' képet. — Mit látok Conti, a' maga munkája — vagy az én képzelgésimé? — Galotti Emília!

Conti. Fennséged ismeri ezt az Angyalt?

Fejdelem rejtegetni igyekezvén háborodását, de szemei a' képbe tapadtak. Úgy félig; csak hogy rá ismerheték. Néhány hete hogy egy esti társaságban találám, anyjával. Azolta egyedül szent helyeken jelen-meg előttem, 's ott kevésbbé szabad a' szájongás. — Osztan az atyja! nem barátom; kívánságimnak Sabionétta eránt ő szegzé magát leginkább ellene. Vén fegyver; nyers és makaes. Különben tiszteletes öreg.

Conti. Atyja! De itt lyánya áll ellőttünk.

Fejdelem. Oh igen; mintha tükörből volna kilopva. — szemei mindég a' képen. Hiszen tudja, édes Conti, a' Művészt akkor magasztaljuk igazán, mikor mive' csudáltjában felejtjük magasztalni.

Conti. És még is ez engem felette békétlenül hagyja magammal. De megint épen ez a' békétlenkedésem adta meg nyugtomat. Hah, hogy minigyárt szemünkkel nem festhetünk! Azon hosszú úton

— szemünkből az esetig, végig a' karon, mi nem vész - el ott! — De, a' mint mondom, hogy tudom itt mi vészett - el, mint vészett - el, és miért kellett elvesznie, az engem kevélyé téssen, 's még kevélyebbé mint mind az a' mit itten elveszni nem hagytam. Mert íme abból látom, jobban mint én ebből, hogy valóban nagy Művész vagyok, de hogy csak karom nem mindenkor az. — Vagy azt véli Fennséged, Kegyelmes Úr, hogy Raphael nem volt volna a' legnagyobb festői zseni, ha kar nélkül jött volna e világ-ra? Véli ezt Fennséged, Kegyelmes Úr?

Fejdelem csak most vonván - el szemeit a' képről. Mit monda, Conti? Mit akar tudni, Conti?

Conti. Oh semmit, semmit! Merő csevegés — a' Fennséged' lelke egészen szemeibe vala költözve. Szeretem az illy lelkeket, az illy szemeket.

Fejdelem. erőtetett hidegséggel. Tehát Conti — maga Galotti Emília csak ugyan első szépségei közé számítja városunknak?

Conti. Tehát! Közzé! 's az első közzé 's városunk' elsőjé közzé! — Lehetetlen, Kegyelmes Úr; ez ingerlés. Vagy az egész idő alatt úgy nem láta semmit, a' hogy' semmit nem halla.

Fejdelem. Édes Conti — szemét ismét a' képre vivén — miként higgyen a' mi egyikünk a' maga szemeinek? Szépség felől ítélni úgy is csak Művészeknek volna szabad.

Conti. És így kiki' érzésének a' Művész' ítéletéig kellene várakozni? Klastromba azzal a' ki tőlünk akarja tanulni, mi szép. De Fennségednek bátor vagyok kimondani, 's mint Festő, — életem egygyik legfőbb boldogsága hogy Emília nekem űlt.

Ez a' fő, ez az arcz, ez a' homlok, ezek a' szemek, ez az orr, ez a' száj, ez az ajak, ez a' nyak, ez a' melly, ez a' növés, ez az egész alkotmány, azolta nekem egyetlen stúdiumom az asszonyi szépségben. Magát a' darabot melly miatt űlt, már kiküldék Atyjának; de ím e' másolatja ...

Fej de le m, hirtelen Conti felé fordúlva. Hogyan, Conti? reménylem nincs másnak ígérve.

Conti. Fennségedé, Kegyelmes Úr, — ha örömeire lehet.

Fej de le m. Örömeimre lehet! — mosolyg. — Ezzel a' maga asszonyi - szépség' stúdiumával tehetnék e' jobbat, Conti, mintha azt én is stúdiumom-má csinálom? — Ott amazt csak vigye — csináltas-son rámat neki.

Conti. Igen, Kegyelmes Uram.

Fej de le m. Olly szépet; gazdagot, a' millyet a' Véső csinálni tud. A' Galériában fog függeni. De ez a' másik itt marad. Stúdiummal nem gondolnak annyit. 'S nem függesztik - fel, hanem kéz körül tartogatják. — Köszönöm, Conti; szívesen köszönöm, 's a' mint mondam, kis birtokomban a' Mesterség kenyér után indulni nem fog, míg magamnak lesz. Küldjön kincstartómhoz, Conti, 's fizettesse-ki magát, saját becslése szerint, mind a' két darabért. — A' mennyit akar, Conti!

Conti. Hogy végre még az a' gondolat száll-meg, hogy így nekem valami egyéb fizettetik mint a' Mesterség!

Fej de le m. Oh az elhitt Művészt! — De ne hát, Conti! Értette? A' mennyit maga akar. Conti el.

A' mennyit akar! a' mennyit maga akar! — a' képhez Téged a' legdrágább áron is olcsón birlak! — Ah, szép remeke a' Mesterségnek, de igazán enyém vagy e? — A' ki téged is magáénak mondhatna, Természetnek még szebb remeke! — Valamit érte kívánsz, jó anyácska! valami érte kell, vén morgó! csak kívánjatok, csak szálljatok! — Leginkább kis bájoló, téged önmagadtól szeretnélek megvenni. — Ez a' szem, eltelve ártatlansággal, szeméremmel, 's minden keccsel — ez a' száj — hát még mikor szállani nyílik - meg, mikor mosolyg! ez a' száj — Valakit hallok. — Még irigy vagyok erántad — Befordítja a' képet — Marinélliesz. Bár ne küldék érette! Melly reggelem volna!

Marinélli.

Marinélli. Meg fog bocsátani Fennséged; parancsát nem vártam illy korán.

Fejedelem. Kedvem jött volt kikocsizni. Gyönyörűen költ-fel a' nap. De már elhaladt, és a' nappal kedvem is a' kimenésre. Mi újságunk, Marinélli?

Marinélli. Semmi különös hogy tudám. — Orsína Grófné tegnap megjött.

Fejedelem. Imhol is már jó-reggele — a' leveltre mutat — ha az! nem nagy viszketeget érzek megolvasni. — Maga szállott vele?

Marinélli. Nem én nyavalyás vagyok e, kit bizakodása elgyilkol? — De ha valamelly Dámánkkal ismét megkapatom magam', ki oda feledi magát hogy Fejedelmünket igazán szeresse: úgy —

Fejdelem. Ne fogadjunk semmit Marinélli.
Marinélli. Úgye? és így csak ugyan meg történhetnék tehát, Kegyelmes Úr? — Oh, e' szerint a' Grófné' panaszai nem volnának olly igazságtalanok.

Fejdelem. Sőt igen nagyon. Közelítő menyegzőm a' Massai Herczegnével úgy kívánja, hogy az afféle fiatalságoknak általjában szakasszak véget.

Marinélli. Ha csak az volna! Úgy Orsinának a' szerint kellene magát sorsa' kedvetlenségén megnyugtadni, mint a' Fejdelemnek magát a' magáén.

Fejdelem. Melly kétségen kívül keményebb, keserűbb, mint az övé. Az én szívem egy nyomorú országlási tekintet' áldozatjává lesz: ő a' magáét csak visszavenni kénytelen, nem akarhatja ellen elajándékozni.

Marinélli. Visszavenni? Minek visszavenni? ezt kérdi a' Grófné, ha itt csak olly hitves lép közbe, kit a' Fejdelemhez nem szív, hanem házi - tekintetek fűznek. Illy hitves mellett a' régibb barát né el nem foglalva látja helyét. Nem olly hitvesnek retteg ő feláldoztatni, hanem ...

Fejdelem. Új kedvesnek, — úgy e? — No tehát, Marinélli, szóljon világosan, csinálna e nekem abból vétket.

Marinélli. Ha csinálnék e? — Oh ne téveszen össze Fennséged engem és e' bohót, ki mellett szánakozásból szóllok. Mert valóban tegnap szertelenül megillette. Épen nem akara szíve' zajai felől szóllani; a' csendest, az elhültet volt játszani kedve. De a' leghidegebb beszéd közben is új meg' új arányzást, új meg' új fordulatot szalasztta ki, melyek kiáltva árulták el, szíve melly kínlódások közt

hánykolódik. A' legelevenebb ábrázattal mondogatá a' legszomorúbb dolgokat, és viszont a' legpajkosb dévajkodást a' legsiralmasabb hangzással. — Most könyveknek adta magát, 's félek, azok teszik meg egészen.

Fejdelem. Valamint szegény eszének is azok adák az első döczenést. De a' mi, holmi egyébbel, leginkább tolt el tőle, azzal, Marinélli, nem gondolom, hogy hozzá visszavonni igyekezzék. Ha szerelmében megőrül úgy előbb utóbb a' nélkül is megőrült volna. 'S ezzel elég felőle. Szólljunk egyébről. — De hát a' városnak épen semmi újsága nincs e?

Marinélli. Annyi mint épen semmi. Mert hogy Gróf Appiáni ma tartja menyegzőjét, az nem több mint épen semmi.

Fejdelem. Appiáni? 's kit veszen? Hiszen ha jól emlékezem, ő nem régen jegyeze el valakit, de nem tudom kit.

Marinélli. A' dolog titokban tartatott, mert szeleket csinálni nem vala mivel. — Kaczagni fog Fennséged. De az érzékeny mindig megjárja; végre is orra ejti a' szerelem. Egy leány, minden birtok 's fényes születés nélkül, hálóba tudá keríteni; egy cseczös lárvácskával, de nagy szeszével az erkölcsnek, elmésségnek — 's mit én tudom?

Fejdelem. A' ki magát minden tartalékok nélkül eresztheti azon behatásoknak, melyeket rá szépség és ártatlanság teve, az inkább érdemel, úgy vélném, irigylést mint kaczagást. — De ki tehát az a' szerencsés? Mert Appiáni mind az mellett — tudom én, Marinélli, hogy maga őt úgy nem szenvedheti mint ő magát — mind az mellett Appiáni csak

ugyan igen érdemes sok és nagy tulajdonú fiatal ember, szép ember, gazdag ember, derék ember. Ohajtottam volna őt magamhoz fűzhetni. — Még gondolkozni fogok róla.

Marinélli. Hahogy nem késő. Mert a' menyire értem, neki épen nem szándéka szerenéséjét Udvarnál csinálni. Kedveskéjével a' Piemonti völgyekbe siet — vadkecskéket lövöldözni a' szirtesúcsokon, 's ürgéket tanítgatni tánczocskákra. — Mit is tehetne jobbat? Itt a' maga elvetése után úgy sem várhat semmit. Az első házak előtte mátol fogva zárva vannak.

Fejdelem. Azok a' ti első házaitok, hol erőszak, unatkozás, és szükség egygyütt szoktak lakozni! — De nevezze - meg tehát a' lyányt, kinek ő e' nagy áldozatot hozza.

Marinélli. Bizonyos Galotti Emília.

Fejdelem. Hogyan? — Marinélli! — Bizonyos...

Marinélli. Galotti Emília!

Fejdelem. Galotti Emília? — Soha nem!

Marinélli. Csalhatatlanul, Kegyelmes Úr!

Fejdelem. Nem! mondom. Az nem az, nem lehet az. Maga megtéved a' névben. — A' Galotti ház kiterjedt ház. Meglehet hogy Galotti, de nem Galotti Emília, nem Emília.

Marinélli. Emília, Galotti Emília.

Fejdelem. Úgy még egy van, a' ki a' két nevet egygyütt viseli. Különben is azt monda, hogy bizonyos Galotti Emília, hogy bizonyos. Az első felől csak bolond szólhatna így.

Marinélli. Fennséged, Kegyelmes Úr, magán kívül van. Ismeri Fennséged ezt az Emíliát?

Fejdelem. A' kérdés enyém, nem a' kedé.
— Galotti Emília? az Oberster' leánya, Sabionetta
mellől?

Marinélli. Épen az.

Fejdelem. A' ki anyja mellett van itt Guas-
tallában?

Marinélli. Épen az.

Fejdelem. Nem messze a' Minden - Szentek-
hez?

Marinélli. Épen az.

Fejdelem. Eggy szóval — a' kép után nyúl 's
azt Marinéllinek kezébe adja. Ime — ez? ez a' Galotti
Emília? — Mondd - ki még egyszer átkozott Épen-azo-
dat, 's verj tört szívembe.

Marinélli. Épen az.

Fejdelem. Gyilkos! — Ez? ez a' Galotti
Emília lesz még ma —

Marinélli. Gróf Appiániné. — A' Fejdelem ki-
ragadja kezéből a' képet 's földre löki. — Az esketés esen-
desen megy véghez atyja' jószágán Sabiontta mel-
lett. A' menyasszony, anyjostúl, mátkástúl, 's ta-
lán egykét jóakaró, ebéd tájban indulnak.

Fejdelem csüggedezve dőlve székébe. Úgy oda
vagyok! úgy nem kívánok élni.

Marinélli. De mileli Fennségedet, Kegyel-
mes Úr?

Fejdelem ellenébe szökvén. Hitetlen! Mi lel?
— Igen, tehát szeretem őt, imádom őt. Bízvást tud-
hatjátok. Bízvást tudhatátok, ti, ti mindnyájan,
kik velem örökre hordatnátok annak az eszelős Or-
sínának lánczait. — De hogy maga bánt így velem;
ki nekem olly sok ízben esküvék színetlen, hív ba-
rátságot! — Oh Úrnak nincs barátja! Úrnak nem

lehet barátja! Hogy maga, maga titkolá mind ez ideig a' veszélyt, melly szerelmem felett függé, hahogy ezt feledem magának — úgy nékem ne feledtessék bűneimnek legkisebbike!

Marinélli. Alig lelhetnék szót, Kegyelmes Úr, — ha Fennséged miatt ahhoz lehetne is jutnom — mivel rémulésemet magyarázzam. — Fennséged szereti Galotti Emiliát. — Esket tehát ellenébe az esknek! Ha én e' szerelem felől legkisebbet tudtam, legkisebbet gyanítottam, úgy ne tudjon rólam sem Angyal, sem Szent! — Ugyan ezt merném Orsínának lelkében is eskünni. Az ő gyanúja egészen más rénven héjaz.

Fejdedlem. Tehát bocsásson meg, Marinélli — karjai közé veti magát — 's szánjon.

Marinélli. Ime Uram, lássa most Fennséged, mi gyümölcse van a' titkolódásnak. — „Úrnak nincs, Úrnak nem lehet barátja!“ — 'S okát, ha úgy van. Magok akarják hogy ne legyen, — Ma megbízásokra méltóztatnak, legtitkosb óhajtsaikat szívünkbe öntik ki, egész lelkök nyitva áll előttünk, s holnap olly idegenek, mintha három ígét sem váltottak volna velünk.

Fejdedlem. Ah Marinélli, miként beszélhetém vala magának, a' mit enmagamnak is alig mertem megvallani.

Marinélli. És így gyötrelmei okának annyival inkább nem?

Fejdedlem. Neki? — Hasztalan volt minden igyekezetem másod ízben szólni vele.

Marinélli. De hát elsőben?

Fejdedlem. Elsőben? — Oh megkábulok! — 'S még egész históriát tartsak róla! Látja hogy nyel-

Édes a' hab, mi gondja rá, zsákmánya mint levék.
Ragadjon ki belőle ha tud, 's kérjden osztán.

Marinélli. Ragadjam ki? Bajos dolog itt a' kiragadás. — A' mit Fennséged Galotti Emíliának mulasztott el megvallani, azt most Gróf Appiáninénak fogja. — A' melly portékát első kézből nem kap az ember, a' másodikból veszi, 's a' másodikból baj nélkül, és olcsóbb áron.

Fejdelem méltósága' érzésében. Kivel szóll, Marinélli?

Marinélli. Való, egyszersmind rosszabbúl.

Fejdelem. Ked szemtelen lesz.

Marinélli. 'S a' Gróf tovább akar állani vele. — Úgy igen is, egyebet kellene gondolnunk.

Fejdelem. De mit? — Édes, édes Marinélli, gondoljon helyettem! Mit tenne az én helyzetemben?

Marinélli. Mindeneknek előtte a' kicsinységet kicsinységnek nézném, 's azt mondanám magamnak, hogy nem akarok ingyen lenni a' mi vagyok — Úr.

Fejdelem. Ne biztasson olly hatalommal mellynek itt nem látom sikerét. — Ma készül meg, úgy mondá? — Már ma?

Marinélli. Még ma — csak még ma akarna megkészülni. Pedig csak azon nem lehet többé segíteni a' mi már megkészült. — Rövid eszmélet után. Enged e nekem szabad kezét Fennséged? méltóztatik e jóvá hagyni valamit teendek?

Fejdelem. Mindent, mindent, Marinélli, a' mi a' csapást elhárítja.

Marinélli. Úgy ne veszítsünk időt. — De Fennséged ne maradjon a' városban. Indúljon késedel nélkül Dosalóra. A' Sabionettai út ott megyen el.

Ha nem volnék szerencsés eltávoztatni a' Grófot, még ma eltávoztatni ... De, de, gondolom — önkényt ugrik cselembe. Fennséged követet szándékozik küldeni Massára a' menyegző eránt. Bízva a' Grófra, de olly kötéssel hogy még ma induljon. — Ért engem Fennséged?

Fej d e l e m. Igen derék! — Hozza hozzám, Marinélli menjen, siessen! Én mingyárt szekérbe vetem magam'. Marinélli el:

Fej d e l e m. Mingyárt! mingyárt! — — Hol is marada. — Szélllyel tekint a' kép után. A' földön? az sok volt! — felveszi. De nézni megint? — nézni ugyan ez egyszer többé nem foglak. Miért nyomjam mélyebben sebembe a' nyilat? — félre teszi. — Epedtem, sohajtottam eleget; többet mint kelle, 's nem tévék semmit. 'S az epedés mellett íme csak nem minden oda van! — 'S ha oda volna? Ha Marinélli semmit nem végezne? — De minek is bízam egészen rá magamat? Jut eszembe — épen ilyenkor — óráját nézi. — épen ez órában hallgat az áhitatos leány minden reggel Misét a' Dominicanusoknál. — Hát ha ott szóllanék vele? — De ma; menyegzője' innepén — ma egyéb gond fogja el. — Azonban ki tudja? — egy rövid menet. — Csenget's azalatt míg némelly elszórt papirost össze kapkod belép komornokja. Álljon elő a' szekér. — Tanácsnokim közzül van már valaki?

K o m o r n o k. Róta Camill.

Fej d e l e m. Hadd jőjön. a' Komornok el. — Csak tartóztatni ne akarjon! Csak ez egyszer ne! Egyébkor kész leszek elgyötretni magamat kéteskedéseivel. — — A' Bruneschi Emília' kérelme? keresi. Ez az! — De jó Bruneschi, ha Szószóllód ...

Róta Camill irásokkal.

Fejdelem. Jőjön, Róta, imhol a' mit e' reggel feltörtem. Nem sok örvendetes. Magától fogja érteni melly végzést várnak. Csak fogja.

Róta Camill. Igen, Kegyelmes Úr!

Fejdelem. Imhol pedig még egy Galot — Bruneschi' Emília kérelme. Tetszésem' ugyan rá írtam már. Azonban még is — a' dolog nem kicsinység. — A' mint magának fog tetszeni.

Róta Camill. Nem a' mint nekem fog tetszeni, Kegyelmes Úr.

Fejdelem. Mi volna még? Talán valamit aláírom?

Róta Camill. Igen is: egy halálos ítélet.

Fejdelem. Szívesen. Csak ide hamar.

Róta Camill. Elretten a' szóra 's' álmétkodva fogja szembe a' Fejdelmet. Halálos ítélet, mondom.

Fejdelem. Értem, értem. Már eddig kész lehetnék vele. Sietek.

Róta Camill papirosait hányván. Felejtém elhozni. Bocsásson meg Fennséged. Holnapig elhaladhat.

Fejdelem. Akár ugy. Csak szedje gyűrje össze papirosait; mennem kell. Holnap, Róta, bővebben. el.

Róta Camill fejlőgatva szedi össze papirosait 's megyen. — Szívesen? halálos ítéletet[szívesen? Most nem írtam volna alá, ha eggyetlen egy fiam' gyilkosáé volt volna is. — Szívesen! szívesen! Lelkemet járja keresztül ez az irtózatosszívesen!

MÁSODIK FELVONÁS.

Ebédlője a' Galotti - háznak.

Claudia. Pirró.

Claudia,

a' belszobából Pirróhoz, ki más oldalról érkezik.

Ki nyargala itt az udvarba?

Pirró. Oberster Úr, Nagyságos Asszony.

Claudia. A' férjem? Lehetséges e?

Pirró. Íme nyomomban jó.

Claudia. Illy véletlenül? — elébe sielvén. Ah Kedvesem!

Galotti Edvárd.

Edvárd. Jó reggelt, Kedves! — Úgy e? ez ám a' meglepés?

Claudia. Még pedig a' legkedvesb. Ha különben nem egyéb mint meglepés.

Edvárd. Semmi egyéb; tégy le minden gondot. — A' mai nap' szerenéséje olly korán felvert; a' reggel olly igen szép vala; az út olly rövid; elképzelém melly kapkodást viztek véghez. Mi könnyen felednek valamit, mondam magamban. Eggy

szóval, itt vagyok körül nézem magam', 's vissza megint. — Hol Emília? Kétség kívül az öltözködés' gondjai fogták-el.

Claudia. Vagy inkább a' lélekéi. — Misén vagyon. Ma több okom van kegyelmet könyörgeni onnan felülről, mondá; abba hagyott mindent, felvette fátylát, 's szaladt.

Edvárd. Magában?

Claudia. Ez a' néhány lépés — —

Edvárd. Bukásra egy is elég.

Claudia. Ne nehezteljen, Kedves, jőjön, pihenjen-meg, 's igyék egy findzsa frisítót, ha tetszik.

Edvárd. A' mint ítéled, Claudia. De nem kellett vala magában mennie hagynod.

Claudia. Ked pedig, Pirró, itt marad az előszobában — elidézni ma minden látogatót. el.

Angeló.

Pirró. Kiket úgy is csak a' viszketeg hord. — Mit nem tudakoltak tőlem egy óra olta! — Hát ez kicsoda ismét?

Angeló még félig a' Szín megett, kurta köpenyegben, melyet képe' élbe von, kalapját előre nyomva. Pirró! — Pirró!

Pirró. Ismerősöm? — Azonban Angeló közelebb jő, 's köpenyegét kétfelé csapja. Egek? Angeló, te vagy?

Angeló. A' mint látod. Rég olta csavargok a' ház körül hogy veled szállhassak. — Egy szóra! —

Pirró. 'S napfényre mersz megint lépni? — Nem tudod hogy utolsó gyilkolásod olta bér vantéve fejedre?

Angeló. Mellyet, gondolnám, nem te vágyasz elnyerni.

Pirró. No mi kell? Kérlek, ne tégy szerencsétlenné!

Angeló. Ezzel la? *erszényt mutat neki.* Fogd; tiéd!

Pirró. Enyém?

Angeló. Felejtetd? az a' német Úr a' kinél szolgálál,

Pirró. Kérlek, hallgass.

Angeló. És a' kit kelepczénkbe hozál a' Pisai úton.

Pirró. Ha ezt hallaná valaki!

Angeló. Egyéb úri kegyelmei közt egy gyűrűt is hagyta reánk. Nem tudod már? — A' gyűrű drágább volt mint hogy gyanút ne támasszon ha mingyárt pénzzé tevénk vala. Végre módját ejtém. Száz pisztólt kaptam érte, 's ím ez a' te részed. Fogd.

Pirró. Nekem nem kell — tartsd magadnak.

Angeló. A' mint tetszik — ha neked mind egy, drágán hordod e árúban fejedet, vagy olesón. Mintha el akarná tenni az *erszényt*.

Pirró. Csak add hát! — No's, mit még? Mert hogy egyedül ez hozott volna ide —

Angeló. Az nem igen fér fejedbe, úgy e? — Pribég, mit hissz te mifelőlünk? azt e, hogy mi el tudjuk fogni a' más' igaz keresményét? Az szokás lehet az úgynevezett becsületes - emberek közt; mi-köztünk nem az. — Isten veled! — Mintha menne; de megfordúl. Hadd kérdek egyet. — Hiszen azelőbb Galotti egyes-egyedül nyargala be a' városba; — mit akar itt?

Pirró. Semmit sem akar. Lyánya ma estve jószágában, honnan jó, Gróf Appiánihoz fog adatni; azt nem győzi várni.

Angeló. 'S kimegyen hamar?

Pirró. Olly hamar ki, hogy még itt ér, ha nem sietsz. — De az ellen talán csak nem forralsz valamit? Legyen eszed; az ember ám!

Angeló. 'S nem ismerem? nem szolgáltam alatta? — Azért, volna csak tőle mit elemelni. — Mikor megyen utána a' násznép?

Pirró. Délutánban.

Angeló. Sokad magával?

Pirró. Egy szekérke: anyja, leánya, 's a' vőlegény. Egy két jóemberök Sabionéttáról jó-ki, tanúnak.

Angeló. Hát cseléd hány?

Pirró. Csak kettő, meg' én; de én lovon megyek előre.

Angeló. Jó; — de még egyet. Micsoda lovak viszik? a' tiétek, vagy a' Gróféi?

Pirró. A' Gróféi!

Angeló. Rossz! Ott még egy fullajtár van, és egy markos kocsis. Azonban —

Pirró. Elrettenek. De mit akarsz? az a' kevés gyémánt a' menyasszonyon, nem érdemli hogy magadat bajba ejtsd.

Angeló. Úgy maga érdemli a' menyasszony.

Pirró. 'S én e' gonoszságot is lelkemre vegyem?

Angeló. Te még előre lovadon. Csak menj, menj. Ne gondolj semmivel.

Pirró. Soha nem!

Angeló. Nézze az ember! talán ugyan megkörnyékezett a' megtérés? Legény, gondolnám, tu-

dod ki vagyok. Csak feccsentski valamit; csak legkissebbet találjak másként...

Pirró. De Angeló, az egek' szerelméért! —

Angeló. Láss ahhoz a' mit meg nem másolhatsz. Megyen.

Pirró. Hahh! kapasd meg egy hajszálon magad' az ördöggel, 's örökre övé vagy! — Én boldogtalan!

Edvárd. Claudia.

Edvárd. Emília soká mulat.

Claudia. Csak még egy pillantást, Edvárd. Fájni fogna neki ha megfosztva látná magát látásodtól.

Edvárd. Még a' Grófnál is bé kell szállanom. Alig győzöm várni hogy ezt az érdemes ifju embert gyermekemnek nevezhessem. Minden gyönyörködtet rajta. 'S kivált azon feltéte, hogy ősi völgyeiben magának akar élni.

Claudia. Meghasad szívem mikor oda gondolok. Úgy elveszteni egészen e' kedves gyermekünket!

Edvárd. Mit nevezsz te elveszésnek? Azt e, hogy őt a' szerelem' karjai közt látod lenni? Ne téveszd össze saját örömidet az ő szerencséjével. Az által csak egykori gyanúmat fakasztanád fel, hogy a' nagyvilág' csilláma, az Udvar' közelébe vont inkább mint az a' gond, hogy a' gyermek születéséhez illő nevelést vehessen, városi lakásra; távol a' férjtől, az atyától, ki benneteket olly igen szeret.

Claudia. Melly igazságtalan gyanu, Edvárd! De engedd, hogy ma egy szót mondhassak e' vá-

rosi-lakás, az Udvarnak e' közelléte mellett, melyek sanyaru erkölesid előtt olly igen gyűlöletesek: — itt, egyedül itt köthette eggyé a' szerelem, a' mi egymásért vala teremtvé; a' Gróf egyedül itt lelheté-fel Emíliát, és — fellelé.

Edvárd. Az volna tehát a' mit meg kellene vallanom! De jó Claudia, volt e igazod, mivel neked a' dolog' kimenetele most igazat ad? — Jó, hogy e' városi nevelés így üte ki. Ne akard hogy okosok is voltunk legyen, hol csak szerencsések valánk. Jó hogy így üte ki! — Fellelék egymást a' kik egymásnak voltakrendelve; menjenek hát, hova őket ártatlanság és nyugalom szállítja. — Mit akarsz itt a' Gróf? Csússzon? görbedezzen? hízelkedjék? a' Marinéliket igyekezzék kitolni? hogy végre is egy szerencsét tegyen, mellyre nincs szüksége; hogy végre is egy becsületre emeltessék, melly neki nem lenne becsület? — Pirró!

Pirró. Imhol vagyok.

Edvárd. Menj, vezesd lovamat a' Gróf házához. Majd ott leszek, 's ottan ülök fel. — Pirró megyen. — Minek szolgáljon itt a' Gróf, holott honn Úr lehet? — Osztan nem mondog magadnak, hogy lányunk által egészen dolgát rontja a' Fejdelemnél. A' Fejdelem engem gyűlöl. —

Claudia. Talán nem olly igen a' hogyan azt retteged.

Edvárd. Retteged? — Én rettegem is az ollyat!

Claudia. Mert mondtam e már, hogy a' Fejdelem látta leányunkat?

Edvárd. A' Fejdelem látta? — Hol látta?

Claudia. Az utolsó végghiában Cancellárius Grimáldinál, mellyet jelenlétével megtisztelte. 'S eránta olly kegyesnek mutatá magát...

Edvárd. Kegyesnek!

Claudia. Magát vele olly hosszasan mulatá...

Edvárd. Mulatá!

Claudia. Eleven elméje által egészen elvala bájolvá...

Edvárd. Elbájolvá!

Claudia. Szépsége felől olly meleg magasztalásokkal szóllott.

Edvárd. Magasztalásokkal! 'S te nekem mind ezt örvendezve beszéllgeted? Oh Claudia, megvakult hiu anya!

Claudia. Hogyan?

Edvárd. Ám jó! ám jó! Ez is úgy üte ki. — Hahh, ha elképzelem. Ez helytt ér a' leghalálosabb ütés. A' buja midőn csudál, kíván. — Claudia! Claudia! csak képzelte is lángba hozott. — Ezeket mingyárt tudatnod kell vala. — De ma nem akarnék veled kedvetlent hallatni; pedig fognék — Claudia engesztelőleg nyúl karjához. — ha tovább mulatnék. Azért eressz! eressz! Isten veled, Claudia! el.

Claudia. Melly férfi! — Ah, e' sanyarú rény — ha különben érdemli e' nevet. Neki minden gyanús, minden vétkes. — Vagy ha ezt teszi ismerni az embereket, ki óhajtsa őket ismerni? — De hol is marad Emília? — A' Fejdelem ellensége az atyjának, — és így — és így, ha szeme van lyánya eránt, egyedül azért van, hogy mocskot ejthessen az atyján!

E m í l i a.

Emília rettegő háborodásban omol be. Ah itt vagyok! Itt bátorságban érzem lenni magamat. — Vagy talán szinte eddig jött? — visszaveti fátyolát 's anyját meglátja. Eljött, anyám? eljött? — Oh nem jött, hála az egeknek.

Claudia. Mi bajod lyányom? mi lelt?

Emília. Semmi, semmi.

Claudia. 'S így rettegve tekintgetsz? így reszket minden tagod?

Emília. Mit kelle hallanom? és hol kelle azt hallanom?

Claudia. Én téged szent helyt hittelek.

Emília. Épen ott! de mi a' gonosznak templom és oltár? — Ah, anyám ... karjai közé rogyván.

Claudia. Szólj, leányom! vess véget ijedésemnek! Mi érhető téged a' buzgóság' hajlékában ily rettenetes?

Emília. Soha nem kell vala áhitatosságomnak lángolóbbnak lenni mint ma, és soha nem volt az kevésbbé.

Claudia. Emberek vagyunk, Emília. A' könnyörgés' ajándéka nem áll mindég hatalmunkban. Az égnek könyörögni akarni annyi mint könnyörögni.

Emília. 'S vétkezni akarni mint vétkezni.

Claudia. Azt az én Emiliám nem akarhatott.

Emília. Nem, anyám; olly mélyen elsüllyedni nem engede a' kegyelem. — De ah, hogy az idegen bűn bennünket akaratunk ellen is vétkeseké tehet!

Claudia. Csenedesdjél, szedd össze magad' a' hogy lehet, 's mondd ki egy szóval, mi ére?

Emília. Csak alig bocsátkoztam vala le, távolabb mint szokásom, az oltártól, mert későn jövek, térdeimre. Épen fel akarám emelni szívemet, midőn valami, hirtelenül, szorosan megettem, helyt foga. Olly igen szorosan megettem. Nem mozdulhaték sem előre sem oldalt, bár melly igen akartam, mert tarték tőle, a' más áhítatossága megzavarhatná az enyémet. — Áhítatossága? ezt retteném leginkább. De nem tarta sokáig, midőn közel füleimhez, mély fohász után, meghallám — nem valamelly Szentnek nevét, de eggy más nevet — nehezteljen miatta anyám! — leányának — leányának nevét! — az én nevemet! — Oh hogy rendítő dördületek ne engedtek volna egyebet is hallanom! Szépséget emlegete, szerelmet. Keserge hogy a' mai nap, melly engem szerencséssé tesz, ha tesz, őtet szerencsétlenné fogja örökre. Kért, kényszerített — kénytelen valék hallani mind azt a' mit mondott. De hátra nem tekintettem. Úgy tevék mintha nem hallottam volna. — Mit teheték egyebet? Jó angyalomat kértem, csapjon meg siketséggel, bár örökre! Ezt könyörgém; ez volt egyedül a' miért könyörögni tudtam. — Végre ideje vala hogy felkeljek. A' szent szolgálat véget ért. Reszketék megpillantani, ki az, a' ki e' gonoszságra vetemedék, ki az, a' ki e' gonoszt merészlette. — 'S a' mint megfordultam, megláttam —

Claudia. Kit? kit, leányom?

Emília. Találja, anyám, találja. — Úgy hittem elnyel a' föld. Magát őtet —

Claudia. Kit magát őtet?

Emília. A' Fejdelmet.

Claudia. A' Fejdelmet? — Oh áldott légyen atyád' sietése, ki az alatt itt vala, 's téged bé nem akara várni!

Emília. Itt volt, 's engembé nem akara várni?

Claudia. Ha ijedelmedben véle is hallatád vala ezeket!

Emília. Miként, anyám? 's lelt volna bennem valamit a' mi dorgálását érdemlette.

Claudia. Nem, lyányom, semmit nem, sem benned, sem én bennem. És meg is, még is! Hah, nem ismered atyádat. Fellobbantában a' vétség' ártatlan tárgyát össze téveszté vala a' vétővel. Haragjában úgy nézett volna, mintha az én hibámból eredne, a' mit sem meggátlanom, sem előre látnom nem lehetett. — De tovább! — Rá-ismervén, reménylem, eléggé magadnál valál egy tekintetben éreztetni vele mind azon megvetést mellyet érdemel.

Emília. Az nem voltam, anyám. Első rá pillantásom után mellyel megismertem, nem mertem másodszor pillantani felé. — Futottam —

Claudia. 'S ő utánad?

Emília. Mit csak akkor tudék, midőn magamat a' templom' tornáczában kezemen érzém megfogva. Szégyenből veszteg maradék, kifejtőzni kezeiből, csak figyelmetesekké tette volna a' kik mellett elmenének. Ez volt azon egy fontolat mellyet tenni tudtam, vagy a' mellyre emlékezem. Szóllott, 's feleltem. De ő mit szóllott, én mit feleltem — hahogy eszembe jutand, jó, el fogom mondani, anyám; most semmit nem említek belőle. Minden érzésem eltávozott. Haszontalan akarom elmondani magamnak, mint váltam légyen el tőle, mint hagytam légyen oda a' tornáczot. Csak az ú-

*

ezán találom magamat, ott hallom nyomomban lépdelleni, hallom hogy együtt hág be a' kapun, hogy együtt lépdell velem a' grádicsokon —

Claudia. Az ijedelemnek tulajdon érzéke van, leányom. — Nem fogom soha feledni, melly képpel rohanál be hozzám. — Nem, eddig jöni utánad, arra nem volt elég merészsége. — — Isten, Isten, ha ezt tudná atyád! Melly tűzbe jöve csak azt hallván hogy a' Fejdelem téged nem lát minden tetszés nélkül. — Azonban légy nyugodt elmével; vedd álom gyanánt a' mi ére. Egyéb következése nem is lesz mint álomnak. A' mai nap minden ólálkodásai elől mentté teszen.

Emília. De — nem anyám — a' Grófnak ezt tudni kell? ezt neki meg kell beszélnem?

Claudia. A' világért ne! — Minek az? Semmiért meg semmiért akarod e gondokba ejteni? 'S ha most csendesen maradna is, tudd meg, gyermekem, a' lassu méreg nem kevésbbé méreg. A' mi a' szerelmest nem bántja, bánthatja a' férjet. A' szerelmesnek még csiklándhatja büszkeségét hogy illy fényű társat előzhete meg. De minekutána az előzés megesett, oh leányom, olykor a' szerelmes valami egészen egyébbé leszen. Kedvező csillagzatid mentsenek meg e' bús tapasztalástól.

Emília. Tudja, anyám, melly kész vagyok én mindég, magamat bölesebb ítéletének alája vetni. De ha a' Gróf mástól értené hogy a' Fejdelem ma szólla velem, hallgatásom előbb utóbb nem fogná e felverni gondjait. Úgy vélném, talán inkább csak nem kellene semmit rejtve tartanom előtte.

Claudia. Gyengeségek! szerelem' gyengeségei! Nem; általában nem leányom. Ne mondj semmit! ne tudass vele semmit! —

Emília. Igen tehát anyám. Nekem nincs akaratom anyám' tetszése ellen. — Ahá! mély fohással. 'S ime megint könnyen is érzem magamat. — Melly félénk, eggyűgyű gyermek vagyok én! — Nem e, anyám? Egészen másként lehetett vala viselnem magamat, a' nélkül hogy azon tekintetből, mellyel magamnak tartozom, legkissebbet elengedjek.

Claudia. Nem akarám ezt neked mondani, míg saját eszméleted mondandja, 's tudtam hogy fogja, mihelyt rettegésed eloszlik. A' Fejdelem csapodár. Te a' férfiak' csapodár nyelvében járatlan vagy. Abban érzéssé válik a' nyájaskodás, a' hízeltetés állatássá, az ötlet kívánnnyá, a' kívány feltétellé. A' semmi ebben az ő nyelvekben úgy hangzik mint a' minden, 's a' minden benne semmi.

Emília. Oh anyám, hiszen úgy rettegésemben végre még nevetségesnek kell néznem magamat. — Így ugyan semmit nem hall tőlem az én jó Appiánim. Szavaimat inkább magyarázhatná hűságra mint hűségre. De imhol jó. Ez az ő lépése.

Gróf Appiáni.

Appiáni, elmerülve süllyedt szemekkel lép be, közelebb jő, 's meg nem sejtí őket míg Emília neki elébe nem szokik. — Ah, az én drága Emiliám! — Nem véltem hogy itt fogom lelni, itt, az előszobában.

Emília. Én Gróf Urat vidámnak óhajtanám a' hol engem nem vél is. Illy komolyan? illy süllyedten? Nem érdemel e e' nap vígabb felmelegülést?

Appiáni. Többet mint egész életem. De rakva nekem ennyi boldogsággal — talán maga ez a' boldogság az, a' mi illy komollyá, a' mint maga nevezé, kedves Kisasszony, illy sülyedtté teszen. — meglátja az Óbersternét. Hahh, 's Nagysád is itt, Mélt. Asszony, kit szerencsém lesz ezután eggy biztosb névvel nevezni.

Claudia. Melly legnagyobb kevélységem lesz. — Mi boldog vagy te, Emília! 's miért nem akara atyád részt venni örömeinkben!

Appiáni. Épen most fejtőztem ki karjaiból. Vagy ő az enyéimből inkább. — Minő férfi, szeretett Emília, ez a' maga atyja! Remekje minden férfiúi tökélynek. Melly magasságra emelkedik lelkem az ő jelenlétében! Feltétem, mindenben a' jót, mindenben a' legnemesebbet követni, soha nincs olly eleven mint midőn őt látom, mint midőn őt képzelem. 'S mivel tehetem egyébbel érdemessé magamat azon szerencsére, hogy az ő fijának, az én Emíliám' férjének neveztetem: mint azon igyekezéssel, hogy ollyan légyek mint ő?

Emília. 'Satyám engem bé nem akara várni!

Appiáni. Itélem, mivel Emíliáját e' váratlan és rövid megjelenés szertelenül meghatá vala.

Claudia. Úgy hívé, menyasszonyi ékeid közt talál, 's megértette ...

Appiáni. A' mit viszont én tőle értettem örvendő csudálással. — Így, szeretett Kisasszony, így! Emíliámban kegyes hitvesre tészek szert, 's olyanra, ki kegyes érzésiben nem keres okot a' kevélykedésre.

Claudia. De gyermekeim, eggyet tévén 's mást nem mulatván. Nagy az idő; láss dologhoz, Emília.

Appiáni. Mihez, Méltós. Asszony?

Claudia. Igy talán csak nem fogja Gróf Úr, így a' hogy itten áll, oltár elébe vezetni akarni?

Appiáni. Valóban azt csak most veszem észre. — Ki láthatta Emiliát hogy öltözetére is ügyelhesen? 'S miért nem a' hogyan itten áll?

Emília. Nem kedves Grófom, nem így, — nem egészen így. De nem issokkal gazdagabban. — Nem semmit, épen semmit köveimből, utóbbi ajánlékából vesztegető kedvezésinek. Nem semmit, épen semmit, a' mi csak azokhoz illenék. Neheztelnem lehetne rá, e' drágaságra, ha nem a' Gróftól bírnám. — Mert három ízben álmodtam rólok ...

Claudia. A' mit én nem tudok.

Emília. Mintha rajtam volna, 's minden gyémánt gyönggyé változnék. Pedig, anyám, a' gyöngy — a' gyöngy könnyet jelent!

Claudia. Gyermeek, a' magyarázat még inkább álom mint az álom. — Nem mindég inkább kedveléd e a' gyöngyöt mint a' köveket?

Emília. Igen, anyám, igen. —

Appiáni, elmerülve, 's busongás' hangjával. Könnyet jelent! — Könnyet jelent!

Emília. Hogyan? 's ezen a' Gróf akadhat fel? a' Gróf?

Appiáni. Pirulnom kellene érte. — De mikor képzeletünk bús festésekkel van elfoglalva ...

Emília. De miért foglaltatá el velek magát? — 'S mit gondol a' Gróf, mit választék ki öltözetül? Mint voltam a' mikor elsőben tetszém a' Grófnak? — Emlékezik még?

Appiáni. Ha még emlékezem e? Nem látom az én Emíliámat soha másképen, 's úgy látom, mikor nem úgy látom is.

Emília. Azt a' színt tehát, azon szabással; szabadon, lebegve —

Appiáni. Oh igen, igen!

Emília. Hát hajamat?

Appiáni. Tulajdon sötét tündökletében, fűrtözve, de a' hogy' a' természet fűrtözte.

Emília A' rózsát ki nem feledvén. — Csak kevésbé váraкоzzék; 's így állok a' Gróf előtt. el.

Appiáni búsán nézván Emilia után. A'gyöngy könnyet jelent! Csak kevésbé váraкоzzék! — Hahh, csak az idő kivülünk volna! — Hahogy egy percz a' mutaton ide benn évekké nem terjedhetne!

Claudia. Az én Emíliám észre-véte, Gróf Úr, hirtelen volt, de helyes volt. Gróf Úr ma szokatlanúl komoly. Már csak egy lépésnyire kíványainak czéljoktól, 's bánhatná e Gróf Úr hogy ez czélja volt kíványainak?

Appiáni. Ah, Méltós. Asszony, 's gyaníthat e illy valamit fíja felől. — De való, én ma szertelenül komoly, homályos vagyok. — Csak hogy lássa a' Méltós. Asszony — egy lépésnyire lenni a' czélhoz, 's a' pályát futatlannak tekinteni, voltaképen egy. — Mind az a' mit látok, hallok, szendergek, tegnap és tegnapelőtt olta, nekem e' leczkét hirdeti. — Ezen egy gondolat fűzi magát minden gondolatimhoz, a' miket gondolni tudok, gondolni akarok. Mi ez? én nem értem.

Claudia. Gróf Úr gondokba ejt.

Appiáni. 'S egyike osztán a' másikat éri. Visszas vagyok, nehézkés, nehézkés barátimra, magamra —

Claudia. Mint értsem azt, Gróf Úr?

Appiáni. Barátim általjában szükségesnek látják hogy a' Fejedlemnek jelentsem bé házasságomat, minekelőtte megteszem. Vallják hogy ezzel nem tartozom; de úgy hiszik, az ő tekintete nem tűri elmellőzését. 'S gyenge valék nekik megígérni. Épen még az Udyarhoz akarék menni.

Claudia megháborodással. A' Fejedlemhez?

Pirró. nyomban utána Marinélli.

Pirró. Méltós. Asszony, Marchése Marinélli a' ház előtt álla meg, 's Gróf Úr után tudakozódik.

Appiáni. Utánam?

Pirró. Már imhol van. — ajtót nyit, 's elfordúl.

Marinélli. Bocsánatot, Méltós. Asszony! — Uram Gróf Úr, én a' Gróf Úr' házatóljövök; megérttettem hogy itt fogom találni. Szorgos dolgom van Gróf Úrhoz. — Méltós. Asszony, újabban könyörgök bocsánatért; egy két percz, 's meg van téve.

Claudia. Mellyet nem kívánok hátrálni. el.

Appiáni. No's, Marchése Úr —

Marinélli. Én Ó Fejedelmi Fennsége' részéről jövök.

Appiáni. Mi vagyon parancsára?

Marinélli. Kevélykedem benne hogy illy rend kívül való kegyelem' hozója lehetek. És ha Gróf Appiáni erővel nem akarja bennem legbuzgóbb barátját félre érteni....

Appiáni. Minden Bévezetés nélkül, ha kérem szabad.

Marinélli. Akár úgy. — A' Fejdelemnek egy Felhatalmaztat kell küldeni a' Massai Fejdelemhez közelítő menyegzője miatt annak fejedelmi leányával. Sok ideig kétes vala, kit tiszteljen meg e' küldésével. Végre választása Gróf Úron állapodék meg.

Appiáni. Énrajtam e?

Marinélli. Még pedig — ha a' barátságot illethetné a' kérdés — nekem nem emlékeztetésem nélkül.

Appiáni. Kamarás Úr elakaszt a' köszönetben. Én már rég oltá nem vártam többé hogy a' Fejdelem velem parancsolni fog.

Marinélli. Felelek érte, az egyedül méltó alkalmon múlt. És ha Gróf Appiánihoz még ez sem volna eléggé méltó, úgy igen is, barátságom hirtelenkedett.

Appiáni. Barátság meg' barátság, minden harmadik szó' végén. — 'S kivel szóllok én itt? Marchése Marinéllinek barátságára én álmomban sem tudtam volna tévedni.

Marinélli. Megismérem vétkeket, Gróf Úr, megbocsáthatlan vétkeket, hogy engedelmet nem várván, barátja lenni merészkedtem. Mind az mellett mit tesz az a' dologra. A' Fejdelem' kegyelme 's a' nyújtott megtisztelés azok maradnak a' micsodák, 's semmit nem kétlem, Gróf Úr örvendve fogadja.

Appiáni, rövid elmélet után. Igen is.

Marinélli. Tehát menjünk.

Appiáni. Hova?

Marinélli. Dosalóra, a' Fejdelemhez. — Készen áll minden, 's Gróf Úr még ma indul.

Appiáni. Mint mondja Kamarás Úr — még ma?

Marinélli. Inkább ez mint a' jövő órában.
A' dolog gyors teljesedést kíván.

Appiáni. Úgy sajnálom hogy a' megtiszteltetéssel nem élhetek.

Marinélli. Mint érti azt Gróf Úr?

Appiáni. Én ma nem indulhatok; holnap sem még, sem még holnapután.

Marinélli. Gróf Úr kötődik.

Appiáni. Kamarás Úrral?

Marinélli. Hasonlíthatatlan! eggyetlen! Ha a' tréfa a' Fejdelmet illeti, úgy még vígabb. — Gróf Úr tehát nem indulhat?

Appiáni. Nem, Uram, nem; 's bízom, a' Fejdelem helyt enged mentségemnek.

Marinélli. Azt érteni nyugtalan vagyok.

Appiáni. Kicsinység! lássa Kamarás Úr, én ma feleséget veszek.

Marinélli. No's? osztán?

Appiáni. No's? osztán? Az Úr kérdése átkozottúl rendes.

Marinélli. Vannak példák, Gróf Úr, hogy a' lakadalmakat elhalasztották. Nem vélem ugyan hogy a' mátkásoknak az által kedves szolgálat tétetik; a' dolognak meglehet a' maga kedvetlenje. Azonban gondolnám, Urunk' parancsa . . .

Appiáni. Urunk' parancsa? — Urunké! A' melly Urat magunk választunk, az szorosan nem Urunk. Megengedem, Kamarás Úr tágíthatlanabb engedéllyel tartozik; de nem én. Én szabadon jöttem Udvarához; óhajtottam hogy szolgálatjában lehessenek, de hogy magamat martalékjává tegyem, arra kedvem még eddig nem érkezett. Én más' vazallja vagyok.

Marinélli. Az Úr a' maga birtokában min-
dennek Ura.

Appiáni. Hogy még Kamarás Úrral lesz ked-
vem az effélén versenyeni! — Elég; vigyen hírt
Ó Fennségének azokról a' miket halla. Sajnálom
hogy kegyével nem élhetek, mert azon szövetkezés-
ben, melly ma vár, egész boldogságomat találok.

Marinélli. Nem tetszenék eggyzersmind
tudatni, kivel?

Appiáni. Galotti Emíliával.

Marinélli. E' ház' leányával?

Appiáni. E' ház' leányával.

Marinélli. Hm, hm.

Appiáni. Mit tetszik?

Marinélli. Úgy vélném, e' szerint még
kevesb nehézségek lehetnének az út' megtétele
utánig halasztani a' czeremóniát.

Appiáni. Czeremóniát? — Csak czeremóniát?

Marinélli. A' jó öregek azt nem vennék olly
szorosan.

Appiáni. A' jó öregek?

Marinélli. Hiszen Emília Gróf Úrnak bizo-
nyosan megmarad.

Appiáni. Hiszen? — Marchése Úr ezzel a'
maga hiszenével hiszen igazi majom.

Marinélli. 'S nékem ezt, Gróf?

Appiáni. Miért ne?

Marinélli. Menny és pokol! — Ezért szól-
lani fogunk egymással.

Appiáni. Pah, mi mérges a' majom!

Marinélli. Halál és kárhozat! — Gróf, én
elégtétet kívánok.

Appiáni. Minden bizonnyal!

Marinélli. 'S mingyárt most venném azt ; csak hogy az olvadozó szerelmesnek nem örömet rontanám el a' mai jó napját.

Appiáni. Nyavalyás izé ! ne hát ! megfogja kezét. — Massára küldetni magamat , arra ma nincs kedvem ; de eggy kis sétára Uraságával, arra időm marad. Tessék jöni.

Marinélli, kitépven magát, 's menvén. Csak várjuk, Gróf ! csak várjuk ! — el.

Claudia.

Appiáni. Menj, semmire - kellő ! — Hahh, ez jókor jött ! forrásba hozta véretem. Könnyebben érzem magamat, jobban.

Claudia, sietve jöven elő 's aggodalomban. Isten ! — Gróf Úr — Heves összekapást hallék. — A' Gróf Úr képe láng. Mi esett ? mi történt ?

Appiáni. Semmi, Mélt. Asszony ; épen semmi. Marchése Marinélli nekem nagy szolgálatot teve. Megmenté azon sütségtől hogy a' Fejdelemhez menjek.

Claudia. Úgy e ?

Appiáni. Így annál korábban indulhatunk. Megyek, siettetni embereimet, 's azonnal ismét itt vagyok. Azonban Emilia is elkészül.

Claudia. Lehetek e egészen csendben, Gróf Úr ?

Appiáni. Egészen, Méltós. Asszony. Claudia be ; a' Gróf el.

HARMADIK FELVONÁS.

Külpalota a' Dosalói Mulatóban.

Fejdelem. Marinélli.

Marinélli.

Haszontalan! a' legnagyobb megvetéssel tolá el magától az ajánlott kegyet.

Fejdelem. E' szerint ez mellett marad! e' szerint meglesz. Emília tehát még ma övé lesz.

Marinélli. Úgy látszik.

Fejdelem. Mit nem ígértem magamnak abból a' maga gondolatjából! Ki tudja, melly eggyügyűen jára el benne? Ha gubó ad jó tanácsot, bízd eszesre teljesedését; ezt kell vala felélnem.

Marinélli. Itt szépen látom megjutalmazva magamat.

Fejdelem. 'S miért jutalmazva?

Marinélli. Hogy éltemet is kockára tevém. — Látván hogy sem szép szó, sem ingerlés nem birhatnák rá, szerelmét utána tenni a' becsületnek, próbát tévék, nem hozhatnám e tűzbe. Holmit mondek neki a' min elfelejté magát. Sértő szókat szalasztta ki, 's én elégtétet kívántam, és nyomban.

Ezt gondolám: Vagy ő engem, vagy én őtet. Én őtet? úgy miénk a' mező. Ő engem? úgy neki futni kell, 's a' Fejdelemnek legalább ideje van.

Fejdelem. 'S tette volna ezt, Marinélli?

Marinélli. Hahh! előre kellene tudnunk mikor elkap a' tűz, feláldozni magunkat a' nagykért — előre kellene tudnunk, mely köszönet vár érte!

Fejdelem. Hát a' Gróf? A' világ úgy hiszi, hogy ő affélét nem mondat kétszer magának.

Marinélli. A' mint jó, kétségen kívül. — Ki vehetné rosszra? — Azt felelé hogy ma valamivel fontosb dolga van mint nyakszegőt játszani velem. 'S így az első nyolcz napra idéze lakadalma után.

Fejdelem. Galotti Emíliaval! — E' gondolat megkábít. 'S maga mindent jóvá hagyja, 's ment, 's íme itt van, 's hányja veti magát hogy életét az én dologomban kockára vetette; hogy azt értem kész vala feláldozni.

Marinélli. 'S mit kíván Fennséged, Kegyelmes Úr, hogy túl ezen még tehettem légyen?

Fejdelem. Túl ezen? — Mintha tett volna valamit.

Marinélli. Engedje hát érteni Fennséged, Kegyelmes Úr, mit teve Fennséged önmagáért? — Fennséged szerencsés volt vele még a' templomban szállhatni. Mit végze vele Fennséged?

Fejdelem, fülánkkal. Kérdés a' mennyi tetszik. Mellyeknek tehát, a' mint látom, eleget kell tennem. — Oh minden óhajításom szerint méne. Ismért hűségű Barátom Uramnak többé mincsen magát min fásasztania. Kívánságimnak félútyninál továbbról jött, 's önkényt, ellenébe. Egyedül rajtam állott

felölelnem, ha kedvem tartja. — Hidegen 's parancsolólag. Tudja a' mit tudni vágyott, 's mehet.

Marinélli. Mehet! — Igen, igen, az a' dal' vége. 'S ez volna, ha a' lehetetlent merném is. — Lehetetlent, mondom? — Olly épen lehetetlen ugyan csak nem volna — de merész; de vakmerő! — Kaphatnánk csak kezünkbe a' menyasszonyt, tudom, felednék a' lagziskodást.

Fejdelem. Eh, miért nem fog még felelni a' mi emberkénk! Az a' hija, hogy adjam által neki testőreimet, 's elmegy, lesbe vonúl az országútján, 's ötvened magával rá üt egy szekérre, 's kiragad belőle egy leányt, 's diadallal hozza felém.

Marinélli. Nem egy leányt ragadának el már erőszakkal, hogy az erőszak nem látszott erőszaknak.

Fejdelem. Ha tudná mint csinálják az ollyat, nem petyegne sokat róla.

Marinélli. De a' dolog' kimente felől nem kellene gondban lennünk. Szerencsétlenség is történhetnék.

Fejdelem. Pedig nekem szokásom, ollyakért feleltetnem emberimmal, a' mikről nem tehetnek.

Marinélli. És így, Kegyelmes Úr — meszéről lövés. — Hah, mi vala ez! Ha jól hallottam e? Nem lövést halla e Fennséged is, Kegyelmes Úr? — 'S ím megint egy! —

Fejdelem. Mi ez? mi esik?

Marinélli. Minek gondolja Fennséged? Hát ha többet tettem volna mint látszottam?

Fejdelem. Többet tett volna! — De szólljon hát! —

Marinélli. Egy szóval, a' mit mondtam, munkában vagyok.

Fejdelem. Lehetséges e?

Marinélli. De ne feledje Fennséged a' mit csak épen most fogada. Én szaván fogom.

Fejdelem. De a' rendelések még is olyyak?

Marinélli. A' millyeknek lenniük illik. Olly legényekre bízam, a' kik érdemlik bizodalomat. Az út a' Vadas' paláncjai mellet mégyen el. Egy csapat ott támadja meg a' szekeret, mintegy rablani; a' másik csapat pedig, hol egy eselédem vagyok, a' Vadasból szökik elő, mintha védelmére akarna lenni a' megtámadtaknak. Míg a' két fél egymással küzd, inasom Emiliának segédet ajánl, felöleli, 's a' Vadason végig ide hozza. — Így van téve a' rendelés. — Mit mond hozzá Fennséged, Kegyelmes Úr.

Fejdelem. Felette különösen lep meg. 'S egy aggas rohan rám. — Marinélli ablakhoz lép. Mi után néz, Marinélli?

Marinélli. Amarra lesznek. — Igen; 's imhol nyargal egy maszk, a' palánc megett. Kétségen kívül nekem hoz hirt. — Távozzék Fennséged.

Fejdelem. Ah Marinélli!

Marinélli. És? — Most sok a' mit teszek, úgy e? előbb kevés volt?

Fejdelem. Az nem! Mind a' mellett el nem tudom látni....

Marinélli. Ellátni. — Majd akkor, ha elkészül. — Hamar; rejtezzék Fennséged; a' maszknak csak engem kell találni. Fejdelem el.

Marinélli, ismét ablakhoz. Amott a' szekér;
 vissza a' város felé. — Lassan megyen. — Mind
 két hágóján cseléd. — Rossz jelenség! a' dolognak
 csak félig kell megtéve lenni; sebzettet visznek e
 kímélő gonddal, nem holtat. — A' maszk leszáll.
 Ki az? — Angeló, a' vaktan-merész! De hiszen
 itt tud minden rést. — Nekem int. Úgy tetszik,
 bízik dolgához. — Haha, édes Gróf Úr, ki Mas-
 sára menni nem akara, 's imhol még hosszabb útra
 megyen! — Ki tanítá Gróf Urat a' majmokat így
 ismerni? — az ajtó felé menvén. Mérgeseknek ugyan
 elég mérgesek. — Hát, Angeló?

Angeló.

Angeló, leszedvén álarczát. Légyen résen Kama-
 rás Úr; mingyárt itt kell lennie.

Marinélli. Hát mint áll a' dolog?

Angeló. Hiszen, gondolnám, igen jól.

Marinélli. Mint van a' Gróf?

Angeló. Szolgálatjára úgy úgy. — De szelének
 kelle lennie; nem volt készületlen.

Marinélli. Hamar mondd el a' mi mondód
 van. El? Megholt?

Angeló. Sajnálom a' jó Urat.

Marinélli, eggy erszeny penzt ad neki. Ezt jószí-
 vedért, hogy szanod.

Angeló. 'S a' szegény derék Nicoló! neki
 eggyütt kelle megfizetni a' ferdőt!

Marinélli. Úgy? 'S mind két felől veszteség?

Angeló. Sirhatnék utána, a' derék ficzkó
 után; ámbár halála im ezt la — mércegeti az erszeny!

súlyát — eggy negyednyivel zsírosabbá teszi. Mert az ő része rám esik; én állván bosszút érte. — Ez úgy törvény nálunk; olly idvességes, gondolnám, mint a' millyet barátság és hűség csak tehetnek. — Ez a' Nicoló, Kamarás Úr...

Marinélli. A' te Nicolód! — De a' Gróf, a' Gróf!

Angeló. Lánczos, lobogós! A' Gróf Nicolót derekasan célba fogá. De helyébe ugyan én is derekasan a' Grófot. Hanyatt dőlt, 's ha életben ért is a' kocsiba, felelek érte, belőle ki nem száll, ha ki nem emelik.

Marinélli. Csak úgy volna, Angeló!

Angeló. Veszítsem el a' Kamarás Úr' kenyerét, ha úgy nincs. — Tetszik ezenfelül még parancsolni? mert az én útam távolvó út. Még ma túl akarunk lenni a' határon.

Marinélli. Hát menj!

Angeló. Ha ismét adja elő magát valami, tudja Kamarás Úr, hol akadhatni rám. A' mit más magára vállal, nekem sem lesz boszorkányság, 's szeretném látni, ki mondhatja hogy drágás vagyok. megyen.

Marinélli. Ez eddig jó. — De nem egészen jó. — Nem szégyenled, kölöncz, hogy olly fukar valál? — Mintha az a' derék Gróf nem érdemlett volna még eggy töltést! — 'S melly kint nem kell most szegénynek szenvedni! — Pfuj Angeló, te kegyetlenül üződ mesterséged'; te csak kontár vagy! — De a' Fejdelemnek erről még most semmit nem kell tudni. Érezze magától, mit nem könnyített rajta e' halál. — Halál? — Tudhatnám csak hogy megholt!

Fejdelem.

Fejdelem. Amott jó végig az allén. Sietve lépdél a' cseléd előtt. Ijedés ad szárnyakat lábainak. — Még semmit nem gyanít. Tolvajoknak véli a' kiktől megszabadult. — De meddig tarthat az?

Marinélli. Legalább tehát továbbiglan kezünkben látjuk.

Fejdelem. 'S anyja fel nem keres e? Nem jöne utána a' Gróf? Milyen akkor? hogyan foghatom el előlük?

Marinélli. Ezekre ugyan még most nem felelhetek. De meglátjuk. Légyen csendesen Fennséged, Kegyelmes Úr. Az első lépést mindenképen meg kelle tennünk.

Fejdelem. Nem értem, minek; ha ismét vissza kell tennünk.

Marinélli. Talán nem kell. Itt ezer dolog adja elő magát a' mire lábolhatni. — 'S feledi Fennséged a' legtöbbet?

Fejdelem. Hogyan feledhetném a' mit meg sem gondoltam még. — A' legtöbb — mi az?

Marinélli. A' tetszés' ajándéka, a' hódolatásé, melly nélkül Fejdelem soha nincs, midőn szeret.

Fejdelem. Melly nélkül soha nincs? Csak épen a' hol szüksége volna rá. Ma már felette szerencsétlen próbáját látam magamon ez ajándéknak. Minden nyáaskodásom, minden tolakodásom nem tudta kiesfarni belőle egy szót. Némán, leverve, reszketve álla ott, mint a' bűnös, ki halálos ítéletét várja. Ijedelme álthatott rám; reszkettem én is,

's eggy zavart bocsánatkéréssel veték véget szavainak. Alig merem ismét megszólítani. — Legalább beléptekor jelen ugyan nem leszek. Fogadja el, Marinélli. Én e' rejtekből itt kihallgatom mint megy véghez az első együttlét, 's akkor jövök csak elő, mikor összeszedem magamat. el.

Marinélli. Ha látni nem találta hogy eldőlt!
— De nem gondolnám, minthogy úgy elsiete. —
Jön. — Én sem vágyok első lenni a' mi szemébe
itt ötöl. — Eggy szögbe vonúl.

Battista. Emília.

Battista. Csak itten be, Méltós. Kisasszony!

Emília, lélektelenül. Ah! ah! — Köszönöm, édes barátom, — köszönöm. — De Isten! Isten! hol vagyok én itt? — 'S így egyedül! — Hol marad anyám? hol marad a' Gróf? — Úgy e, ők is itt lesznek? mingyárt itt lesznek.

Battista. Reménylem.

Emília. Reményli? de hát nem tudja? — De megettünk, úgy e, lövés is esett?

Battista. Lövés? — Az volna!

Emília. Oh, bizonynal! 'S az a' Grófot érte! vagy anyámat!

Battista. Szaladok, látni mi történt.

Emília. Nem nélkülöm! — Én is megyek — eggyütt megyünk. Jőjön, jőjön, kérem.

Marinélli, hirtelen közéjük lépén, mintha kívülről jöne. Ah, Mélt. Kisasszony, melly szerencsétlenség,

vagy inkább melly szerencse, — melly szerencsés szerencsétlenség adja nekünk ez örömet? —

Emília, rettenve. Hogyan? Az Úr van itt? 'S én talán épen az Úrnál vagyok? — Bocsásson meg Kamarás Úr. Tolvajok estek ránk, nem messze innen. Nehány jó ember segédünkre szaladt, 's ez a' jó legény kiemele a' szekérből, 's ide hozott. — De elijedek hogy csak magamat látom túl a' veszélyen. Megettünk még lövés is esett. Talán oda anyám, 's én élek! — Engedjen meg Kamarás Úr, mennem kell, mennem, vissza oda, hol vesztég kell vala maradnom.

Marinélli. Nyugtassa meg magát, Mélt. Kisasszony. Minden jó karban áll. Majd Nagysád körül lesznek mind azon drága személyek, kik miatt ez érzékeny gondot szenved. — Azonban, Battista, menj, fuss. Talán nem tudják, a' Kisasszony hol van. Talán a' kert' valamelly lakójánál keresnék. Vezesd elő haladék nélkül. Battista el.

Emília. Úgy e, egyiknek sem történt sérelme? Úgy e mindnyája ment? — Ah, e' nap, melly rettegések' napja ez nekem! — De nem kellene itt maradnom; sietnem kellene elejökbe. —

Marinélli. Minek azt, Mélt. Kisasszony? Már úgy is erő 's lélegzés nélkül látja magát. Sőt inkább méltóztassék megpihenni, 's térjen olly szobába, hol inkább lehet kéje szerint. Fogadom, ő Fennsége eddig önmaga fátid Nagysádnak drága asszony-anya körül, 's útban vagyon ide vele.

Emília. Kit monda Kamarás Úr?

Marinélli. Maga a' mi Kegyelmes Urunk, ő Fennsége, a' Fejedelm.

Emília, szörnyű elrettenéssel. A' Fejdelem?

Marinélli. A' hír' első hallására futott, védelmet nyújtani a' megtámadtaknak. Nem képzelhetni haragját, hogy illy szertelen vakmerőség, illy közel hozzá, 's mintegy szemei előtt, követtetett-el. Űzőbe véteté a' gonoszokat, 's büntetések, ha kézbe kerülnek, hallatlan lesz.

Emília. A' Fejdelem? — Hát hol vagyok én itt?

Marinélli. Dosalón, a' Fejdelmi Múlatóban.

Emília. Melly eset! — 'S Kamarás Úr úgy hiszi hogy a' Fejdelem megjelenhetne. — De úgy e? nem anyám nélkül?

Marinélli. Íme már itt van.

Fejdelem.

Fejdelem. Hol van? hol van? — Mindenhol keressük, kedves Kisasszony! — Reménylem, jól van. Oh, úgy minden jól van! — A' Gróf, kedves asszony anyja...

Emília. Ah, Kegyelmes Úr, hol vannak? hol anyám?

Fejdelem. Nem messze — mingyárt itt, közel ide.

Emília. Isten, melly állapotban fogom lelni egyikét és másikat! minden bizonnal — mert Fennséged titkolja — látom, titkolja...

Fejdelem. Ne hát, drága Kisasszony. — Nyújtsa nekem karját; 's kövessen bízva.

Emília, kéteskedve. De — ha nem érte baj, — ha megcsal rettegésem — miért nincsenek már itt? Miért nem jönnek együtt Fennségeddel?

Fejdelem. De siessen hát; kedves Kisasszony, mind ez ijedelmeket egyszerre elenyésztetni.

Emília, kezeit tördelve. Mit tegyek?

Fejdelem. Hogyan, kedves Kisasszony? bizatlankodhatik e énerántam?

Emília, térdre ömölve. Lábai előtt, Kegyelmes Úr...

Fejdelem, felemelvén. Felette meg vagyok alázva. — Igen is, Emília, érdemlem e' néma vádat. Ma reggeli lépésem nem lél igazodást. Legfeljebb is mentséget érdemel. Bocsásson meg gyengeségemnek. Nem kell vala vallástétemmel megbántanom, mellynek nem reméltem sikerét. Meg is levék büntetve eléggé azon szótlan háborodás által, mellyel panaszimat elfogadtatni látám. És ha bár ez estet, melly nekem, minekelőtte minden reményim elenyésznek, még egyszer nyújt szerencsét a' Kisasszonnyal szólhatni — ha bár ez estet egy kedvező történet' bátorítása gyanánt vehetném is, hogy még egyszer bátorkodhassam könyörgeni kegyelméért: a' mellet még is — ne rettenjen el, drága Kisasszony, — pillantásitól akarok függeni egyedül. Ne bántsa meg egy szó, ne egy sóhajtat. Csak bizatlansága ne büntessen; csak ne kételje egy pillantatig is azon határtalan hatalmat, mellyel felettem bír. Csak azon gondolatnak ne adjon soha helyt, hogy ellenem idegen védre van szüksége. 'S e' szerint most jöjön oda, hol javalltabb örömek várják. — Viszi az ellenkező Emiliát. — Kövessen, Marinéli.

Marinéli. Kövessen. Az az, Ne kövessen. — Mi szükség is volna követuem? Lássá, mire

mehet négy szemközt. Azon kellennem, hogy eltávoztassak tőlök mindent, a' ki hozzájok akarna jutni. — A' Gróftól ugyan többé nem tartok. De az anyja! — Csodálnám ha olly könnyedén állott volna tovább, 's feledné gyermekét. — No, Battista, mi dolog?

Battista.

Battista. Az anyja, Kamarás Úr!

Marinélli. Nem mondtam? — Hol van?

Battista. Ha meg nem előzi Kamarás Úr, mingyárt itt lesz, — Nekem koránt sem volt szándékom, a' mint Kamarás Úr vakítólag parancsolá, utána eredni, midőn sikoltását messzére meghallám. Nyomában vagyon leányának, 's alig ha nem az egész játéknak is. — Valami csak e' magányos tájat lakja, összezsúdult körűle, 's minden első akar lenni, kimutatni merre menjen. Ha tudtára adták e már a' Fejdelem' ittlétét 's a' Kamarás Úrét, nem tudom. — Mit fog tenni Kamarás Úr?

Marinélli. Hadd látom. — gondolkodik. — Nem bocsátani be, ha tudja hogy itt a' gyermeke, az nem megy. — Szemeket ugyan majd hány, midőn a' farkast a' báránka mellett pillantja meg. — Szemeket? Az még tűrhető volna. De az ég legyen irgalmas fűleinknek! — Mit tesz az! A' legjobb tudó is kifogy, ha nem bírja tovább, — ki, az asszonyi is! — Osztan ő anyja egyszer, 's részünkre kell vonnunk. — Ha ismerem az anyákat, valami napam-asszony forma lenni egy Fejdelemnél, az őket csiklandja. — Hadd jöjön, Battista, hadd jöjön!

Battista. Hallja Kamarás Úr?

Claudia, a' kárpit megöl. Emília! Emília! Leányom, hol vagy?

Marinélli. Eredj, Battista, 's légy azon hogy ácsorgó kíséřőji visszatolassanak.

Claudia.

Claudia, az ajtóba lépén midőn Battista ki akar. Hah! ez emelte ki a' szekérből; ez vitte el. Rád ismertem. Hol van? — Felelj boldogtalan.

Battista. 'S ez érte a' köszönet?

Claudia. Oh ha köszönetet érdemlesz — szelídült hanggal — úgy bocsáss meg, jó ember. — Hol van? Ne hagyjatok tovább nélküle. — Hol van?

Battista. Oh Nagysád, a' Kisasszony az idvesség' keblében sem ülhet inkább kénye szerint mint itt. Imhol az Uram; elvezeti Nagysádat. — a' tolongók felé. El innen! tí!

Claudia. Urad? — meglátja Marinéllit. — 'S ez a' te urad? — Az Úr itt? 'S lyányom is itt? — 'S az Úr vezet el hozzá?

Marinélli. Temérdek örömmel, Méltós. Asszony.

Claudia. Várjon az Úr — Épen jut eszembe. Hiszen az Úr volt — nem? — ki a' Grófot ma reggel nálam keresé? kivel a' Grófot magában hagyám? kivel a' Gróf összekapott?

Marinélli. Összekapott? — a' mit nem tudnék. Eggy semmi következésű felhevület Urodalmi dolgok miatt.

Claudia. 'S neve Marinélli?

Marinélli. Marchése Marinélli.

Claudia. Úgy nincs különben. — — Hallja tehát Marchése Úr: Marinélli volt — a' Marinélli név volt — összekeverve átokkal — nem; hogy azt az angyalalkú embert meg ne bántsam! — össze nem keverve semmi átokkal — az átkot én gondoltam hozzá — a' Marinélli-név volt utolsó szava a' meghaló Grófnak.

Marinélli. A' meghaló Grófnak? Gróf Appiáninak? Íme ért a' Méltós. Asszony, különös szavaiban mi érdekel leginkább. — A' meghaló Grófnak! — Mit akar különben vele, nem tudom.

Claudia, lassan, 's fülánkkal. A' Marinélli-név volt utolsó szava a' meghaló Grófnak. Érti e most? — Elejénte én sem értettem, noha egy hangzattal mondvá — egy hangzattal! Még mindég hallom azt! Hova is lettek vala érzékim, hogy mingyárt meg nem értém e' hangzatot?

Marinélli. És Méltós. Asszony? — Én elejétől fogva barátja, meghitt barátja voltam a' Grófnak. — Ha tehát halálakor engem nevezett...

Claudia. E' hangzattal! — Nem tudom kiejteni, nem tudom elő adni, de benne volt minden, minden! — Mit? tolvajok volnának kik rájuk ütöttek? Gyilkosok voltak! bérbe fogadott gyilkosok! — 's Marinélli, Marinélli volt utolsó szava a' haló Grófnak! — 's egy hangzattal...

Marinélli. Egy hangzattal! — 'S ki hallá valaha hogy egy hangzaton, egy ijedés' pillanta-

tában ejtett hangzaton alapíttassék becsületes ember' vádlása?

Claudia. Ah, állíthatnám csak Bírák elébe a' hangzatot! — De jaj, bánatomban feledem gyermekemet! Hol a' lányom? Hogyan? ő is megholt? — Mit tehet arról leányom hogy Appiáni és te ellenségek voltatok?

Marinélli. Megbocsátok a' megkeseredett anyának. — Jöjön, Méltós. Asszony. — Gyermeke itt vagyon a' szomszéd szobákban, 's reményilem, rettegésiből eddig magához tért. A' legérzékenyebb gondokkal igyekszik körüle maga a' Fejdelem...

Claudia. Kicsoda? — kicsoda maga?

Marinélli. A' Fejdelem.

Claudia. A' Fejdelem? — Úgy mondja igazán? a' Fejdelem? — — A' mi Fejedelmünk?

Marinélli. Hát melyike más?

Claudia. Így, így tehát! — Én boldogtalan anya! 'S atyja majd atyja! — átkozni fogja az órát, mellyben neki lyánya született! Engem fog átkozni!

Marinélli. Az egek' szerelméért, Mélt. Asszony! mi jut eszébe?

Claudia. Világos. — Nem az e? — Ma a' templomban, a' Legtiszttább' szeme előtt, közelebbi jelenlétében az Öröknek! ott kezdődék a' gazság, 's itt üte ki! — Marinéllinek menvén. Hahgyilkos! szívtelen gyáva gyilkos! Nem eléggé bátor sajátkezdeddel ölni, de eléggé galád, eléggé semmire kelő, más' kívánságai miatt öletni! Söpredéke minden gyilkosoknak! — A' mi becsületes gyilkos van, nem fog megszenvedni maga mellett! — Téged, téged! — mert mi tartóztasson hogy egész epémet eggy

szóban ne pökjem szemeid közé? téged, téged, kerítő!

Marinélli. Jó asszonykám eszén kívül van. — De mérsékelje legalább e' sikoltást, 's fontolja meg hol áll.

Claudia. Hol állok? — Mit gondol vele az oroszlán, elvéve látván kölykét, ki' erdejében ordít?

Emília belülről. Hah anyám! — anyám' szavát hallom!

Claudia. Ez az ő szava! ez ő! — Meghalt! — 's én még se kiáltsak e? — Lyányom, hol vagy? Megyek hozzád! Megyek hozzád! — beront a' szobába. Marinélli utána.

NEGYEDIK FELVONÁS.

A' Szín marad.

Fejdelem. Marinélli.

Fejdelem

az Emilia' szobája felől jövőn.

Jőjön, Marinélli; tágítanom kell magamon; világosságot kell vennem.

Marinélli. Szegény mérges bohó anyácska!
— Hahaha!

Fejdelem. Maga kaczag?

Marinélli. Ha látá vala Fennséged, melly nevetségesen pöffeszkedék — itt a' fejedelmi palotában! — De hiszen hallotta. — 'S mint szelidüle meg egyszerre, mihelyt meglátá Fennségedet. — Hahaha! — Mert talán nem tudom én hogy még egy anya sem vájta ki Fejdelem' szemét, ha ez lyányát szépnék lelte?

Fejdelem. Maga szerencsétlen tapasztaló! — A' lyány ájúlva dőlt anyja' karjai közzé, azon feledé felindulását az anya, nem az én meglátásomon. Le-

anyát kimélte, nem engem' — hahogy hangosabban, érthetőbben nem mondá a' mit óhajtottam volna nem hallani.

Marinélli. Mit, Kegyelmes Úr?

Fejdelem. Minek a' tettetés? Kivele! való e vagy nem?

Marinélli. Hát ha való volna?

Fejdelem. Való volna? — Tehát az. — Megholt? Megholt? *fenyegetve.* Marinélli! Marinélli!

Marinélli. És —?

Fejdelem. Az Istenre! az igaz Istenre én ártatlan vagyok e' vérben! — Ha megmondá vala hogy ez a' Grófnak életébe fog kerülni. — Nem nem! bár az enyémnek kell vala oda lenni belé!

Marinélli. Ha meg mondtam vala! Hát ezé-lom volt e nekem a' halál? Én keményen eltoltam Angelót minden sérelemtől. 'S erőszak nem is történt volna, ha a' Gróf nem tevő az első. Agyba lövé egyikét.

Fejdelem. Úgy? a' Grófnak tréfát kellett volna érteni, nem?

Marinélli. Hogy osztán Angeló tűzbe jött, 's társa' elestét megbosszúlta...

Fejdelem. Az természetes vala.

Marinélli. Én érte megdorgáltam...

Fejdelem. Megdorgálta? — Melly szelídség! mondja meg neki, magára vigyázzon; meg ne kapassa magát birtokomban. Az én dorgálásom nem lenne olly szelíd.

Marinélli. Oh jól! — Én meg' Angeló, akarát meg' történet, az most mind egy. — Ki vala ugyan kötve, meg vala ugyan ígérve, hogy a' mi

szerencsétlenségek történhetnének, nem fognak vét-
kűl vétetni.

Fejdedelem. Miként mondja: — a' mik történ-
hetnének, vagy a' mik történendnének?

Marinélli. Mindég jobban! — De Kegyel-
mes Úr, minek előtte Fennséged igazi szűrös nevé-
vel kimondja minek néz, egyetlen egy előterjesz-
tést. — Én a' Gróf halálát koránt sem nézhetem hi-
deg vérrel. Elégtétet kívántam tőle; a' Gróf nekem
azzal adósom volt, a' nélkül méne ki világból, 's
becsületem sértve marad. Tegyük, minden más eset-
ben érdemleném a' gyanút, mellyel Fennséged ter-
hel, de érdemlem e' a' jelenben is? — erőltetett hévvel.
Ha ki ezt tehetné fel felőlem?

Fejdedelem, lassodva. Ám jó! ám jó!

Marinélli. Csak élne! oh csak élne! Min-
dent oda adnék azért — élességgel. — oda még Fejdel-
mem' kegyét is, — e' minden becsét meghaladó,
e' soha nem szerencsételtetendő kegyet is oda adnám!

Fejdedelem. Ám jó! ám jó. — Értem magát:
a' Gróf halála történet, merő történet. Annak mond-
ta, 's hiszem, hogy az. De ki még? Hiszi e anyja
is? Emília is? a' világ is?

Marinélli. Nehezen.

Fejdedelem. 'S ha azt nem hiszik, mit hisz-
nek? — Maga vállat rándít. — A' maga Angelóját
eszköznek fogják nézni 's a' tevőnek engemet.

Marinélli. Alkalmasan.

Fejdedelem. Engemet! engemet! — Vagy ez
óra olta le kell mondanom minden reményről hogy
Emiliát megnyerhetem.

Marinélli. A' mit akkor is lehetett volna tudni, há Appiáni élne.

Fejdelem, felgyuladva, de azonnal magához térván. Marinélli! — De engem tűzbe nem hoz. — Légyen úgy 's úgy is van! — Különben is azt akarja velemondani hogy a' Gróf halála nekem szerencse — a' legnagyobb szerencse melly érhetett — egyetlen szerencse melly szerelmem' segéllheti. — 'S mint ilyen, történt légyen a' mint akart; eggy Gróffal több vagy kevesb a' világon. — — Ha jól gondolom e így magát? — Egy parányi vétkecskétől, hiszen attól én sem igen rettegek. Csak hogy, jó atyafi, parányi vétkecske 's használó vétkecske legyen. Ez a' miénk pedig, szerencsétlenségünkre, semnem titkos, semnem hasznos; az útát kiirtá, de egyszersmind be is vágá. Fejünkre esküszí minden, 's az a' legnagyobb baj hogy el sem tudánk követni. — Ezt úgy vélném, egyenesen a' maga mély bölcseségű elrendelésinek köszönhetjük.

Marinélli. Ha úgy parancsolja.

Fejdelem. Hát minek másnak? — Szót akarok.

Marinélli. Rovásomra több jó, mint a' mirá tartozik.

Fejdelem. Szót akarok.

Marinélli. Ám tehát. — Mit köszönhetni az én elrendelésimnek? azt e hogy a' Fejdelmet e' visszas esetben olly látszatos gyanuéri? azon messter próbának köszönje azt, mellyet maga méltóztott az én plánomba elegyíteni.

Fejdelem. Én elegyítettem?

Marinélli. Engedje kimondanom: a' melly lépést maa' templomban tett, bár melly szemesen tette,

bár kénytelen vala megtenni, a' táncz közzé nem illett.

Fej delem. 'S mit ronta el az?

Marinélli. Nem ugyan az egész tánczot, a' taktot igen; legalább mostanra.

Fej delem. Ha magát értem e?

Marinélli. Tehát rövideden és együgyűen: — Mikor felvállalám, Emília a' Fej delem' lángjai felől semmit nem tudott; 's a' Fej delem más részről alkotmányom' alapját ásogatta?

Fej delem homlokához csap.

Marinélli. Hát ha maga árulá el mit forral?

Fej delem. Boldogtalan gondolat!

Marinélli. De lássuk: hát ha nem maga árulta el? — Valóban szeretném tudni, melyik rendelkezésből meríthetne nekem anyja vagy lyánya legkissebb gyanút.

Fej delem. Hogy magának igazának kell lenni!

Marinélli. Az nekem, igen is, megbocsát-hatatlan vétkem. Meg fog engedni Fennséged . . .

Battista.

Battista, bészaladva. Épen érkezik a' Grófné —

Fej delem. Melly Grófné?

Battista. Orsína.

Fej delem. Orsína? — Marinélli! — Orsína? — Marinélli!

Marinélli. Azt én nem értem kevésb ré-müléssel mint önmaga Fennséged.

Fej delem. Menj, fuss, Battista. Ki ne száll-jon. Nem vagyok itt; neki nem vagyok itt. Tüstént for-

dúljon meg. Menj, fuss — Battista el. — Mit akar az esztelen? Mit nem fog még merészleni? Mint tudja ő hogy itt vagyunk? Sejt talán valamit? Ha az hír hozzá is elhatott e már? — Ah Marinélli! — De szóljon hát! de feleljen hát! Meg van e bántva a' ki magát barátomnak akarja nézetni? 's kipattant szó által megbántva? Azt várja hogy megkövessem?

Marinélli. Ah kegyelmes Fejdelem, mi-helyt Te megint Te vagy, úgy én is megint egész lélekkel Tiéd vagyok! Hogy Orsína ide jött, azt én úgy nem értem mint Fennséged. De nehezen hiszem hogy magát elidéztesse. Mit tesz Fennséged?

Fejdelem. Általában nem akarom látni; elzárkozom.

Marinélli. Jó, 's csak hirtelen; elfogadom én.

Fejdelem. De csak hogy kimutassa útját. Ne ereszkedjék vele semmibe. Itt egyéb dolog rajtunk.

Marinélli. Ne hát, Kegyelmes Úr. Ez az egyéb dolog meg van téve. Bátorodjék fel Fennséged. A' mi még meg nincs, önkényt adja magát. — De hiszen már hallom. Siessen Fennséged. Ime itt — egy kabinetre mutatván, hova a' Fejdelem átlép. — kihallgatja beszédünket. — Félek, félek, nem legjobb órájában ért rá a' kijövés.

Orsína.

Orsína, meg nem sejtván Marinéllit. Mi ez? Senki nem jó elfogadni, egy szemtelenen kívül, ki még ellenzeni akará beléptemet. Hiszen én talán Dosalón vagyok? Dosalón, hol egykor seregestül omlának előmbe, hol egykor öröm és szerelem vártanak.

— A' hely az, de ... Ímé Marinélli! — Igen jó hogy a' Fejdelem kihozá az Urat. — Nem, nem jó! — A' mit vele kell kicsinálnom, vele kell, 's egyedül vele, kicsinálnom. — Hol van?

Marinélli. A' Fejdelem, Méltóságos Grófné?

Orsína. Hát ki más?

Marinélli. Nagysád tehát a' Fejdelmet itt véli, itt tudja? — A' Fejdelem legalább Contessa Orsínát nem véli itt.

Orsína. Nem véli itt? Engem nem vél itt? Mintha nem vette volna leveletem.

Marinélli. Levelét? — De igen. — Úgy tetszik említe valamit a' Grófné' levele felől.

Orsína. 'S nem kérém benne, hogy Dosaló-ra jőne ki? Való, írva adni választ a' Fejdelemnek nem tetszett; de tudtam hogy eggy órával később kijött. Úgy vettem azt mint feleletet, 's itt vagyok.

Marinélli. Melly különös történet!

Orsína. Történet? hát nem hallja hogy kicsinált dolog volt? Részemről a' levél a' Fejdelméről a' kijövés. — Mint megáll Marchése Úr! minő szemeket mereszt Marchése Úr! Csudálkozik az agyacska? 's min tud itt csudálkozni?

Marinélli. Nagysád tegnap olly távolý látszék lenni ismét elébe lépni a' Fejdelemnek.

Orsína. Jobb gondolat éjjel jár. — Hol van? hol van? Fogadjunk, Marinélli, ott van a' hol azt a' pityergést, azt a' nyivákolást hallottam. — Oda akarek benyitni, 's a' kamaz eseléd útamat állá.

Marinélli. Édes kedves Grófném ...

Orsína. Az asszonyi nyivákolás volt. — Fogadjunk, Marinélli. — Oh, feleljen hát, feleljen — ha különben édes kedves Grófnéja vagyok. — Kórság beléjek a' csúf Udvari dongójiba! a' mennyi szó, annyi hazugság. — No's, mit tesz az, megmondja e előre, nem e? hiszen úgy is meglátom. — Be akar menni.

Marinélli, ellenzve. Hova, Nagysád?

Orsína. A' hol lennem régen kellene. Gondolja, nekem magával illik gagyogni a' külpalotában, míg a' Fejdelem oda benn reám vár?

Marinélli. Nagysád megtévedésben van. A' Fejdelem itt nem vár Nagysádra; a' Fejdelem itt Nagysáddal nem szóllhat, nem akar szóllni.

Orsína. Pedig itt volna! pedig levelemre volna itt!

Marinélli. Nem a' Nagysád' levelére van itt.

Orsína. Mellyet, mint mondja, vett.

Marinélli. Vett, de — meg nem olvasott.

Orsína, tüzzel. Nem olvasott? — lassult tüzzel. — Nem olvasott! — keseredéssel, 's könnyet törölvén ki szeméből. Még meg sem olvasott!

Marinélli. Feledkezésből, — azért felelek; nem megvetésből.

Orsína, kevélyen. Megvetésből? Kinek jut olyan eszébe? Kinek kell azt mondania? — Maga szemtelen vigasztaló, Marinélli! — Megvetésből! megvetésből! — Nekem részem is a' megvetés! nekem! — szelidebben 's epedés' hangjával. — Világos, többé nem szeret; az nem szenved immár kérdést. A' szerelem' helyébe valami egyéb lépelelkébe; az természetes. De miért épen megvetés? Nem volt volna e elég az elhülés?

Marinélli. Az ugyan való.

Orsína. Való! — Melly bölc ember, kivel azt lehet mondatnunk a' mit hallani akarunk. — Elhűlni! a' szeretésért elhűlni. Semmi a' valamiért! — Mert tanulja meg, édes Udvari szajkócska, tanulja meg egy asszonyi állatocskától, hogy hűltség üres szó; csak hang, mellynek semmi meg nem felel. A' lélek egyedül az eránt hűlt, a' mivel többé nem gondol, olly valami eránt, a' mi neki nem valami. Pedig olly valami eránt lenni hűltséggel a' mi nem valami; az annyi mint hűltnek nem lenni. — Feléred ezt, ember?

Marinélli, magában. Oh jaj! ím meg van a' mitől régen félttem.

Orsína. Mit dünnyög itten, mit?

Marinélli. Merő csudálás. Ki is ne tudná Méltóságos Grófné hogy Nagysád egyyike a' Bölcsenek?

Orsína. Úgy e? — Igen, igen, az vagyok! Pfuj ha érzetém, és ha gyakrabban érzetém, hogy az vagyok. Csuda e osztán ha a' Fejdelem megvetést mutat erántam? Miként szerethetne ő olly valamit, a' mi, az ő bosszantására, érezteti hogy esze neki is van? — Az eszes asszony színt úgy visszás dolog mint a' kendőzött arczu férfi. — Nevessen, bohóskodjék, hogy a' természet' dicső urát szünet nélkül jó kedvben tartsa. — Legyen tehát! — 'S min nevetek hát mingyárt itt Marinélli? — Ah hiszen a' történeten — hogy megírom a' Fejdelemnek, jőne Dosalóra, — hogy a' Fejdelem levelemet meg nem olvassa, és még is Dosalóra jő. — Hahaha! valóban különös történet! Igen víg, igen bohó! — 'S nem nevet velem, Marinélli? Hiszen nevetni ve-

lünk, azt csak megteheti a' természet dicső ura, a' férfi! bár vele nekünk, nyomoru földterméseknek, ésszel élni nem szabad. — Komolyan 's parancsolólag. Ne vessen!

Marinélli. Mingyárt, Méltóságos Grófné.

Orsína. Váz! — azonban oda az idő. Nem, nem; ne is ne vessen. Mert lássa, Marinélli, elmerülve szinte az érdeklésig, a' mi engem olly szívesen nevettet, annak komoly oldala is van. Mint mindennek a' világon. — Történet? Történet volna e hogy a' Fejdelem nem gondolá hogy velem itt szólni fog, és még is fog? Történet volna e ez? Hígyjen nekem Marinélli, e' szó: Történet, istenkáromlás. A' nap alatt nincs történet, leg inkább nem történet pedig a' minek czélja illy szembe ötlő. — Mindenható, kegyelmes Gondviselés, bocsásd meg hogy e' galád bűnössel történetnek nevezém, a' mi nyilván a' te munkád. — hirtelen Marinélinek. Bár jöjjen még egyszer, 's vetemítsen ismét illy káromlásra!

Marinélli, magában. Ez így sokra megyen. — **De,** Méltóságos Grófné ...

Orsína. Minek az a' De? A' Dék fontolást kívánnak. Pedig az én szegény fejem ...! átszonitja homlokát. — Csinálja, Marinélli, csinálja hogy szólhassak a' Fejdelemmel, 's minél előbb. Különben félő, épen nem szólhatok. Látja hogy vele kell szólnom.

Fejdelem.

Fejdelem, belépven. Segédjére kell lépnem.

Orsína, megpillantván a' Fejdelmet, de kétesen maradva ha menjen e felé. Hah, imhol van.

Fejdelem, végig megyen a' palotán, el a' Grófné mellett, a' túlszobák felé, a' nélkül hogy a' beszéd közben megállaná,

Imé a' mi szép Grófnénk. — Melly igen sajnálom, Aszszonyom, hogy látogatása' örömmel nem élhetek. Dolgaim vannak. Nem vagyok magam. Más egyébkor, kedves Grófné! más egyébkor! Most ne mulasson. — Maga, Marinélli, siessen, várni fogom. el.

Marinélli. Im hallá magától, a' mit nékem hinni kéteskedett.

Orsína, mintegy csábúltan. Ha hallottam e? ha igazán hallottam e?

Marinélli. Igazán hallotta.

Orsína, elkeseredve, „Dolgaim vannak. Nem vagyok magam.“ 'S én mindössze is ennyi mentséget érdelek? Kit nem idéznek el így? Minden alkalmatlant, akármelly koldúst. — Az én kedvemért kis hazugságot sem! — Dolgai vannak. Mi dolgai? Nem maga van. Ki az hát, a' kivel van? — Jöjön, Marinélli! könyörületből, édes Marinélli! Hazudjon egyet saját rovására. Mi magának egy hazugság? — Mi dolga van? ki van nála? — Szólljon hát; mondja a' mi nyelvére jó, 's azonnal megyek.

Marinélli, magában. Illy kikötés alatt egy részt annak a' mi való, neki elmondhatnám.

Orsína. Hamar hát, Marinélli, 's megyek. — A' Fejdelem úgy is ezt mondá: „Más egyébkor, édes Grófné!“ Nem ezt mondá? — Hogy szavát állja, hogy ürügye ne legyen szavát nem állani, hamar, Marinélli, hazudjon egyet, 's megyek.

Marinélli. A' Fejdelem, kedves Grófné, valóban nincs maga Személyek vannak nála, kik gondjait, figyelmét kívánják; személyek, kik épen egy rettenetes veszélyből menekedének meg. — Gróf Appiáni...

Orsína. Volna nála? — Kár hogy ezen megkapatá magát. Mást hamar! — Mert Gróf Appiáni,

hahogy még nem tudná, haramiák által támadtatott meg, haramiák által veszett. Szekerét a' holt testtel a' város mellett találtam elő. — Vagy nem talán? Nem álmodtam e?

Marinélli. Vaj nem álmodta Méltós. Grófné. — De a' kik a' Gróffal voltak, megmenekedének a' bajból, 's a' kastélyba vonák magokat: a' menyasszony, az anyja, és a' kikkel a' Gróf Sabionétta felé szándékozott, menyegzőjét ülni.

Orsina. Úgy? tehát ők vannak a' Fejdeségnél? a' menyasszony és az anyja? — Szép e a' menyasszony?

Marinélli. Szerencsétlenségök szertelenül megilleté a' Fejdelmet.

Orsina. Azt meghinném, ha rút volna is a' menyasszony, mert az eset irtózatos. — Szegény szerencsétlen lyányka! íme midőn örökre tiéd akara lenni, örökre vesztet el! — De ki tehát az a' menyasszony? Megtörténhetnék hogy ismerem. Olly régen oda vagyok a' városból, hogy semmiről nem tudok.

Marinélli. Galotti Emília.

Orsina. Galotti Emília? — Emília? — Marinélli, hogy hazudását való gyanánt ne vegyem!

Marinélli. Miként?

Orsina. Galotti Emília e?

Marinélli. Kit a' Méltós. Asszony nehezen ismer.

Orsina. Talán, talán; ha csak ma oltas! — Tehát úgy van a' mint mondja, Marinélli? — Galotti Emília? — Ő volna a' szerencsétlen menyasszony kit a' Fejdeség vigasztal?

Marinélli, magában. Ha nem mondtam e neki sokat?

Orsína. 'S Appiáni volt a' vigasztalt menyaszony' mátkája? a' meglőtt Appiáni?

Marinélli. Nincs különben.

Orsína. Bravó, oh bravó, bravó! tenyerébe csapván.

Marinélli. Hogyan?

Orsína. Összecsókolnám érte az ördögöt, a' ki erre vette!

Marinélli. Kitt vett? mire vett?

Orsína. Összecsókolnám, ha maga volna is az az ördög, Marinélli!

Marinélli. Grófné!

Orsína. Jöjön, Marinélli; nézzen szemembe. Csak bátran! csak egyenesen.

Marinélli. És —?

Orsína. Nem tudja mit gondolok?

Marinélli. Mint tudnám?

Orsína. Nincs része benne?

Marinélli. Miben?

Orsína. Esküdjék! — Nem, ne esküdjék! úgy egy vétkével többje volna. — Vagy igen; csak esküdjék! Egy vétkével több vagy kevesebb, a' ki úgy is a' kárhozaté. — Nincs e része benne?

Marinélli. A' Grófné egészen elrettent!

Orsína. Igazán? — Tehát, Marinélli, jó szíve semmit nem gyanít?

Marinélli. Mit tudnék gyanítani?

Orsína. Hadd valljak hát valamit — valamit, a' mi minden haja' szálát felberzeszti. — De itt, illy közel az ajtóhoz, meghallhatnak; ide jöjön. — 'S osztán — ajkaira nyomja újjait — hallja csak, de ti-

tokban! nagy titokban! — 's száját Marinéllinek fule felé vivén mintha sugni akarná a' mit egész hangon kiált: a' Fejdedem gyilkos.

Marinélli. Grófné! Grófné! egészen eltávozott e magától?

Orsína. Eszemtől akarja mondani, úgy e? — Hahaha! — tele torokból kacagván. Én ritkán voltam, 's tán soha sem, inkább megelégedve eszemmel, mint most. — Minden bizonnyal, Marinélli! — de köztünk marad. — sugva. A' Fejdedem gyilkos! Apjánit a' Fejdedem ölte meg. — Nem haramiák, ötöt a' Fejdedem' bérleltjei, ötöt a' Fejdedem ölte meg!

Marinélli. Hogyan jöhet a' Grófné' szájába, fejébe, illy iszonyúság?

Orsína. Hogyan jöhet? Természetesen! — Ezzel a' Galotti Emiliával, ki most nála van és a' kinek mátkája kénytelen vala nyakra főre itt hagyni a' világot, a' Fejdedem ma reggel a' Dominicánusoknál hosszasan beszélt. Azt én tudom; azt az én kémeim látták; hallák a' mit beszélt is. — És így, drága Úr, nem vagyok e eszemen? Hiszen úgy tesz, alkalmasan egyyüvé tudom fűzni a' mi egyyüvé való. — Vagy talán ez is csak véletlen történet? — O Marinélli, ha ezt csak történetnek nézi, úgy szint olly keveset ért az emberi gonoszsághoz mint a' Gondviselés' útjaihoz.

Marinélli. A' Grófné még játékra teszi nyakát.

Orsína. Ha elmondom többeknek? Annál jobb! annál jobb! Holnap a' piacon kiáltatom ki, 's a' ki ellene szóll, czimborása a' gyilkosnak. — Addig is . . . menni akar, 's az ajtóba az öreg Galottira akad, ki sietve lép be.

Edvárd.

Edvárd. Bocsásson meg a' Méltós. Asszony. —

Orsína. Nekem itt nincs mit megbocsátnom, mert itt nincs mit balúl vennem. — Ide tessék fordulni. Marinélihez utasítja.

Marinéli, megpillantván Edvárdot, magában. Ezt még! ezt!

Edvárd. Bocsásson meg az Úr egy szerencsétlen atyának, ki rémülésében, nem várható hogy elébb még béjelentessék.

Orsína, magában. Atyának? — vissza. Nyilván az Emília' atyjának. — Hah, szerencsés érkezet!

Edvárd. Cselédem nyargalva hozza hírt utánam hogy az enyéimet itt veszély érte. Repülök, 's hallom hogy Gróf Appiani sebet kapott 's a' városba visszafordult; hogy feleségem, gyermekem a' kastélyba vonakodtak. Hol vannak, Uram?

Marinéli. Légyen nyugtan Óbester Úr; hitvesének 's gyermekének semmi sérelmök túl az ijedésen. Mind ketten baj nélkül vannak. Körülök a' Fejdelem. Megyek béjelenteni Óbester Urat.

Edvárd. Minek azt? minek elébb béjelenteni?

Marinéli. A' tisztelet a' Fejdelem' személye eránt úgy kívánja. Óbester Úr tudja mint áll a' Fejdelemmel. Nem baráti lábon. Bár melly leereszkedéssel legyen a' Mélt. Óbesterné 's a' Kisasszony eránt — azok asszonyságok. — Az Óbester Úr váratlan megjelenése, azért hogy ezek itt vannak, megbánthatná a' Fejdelmet.

Edvárd. Való, Uram.

Marinélli. De Méltós. Grófné, elébb szerencsém lesz szekeréhez kísérem.

Orsína. Ne hát!

Marinélli, nem gyengén nyúlván karjához. Engedje tennem a' mi tisztem.

Orsína. Fel van szabadítva alóla. — Azok az Úrfélek abból csinálnak tisztet a' mi nem az, hogy a' mi az, mellékdolog gyanánt űzhessék. — Ezt a' tiszteletes öreget, ezt a' szerencsétlen atyát minél elébb bejelenteni, az tiszte az Úrnak.

Marinélli. Feledi a' Grófné mit hagyja a' Fejdelem?

Orsína. Jőjön, 's hagyja még egyszer. Várom.

Marinélli, sugva az Óbesterhez, kit félre von. Kénytelen vagyok Óbester Urat egy Dámával hagyni, ki — kinél — kinek elméje — — ért Óbester Úr. — Azért mondom ezt, hogy tudhassa mit kelljen adni szavaira, mellyek néha rendeskek. Legjobb volna, szónak nem állani vele. el.

Edvárd. Jó; — de siessen hát, kérem.

Orsína. Csend. A' Grófné szánakozva tekint Edvárdra: az Óbester nyugtalan szemekkel a' Grófnéra. Bár mit mondott az Úrnak, szerencsétlen atya...

Edvárd, felriad.

Orsína. De valót ugyan nem mondott; leginkább nem pedig azon valók' egyikét, mellyek az Urat itt várják.

Edvárd. Várnak? — Avagy nem elég e a' mit már is tudok? — Asszonyom... magában. Különbön csak beszéljen!

Orsína. Az Úr semmit nem tud.

Edvárd. Semmit nem tudok?

Orsína. Tisztelt atya! — Miért nem nevezhetém magaménak én is! Bocsásson meg az Úr. A szerencsétlenek örömet fűzekednek egymáshoz. — Én híven osztoznám az Úr bánatjában, haragjában.

Edvárd. Bánatomban? haragomban? — Asszonyom. — magában. De beszéljen, beszéljen!

Orsína. Hát ha e' gyermeke egy gyermeke volna! — Egy, nem egy; a' szerencsétlen gyermek mindég egy gyermek.

Edvárd. Szerencsétlen megint? — Asszonyom, mit akarsz ezzel? — magában. De az egekre! eszelős így nem beszél.

Orsína. Eszelős? Ez volt tehát a' mit neki sugott! — Légyen! — Meglehet, az nem egyike legvastagabb hazugságának. Érzek valami olly formát, 's higgyen nekem: A' ki eszt bizonyos dolgok felett el nem veszti, annak nincs mit elvesztenie.

Edvárd, magában. Mit gondoljak mind ezekből?

Orsína. Hogy tehát megvetéssel ne nézzem, — mert esze az Úrnak is van, jó öreg — látom azt e' tisztas elszánt arczon — esze az Úrnak is van; 's egy szómba kerül, 's nem lesz.

Edvárd. Asszonyom! — Asszonyom! — Már nincs, minekelőtte a' szót kimondja, ha hamar nem mondja. — Mondja hamar kérem. Vagy nem való hogy azon jámbor, hogy azon szánakozásunkat érdemlő örültek' számába tartozik — úgy egy közönséges csábult. Aza nincs a' mije soha nem volt.

Orsína. Tehát figyeljen. — Mit tud az Úr, hogy mindent akar tudni? — Hogy Appiáni sebet kapott? — Appiáni megholt!

Edvárd. Megholt? megholt? — Asszonyom, ez a' kötés ellen van. Te eszemet készülél elvenni, 's szívem' szeged meg!

Orsína. Ezt mellesleg; most tovább. A' vőlegény megholt: a' menyasszony, az Úr' gyermeke, még több mint megholt.

Edvárd. Több? több mint megholt? — De hát meg is holt. Mert én csak egyet tudok a' mi több.

Orsína. Nem holt meg; ő nem holt meg. Nem, jó atya, nem! él, 's most kezd majd élni! egygy örömmel torlott életet, a' legszebb, legfarsangibb életet — tudnillik a' míg az tart.

Edvárd. A' szót, Asszonyom, a' szót melly eszem' elveszi. Ki vele hamar! Ne töltsd vederbe csepp mérgeket! — Magát azt az egy szót! Ki, ki, hamar!

Orsína. Tehát számítsa egybe: — A' Fejedlem ma reggel az Úr' leányával a' Misén szólla: ma délután vele Múlatójában múlat.

Edvárd. Misén szólla? A' Fejedlem az én lyányommal?

Orsína. És melly biztossággal! és melly melegséggel! A' mit magok közt ott elvégeznéek, kicsinység nem lehete. — 'S jó ha elvégeznéek; jó ha önkényt jöve ide. Úgy a' tett nem erőszak, nem elragadás, hanem csak egy parányi kis gyilkosság.

Edvárd. Rágalom! átkozott rágalom! ismerem gyermekemet. Ha gyilkosság, úgy erőszak is. — Bosszú szemekkel tekint széllyel, dobbant, fogait csikarja. Hát Claudia? hát anyácska? Nem értünk e örömet? — Oh a' nagykegyű Fejedlem! oh a' szertelen leereszkedés!

Orsína, magában. Hat a' méreg? hat a' méreg?

Edvárd. 'S ím itt állok a' tolvaj' barlangja előtt, ruhája' mindkét szárnyát félre rántván, 's fegyver nélkül látván magát. Csuda hogy siettemben karomat is honn nem felejtém. — Zsebeit keresi. Nincs! nincs! semmim nincs!

Orsína. Értem az Urat; teszek én bajáról. egyg tört von elő. Fogja, fogja, hogy meg ne lássák. Nekem egyebem is van: — mérgem. Nekünk asszonyoknak ez a' fegyverünk. Férfiaknak nem való. Fogja az Úr. — rá tolja a' tört.

Edvárd. Köszönöm, Asszonyom. — Haki boldondnak mond ismét, velem lesz dolga.

Orsína. Rejtse el, rejtse el hamar! Tőlem meg van tagadva az alkalom hasznát vehetni. Az Úr talál azt, 's használni fogja, 's mingyárt az elsőt melly magát előadja, ha férfi. Én asszony vagyok, erőtlen gyenge asszony, de olly elszánással, eltökéléssel jöttem ide... Mi ketten, tisztelt öreg, egymásnak mindent megvallhatunk, mert egyikünk 's másikunk bántva van, azon-eggy csábító által bántva. — Oh ha tudná, melly szertelenül, melly kibeszélhetetlen módon, melly el nem képzelhető módon vagyok én bántva, feledni fogná az én sérelmeimen a' magáéit! — Ismer e engem? Én Orsína vagyok, az egykor szeretett, imádott, most eltolt, megesalt Orsína. Talán ugyan csak az Úr' gyermeke miatt elhagyott, eltolt. De el lesz hagyva majd ő is. Osztan ismét egyg, és megint egyg. — Hahh! örjöngve. Melly mennyei képzelmény! Ha mi eggyeszer, 's eggyütt, mi mind, az elhagyottak' egész serge — mi eggyütt Fúriakká, Bacchánsokká változva, magunk

közzé szoríthatnánk, eltéphetnénk, minden ízét külön csípdelhetnénk, hogy rá akadjunk a' szívre, melyet a' hitetlen mindennek ígért, 's eggynek sem adott! — Hah, az volna a' táncz! az volna!

Claudia.

Claudia, belépén, körültekint, 's megpillantván férjét, felé megyen. Nem megjövendölém? A' mi védünk, a' mi szabadítónk! — Itt vagy, Edvárd? itt vagy? — Suttogásaik, elholt képeik sejteték velem hogy itt vagy. — Mit mondjak ha még semmit nem tudsz? mit, ha mindent tudsz? — De mi ártatlanok vagyunk; én ártatlan, lyányod ártatlan; ártatlanok, mindenben ártatlanok.

Edvárd, elfojtja tüzet hitvese' meglátására. Jó, jó; csak légy csendesen, 's felelj. — Orsinához. Nem mintha kételkedném, Asszonyom. — Claudiához. Szóllj; a' Gróf megholt?

Claudia. Megholt.

Edvárd. Való e hogy a' Fejdelem ma Mise alatt szólla Emíliával?

Claudia. Való. De ha tudnád melly rémülésbe hozta vele! melly ijedés közt ért haza!

Orsína. Hát hazudtam?

Edvárd, keserű nevetéssel. Nem is akarnám hogy igen! sokért nem akarnám!

Orsína. Hát eltávozott eszem?

Edvárd, gyulongva jár fel és alá. Oh, még az enyém sem!

Claudia. Úgy parancsolád lennék csendesen, 's csendesen vagyok. Kedves férj, szabad e viszont nekem is kérni...

Edvárd. Mit akarsz? Hát én nem vagyok esendesen? Ki lehet még esendesebben? — erőlködve Tudja Emília hogy Appiáni megholt?

Claudia. Nem igen tudhatja; de félek gyanítja, nem látván maga körül.

Edvárd. Sír? jajgat?

Claudia. Nem többé; azon túl van, szokásaként, mit ismersz. A' legfélénkebbje 's legbátrabbja nemünknek; első behatással soha nem bíró, de rövid eszmélet után mindenre elszánt, magát mindenben fellelő. Olly távozatban tartja a' Fejdelmet, olly hangon szól vele... Légy rajta Edvárd, hogy mehessünk innen.

Edvárd. Én lovon vagyok; mit tudok tenni? — Orsinához. Asszonyom, visszamégyen a' városba?

Orsina. Igen is.

Edvárd. Remélhetném e azt a' kedvezést hogy nőmet oda elvinni méltóztatik?

Orsina. Igen szívesen.

Edvárd. Claudia! Orsinára mutatván. Ez Contessa Orsina, nekem jóltevőm. — Neked a' Grófnéval be kell menned hogy a' szekeret kiküldhesd érettünk. Emília többé nem megyen Guastallába; neki velem kell jőni.

Claudia. De... Ha csak... Nehezen hagyom magamtól a' szeretett gyereket.

Edvárd. Atyja nem marad e közel hozzá? Végre csak elő eresztik. Semmi ellenzést, Claudia. — Jöjön, Méltós. Asszony... titkon. Nem sokára hall valamit rólam. — Jer Claudia. elvezeti őket.

ÖTÖDIK FELVONÁS.

A' Szín marad.

Marinélli. Fejdelem.

Marinélli.

Innen, Kegyelmes Úr, ím ez ablakból, megláthatja Fennséged. Fel 's alá jár az arkádokon. Epen behajlik; jó. Nem, megint megfordúl. Egészen még nem szállott alkura magával. De sokkal csendesebb, — legalább csendesebbnek látszik. Nekünk a' kettő egygy. — Természetesen; ha mit vere bár fejébe az a' két asszony, merészli e mutatni? — Mert ide lovon jött. — Csak nézze Fennséged, mint fog majd, ha belép, mely alázattal hálát adni Fejedelmi Fennségednek azon kegyelmes védelemért, mellyet elriasztott nője 's lyánya e' siralmas esetben itten talált; mint fogja magát, lyányával együtt, további malasztjaiba ajánlani; gyermekét elcsendesedett szívvel viszi a' városba, 's mely alázatban fogja várni, hogy szerencsétlen gyermekét Fejedelmi Fennséged melly nemü kegyes részvételére méltóztatja.

Fej d e l e m. De hát ha nem talál olly szelíden bánni? Pedig nehezen hiszem hogy fogna. Ismerem

ötet. — Legfeljebb ha gyanúját elfojtja, mérgét elnyeli, de Emiliát nem a' városba hozza, hanem magával viszi, magánál tartja, klastromba rekeszti, túl birtokom' határán. Mit teszünk akkor?

Marinélli. A' rettegő szerelem messze lát — Valóban. — De hiszen nem fog.

Fejdelem. De hát ha fog? Mit csinálunk akkor? Mi hasznunk abból hogy a' szerencsétlen Gróf oda van?

Marinélli. Minek e' bús oldaltnézés? Előre! ezt kiáltja a' győztes, 's nem gondol vele, ha mellette ellen 's nemellen rakásra hull is. — 'S bár! Bár akarja a' vén zsémbes a' mitől tart Fennséged! — gondolkodik. Ez megyen; megkaptam; az akarásnál ugyan messzebb nem viszi. Tovább bizony nem viszi! — De hogy el ne veszítsük szemeink elől, — ismét az ablakhoz. — már is majd meglepett! Jó. — Most még térjünk félre útból, 's hallja Fennséged, mit teszünk a' rettegett esetben?

Fejdelem, fenyegetve. Marinélli!

Marinélli. A' legártatlanabbat e' világon! mind ketten el.

Edvárd.

Még sincs senki? — Jó! még inkább el kell húlnom. Szerencsém az. — Mi lehet nevetségesb mint a' zeherre gyúlongó gyerkőcze fej őszhaj alatt! Menyt nem mondtam már magamnak! És még is elhagyám magamat kaptom! — 's ki által? egy nyavalyás által, Kinek eszét megzavará szerelme! —

Mi köze az eltaposott ártatlanságnak a' bujaság' dühével? Nekem az minden gondom, minden tisztem hogy annak keljek védelmére. — És a' te ügyed, fiam! kedves fiam! — Sírni soha nem tudtam, 's nem kezdem tanulni illy későn. — A' te ügyedet egy hatalmasb bosszuló teszi a' magáévá; nekem elég hogy gyilkosod istentelen tette' gyümölcsét nem használandja. Hadd gyötörje ez őtet, inkább mint a' gyalázatos undok tett. — 'S ha majd az eltelés és csömör egy kíványról más kíványra úzik, keserítse el annak emlékezete hogy ez eggyel nem élhetett, minden egyéb örömeit. Minden álmában vezesse elébe mátkáját a' vérrel-ázott ifju; és ha fajtalan karjait kiterjeszti majd utána, hallja meg hirtelen a' pokol' kaczagását, 's riadjon fel hahotájára.

Marinélli.

Marinélli. Hol késett, Óbester Úr?

Edvárd. Itt vala leányom?

Marinélli. A' Kisasszony nem; de Ő Fennsége a' Fejdelem.

Edvárd. A' Fejdelem bocsásson meg. A' Grófnét kísértem szekéréhez.

Marinélli. Tehát?

Edvárd. Szegény Grófné —

Marinélli. Hát Óbesterné Asszony?

Edvárd. A' Grófnéval ment hogy utánam küldje szekerét. Csak addig engedje a' Fejdelem hogy lyányommal itt mulathassak.

Marinélli. De minek e' bízatlankodás? Nem örömet vitte volna e' Ő Fennsége a' Fejdelem mind kettejeiket a' városba.

Edvárd. Lyányom legalább e' keggyel nem elhetett volna.

Marinélli. Mint érte Óbester Úr?

Edvárd. Nem tér vissza Guastallába.

Marinélli. Miért nem?

Edvárd. Appiáni megholt.

Marinélli. Annál inkább.

Edvárd. Leányom velem jó.

Marinélli. Óbester Úrral.

Edvárd. Velem. Hiszen mondom, hogy Appiáni megholt — ha nem tudná az Úr. — Mi dolga ezután Guastallában? — Velem jó.

Marinélli. Igen is, hogy a' Kisasszony' lakása' helyét kimutatni egyedül ura-atyja' tetszése fogja. Csak hogy elébb...

Marinélli. Kénytelen lesz Óbester Úr megengedni hogy elébb Guastallába vitetik.

Edvárd. Az én lyányom vitetik? 'S miért vitetik?

Marinélli. Miért? Fontolja meg hát...

Edvárd, fellobbanva. Fontolja, fontolja! Fontolom, 's azt fontolom hogy itt nincs mit fontolni. — Lyányomnak velem kell jőni, 's velem jó.

Marinélli. De mi szükség ezen felhevülnünk? Lehet, én hibázok, 's nem szükséges a' mit szükségesnek látok. — A' Fejdelem legjobban fogja megítélni; légyen a' Fejdelem Bíró köztünk. — Megyek, 's hívom. el.

Edvárd. Hogyan? — Soha nem! — Más szabja ki hová menjen! — Elfogni tőlem lyányomat! Ki akarja azt? kinek szabad azt akarni? — A' kinek itt mind az szabad a' mit mer? Jó, jó! lássa hát, mit merek én is, bár nem szabad. — Sanda véren-

gező, vele én bátran kikötök! A' ki nem gondol törvénnyel, olly hatalmas, mint a' ki felett nincs törvény. Te ezt nem tudod? — Jer nekem! jor nekem! — — Lám, lám, megint! Ismét úzóben az ész a' haraggal. — Mit kezdek? — Elebb hat csak még is meg kellene esnie, a' min itt dulongok. Mit nem csacsog mindent az illy Udvari-kullanés! — 'S bár tovább hagyám vala csacsogni, hallgatam vala ki, melly szín alatt akarja vinni Guastallaba. Úgy most előre készíthetném a' feleletet. — Különben hol az az ő okok, mellyre készen nem lelek azt. — De hát ha elakadnék? hahogy... Jőnek. — Csendesen, vén gyerek! csendesen!

Fejdelem. Marinélli.

Fejdelem. Ah kedves jó Galotti! illy valaminek is kell történni hogy magát nálam láthassam. Kevesebbert nem teszi azt. De félre minden piron-sággal.

Edvárd. Kegyelmes Úr, én minden esetben illetlennek tartom Fejedelmekhez tolakodni. A' kit ismernek, hívatni fogják, ha rá szükségek lesz. Sőt még most is bocsánatot kérek. —

Fejdelem. Hánynak kívánnám e' nemes szemérmet! — De dologhoz: Maga gyermekét óhajtja látni. Emília új nyugtalanságban vagyon illy kegyes anya' véletlen eltávoztán. — Minek is vala az az eltávozás? Csak azt vártam hogy a' kellemes Emília magához térjen, 's diadallal akarám őtet és anyját a' városba vinni. Maga, kedves Galotti, nekem e' diadalt felényiben megcsontkítá. Egészen megfosztatni nem hagyom attól magamat.

Edvárd. Sok kegy! Engedje Fennséged hogy szerencsétlen gyermekemet azon sokféle gyötrések-től mellyekkel Guastallában barátja és nembarátja, 's szánás és gonoszöröm várják, megmentsem.

Fej delem. A' barát' és szánás' gyötrésitől megfosztani őtet kegyetlenség volna: hogy az irígyek' és gonoszöröm' gyötrései hozzá ne férhessenek, az eránt, kedves Galotti, hagyja nekem a' gondot.

Edvárd. Kegyelmes Úr, atyai szeretet nem örömet osztozik az atyaság' gondjaiban. — Úgy vélném, én eléggé tudom, mi illeti lyányomat illy környülményekben: kiköltözés a' világból, klastrom, még pedig minél előbb.

Fej delem. Klastrom?

Edvárd. Azalatt síránkozzék atyja' szemei előtt.

Fej delem. Ennyi szépség tehát klastromban virítson el? — Illik e hogy egy elenyészett remény illy engesztelhetetlenné tegyen bennünket a' világ ellen? — Azonban igen is, atyának senki sem vethet gátlásokat ellenébe. Vigye gyermekét, a' hova tetszik.

Edvárd. Marinéllihez. Hát, Uram?

Marinélli. Minthogy Óbester Úr szóllanom kényszerít. —

Edvárd. Én e? nem, Uram, épen nem!

Fej delem. Mi bajok egymással?

Edvárd. Semmi, Kegyelmes Úr; — egyedül azt nézzük hogy Fennségedben mellyikünk csalta meg magát.

Fej delem. Mi az Marinélli? Szólljon.

Marinélli. Nekem felette kínos, útjába ál-lanom Fejdelmem' kegyeinek. De midőn a' barátság

kényszerít, benne mindenek felett a' Birót keresnem ...

Fejdelem. Melly barátság?

Marinélli. Fennséged tudja melly barátja voltam én Gróf Appiáninak; tudja, lelkeink melly szorosán voltak egygyé szöve ...

Edvárd. Ezt tudná Fennséged? — Úgy valóban egyedül tudná.

Marinélli. Maga Appiáni által bosszulójának rendelve ...

Edvárd. Az Úr az Appiáni' bosszulójának? Az Úr Appiáni által?

Marinélli. Kérdje hitvesét Óbester Úr. — A' Marinélli-név volt utolsó szava a' meghalt Grófnak, 's egy hangzattal! egy hangzattal! — Oh hogy az irtózatós hangzat hallásomból soha ki ne múljon! Rá kell fordítanom mindent hogy gyilkosai kézbe kerüljenek, hogy érdemlett béreket vegyék.

Fejdelem. Tartson számat e' részben sikeres segédemre.

Edvárd. 'S nekem legforróbb óhajtásimra. — Jó, jó; de mi tovább?

Fejdelem. Ezt én kérdem, Marinélli.

Marinélli. Úgy rebesgetik, Appiánit nem haramiak támadák meg ...

Edvárd. fülánkkal. Dehogy? 's nem haramiak?

Marinélli. Hogy a' Grófot szerelmes irígye tolatá ki a' világból ...

Edvárd, sanyarúan. Ej! Szerelmes irígye?

Marinélli. Még pedig egy boldogított! ...

Edvárd. Hogy? mi? Boldogított? Mit mond az Úr?

Marinélli. A' mit a' köz hír.

Edvárd. Boldogított? Emília által boldogított?

Marinélli. Az ugyan nines az szerint — az ugyan nem lehet az szerint; azt én versenyt tagadom Óbester Úrral. — De mind a' mellett, Nagy kegyelmű Úr — mert az Igazság' csészéjiben a' legfontosb sejdítés is annyi mint semmi — mind a' mellett nem kerülhetni el hogy a' szép Szerencsétlen kérdőre vétéssék.

Fejdelem. Az úgy van! igen is, az úgy van.

Marinélli. 'S hol vétethetik kérdőre, ha nem Guastallában?

Fejdelem. Abban igaza van, Marinélli; abban ugyan igaza van. Az más; az a' dolgon változást ejt, kedves Galotti! — Nem e? Maga is látja.

Edvárd. Oh igen látom a' mit látok. — Isten! Isten!

Fejdelem. Mi lelte? Mi baja magával?

Edvárd. Hogy előre nem látám a' mit látok — ez furdal; semmi egyéb. Igentehát; vissza megyen Guastallába. Visszaviszem anyjához; és míg a' legszorosb vizsgálat szabadnak nem ítélné, magam sem távozom Guastallából — mert ki tudja? keserű kaczagással. — ki tudja, nem találja e' szükségesnek az Igazság hogy én is kérdőre vétésem.

Marinélli. Az igen is lehetséges. Illy esetekben az Igazság készebb többet tenni mint keveset. Innen tartok tőle, hogy még azt is ...

Fejdelem. Mitől tart, Marinélli?

Marinélli. Hogy elejénte nem fog megengedtetni hogy anyja 's leánya egymással szólhassanak.

Edvárd. Az nem fog?

Marinélli. Hogy a' dolog' fekvése anyját 's lányát külön vétetni kívánja.

Edvárd. Külön vétetni? anyját 's lyányát?

Marinélli. Anyját, lyányát, és — atyját. A' kikérés' természete általjában kívánja e' szemmességet. 'S fáj, Kegyelmes Úr, hogy magamat kénytelennek látom egyenesen azt sürgetni hogy legalább Emília külön őrizetbe vétessék.

Edvárd. Külön őrizetbe? — Uram! — Uram! — Másként igen is. Nem ellenzem. — Külön őrizetbe? Nem e, Uram? nem e? — Oh mi szemes az az Igazság? — Igen jó. — hirtelen zsebjébe kap a' tör után.

Fejdelem, nyájassággal lépve felé. Lassudjék, kedves Galotti!

Edvárd. elfordulván, 's üresen húzván ki kezét. — Ezt vele angyala mondatá.

Fejdelem. Maga, Galotti, tévedésben van; maga Marinéllit nem érti, az őrizet alatt tömlöczöt képzel, fogházat.

Edvárd. Hagyjon azt gondolnom Fennséged, 's nyugton leszek.

Fejdelem. Eggy szót se fogházzól, Marinélli. A' törvény' sanyaruságát itt könnyű összeeggyeztetni azon tekintettel, mellyet a' feddtelenség kíván, érdemel. Ha Emíliának külön őrizet alá kell vétetni, úgy én tudom a' legillőbbet — Cancelláriusom' házat. Eggy szót se ez ellen, Marinélli. — Én, viszem el oda; én, én adom által ott eggy igen érdemes asszony' gondjainak. Az mindenekben fog felelni Emíliáért. — Maga messze megyen, Marinélli, igen messze megyen ha ennél többet kíván. — Gondolnám, Galotti, ismeri Cancelláriusomat, és igen érdemes nőjét.

Edvárd. Hogyan ne? Szeretetre - méltó leányit is ismerem e' szerencsés párnak. Ki nem ismeri mindnyájokat? — Marinéllihez. — Ne Uram, ne!

rá ne álljon az Úr! — Ha őrizetbe kell jutnia, őriztessék a' legszenyesb tömlőczben. Sürgesse azt, kérem. — — Én esztelen, o' kérésemmel! Oh igaz van neki a' jó Sibyllának „A ki bizonyos dolgok felett el nem veszti esztét, annak nincs mit elvesztenie.“

F e j d e l e m. Nem értem magát. — Kedves Galotti, lehet e többet tennem? — Kérem, hagyja ez mellett; — Igen igen, Cancellariusom' házához. Menjen oda; magam viszem el oda. — 'S ha vele ott a' legnagyobb kíméléssel, figyelemmel, gonddal nem bánnak, úgy szavam semmit nem ért. — Légyen nyugodt elmével. Ez mellett marad. — Maga Galotti, magával tegye a' mi tetszik; jőjön utánunk Guastallába, menjen vissza Sabionéttába — a' mint magának tetszik. Nevetséges volna magának szabni ki hol tartózkodják. — E' szerint a' boldog meglátásig, kedves Galotti! — Jőjön, Marinelli, estveledik.

E d v á r d, elmerülve állván, Hogyan? tehát meg nem fogom őt láthatni? Még itten sem fogom meg láthatni? Hiszen én mindent jóvá hagyok! — Eggy Cancellarius' háza — oh igen, az menedéke az erkölcsnek. — Kegyelmes Úr, vigye oda leányomat! Oda, és ne bár melly más helyre. — De elébb még is szólni akarnék vele. Hogy a' Gróf megholt, még nem fogja tudni; fel nem fogja érni, miért szakasztatik külön szüléjitől. Amazt neki kímélve hírül adni, az elszakadás miatt megnyugtadni, szóllanom kell vele, Kegyelmes Úr, általjában szóllanom kell vele.

F e j d e l e m. Tehát jőjön.

Edvárd. Illőbb hogy a' gyermek jőjön elatyjához. Négyszemközt hamar véget érek. — Küldje hozzám őt, Kegyelmes Úr!

Fejdelem. Akár azt. — Oh Galotti, ha maga nekem barátom, vezérem, atyám lenni akarna! Fejdelem és Marinelli el.

Edvárd. Miért ne? — Tiszta igaz szívből! — Hahaha! — ijesztő szemekkel körül tekintvén. Ki kaczag itt? — Lám, lám bizony magam kaczagék? — Jó csak vígan; majd vége lesz a' játéknak. — Így, vagy úgy! — De — — — Hahogy vele egyget találna érteni! hahogy ez is az a' mindennapi alakoskodás volna ha nem érdemlené a' mit tenni készülök érte. — Tenni készülök? — 'S mit készülök érte tenni? — Megmerem e vallani magamnak? Magamban, — oh magamban — el elgondolom; — de az csak elgondolni hagyja magát. — Irtózatos! — El innen, el! — Nem várom hogy lássam. — Nem. — — Égre pillant. A' ki vétke nélkül taszítja a' mélységbe, rántsa ki örvényéből! — Mi szüksége ahhoz az én karomra? El! — Menni akar, 's meglátja Emiliát. Késő; karomat kívánja.

Emília.

Emília. Hogyan? Maga itt van, atyám? — És csak maga? — Hát anyám? Nincs itt? nincs itt? — Hát a' Gróf? a' Gróf sincs itt? — 'S maga, atyám, olly nem csendes?

Edvárd. Te pedig olly csendes lyányom?

Emília. Miért ne atyám? — Vagy semmi nincs oda, vagy minden oda van. — Tudni csendesen lennünk, 's kelleni csendesen lennünk, nem jön e egygyre?

Edvárd. De mit gondolsz, mi itt a' dolog?

Emília. Hogy minden oda van — 's hogy kénytelenek vagyunk csendesesen lenni, atyám.

Edvárd. 'S te csendesesen volnál, mert csendesesen kell lenned? — Ki vagy te? — Egy leány gyermek; nekem leányom? — Úgy a' férfinak, az atyának pirúlnia kell előtted. — Felelj hát: Mit értesz azon hogy minden oda van, Azt e hogy megholt a' Gróf?

Emília. És hogy miért holt meg! — Tehát való, atyám, való tehát e' rettentő egész történet, melyet anyámnak kisírt haragos szemeiben olvastam? — Hol anyám? hova lett anyám?

Edvárd. Előre ment, — hahogy utána megyünk.

Emília. Minél hamarabb annál jobb. Mert ha a' Gróf megholt, ha azért holt meg — ha azért! mit késünk itt? Szaladjunk, atyám?

Edvárd. Szaladjunk? — Mi szükség úzne bennünket szaladásra? — Te rablód' kezében vagy, kezében maradsz.

Emília. Én maradok?

Edvárd. Még pedig egyedül, anyád nélkül, atyád nélkül.

Emília. Én egyedül az ő kezében? — Soha nem, atyám! vagy nem atyám többé. — Én egyedül az ő kezében? Jó; csak hagyjon itt! — Meglátom én ki tart meg engem, ki erőltet engem; ki az az ember, a' ki embert erőltethet?

Edvárd. Lyányom, én téged csendesnek hittelek!

Emília. Az vagyok. De mit nevez csendesnek lenni, atyám? Keblünkbe tenni kezeinket? szenvedni a' mit nem kell? túrni a' mit nem illik?

Edvárd. Hah, ha így gondolkozol — hagyd megölelni magadat. — Úgy mondtam mindég, hogy a' természet az asszonyt akará csinálni remekjévé, de elhibítá az agyagot; higan találta azt gyúrni. Különbén rajtatok minden jobb mint rajtunk. — Hah gyermekem, ha ez a' te esened, úgy feltalálám benne a' magamét. Hagyd megölelni magadat, lyá nyom. — Csak képzeld: A' Bíróvizsgálat' örve alatt — oh a' pokolbeli alakoskodás! — kiesikar téged karjaink közzül, 's Grimáldihoz viszen.

Emília. Engem csikar? engem viszen? — Csak akar csikarni! Csak akar vinni! — Akar? — Mintha viszont nekünk is nem volna szabad akarni, atyám?

Edvárd. Olly dühbe is jövék, hogy már e' tör után nyúltam — kivonja — hogy kettejeknek egyikét, — hogy mind kettejeket — keresztül verjem.

Emília. Ne, az ég' kedvéért, ne, atyám. Ez az élet mindene a' gonoszoknak. — Nekem, atyám, nekem e' tört.

Edvárd. Gyermek, ez nem hajtű.

Emília. Légyen hát a' hajtű törre; — egyre megyen.

Edvárd. Hogyan? Ennyire jutott volna? — De ne hát! Fontold meg, néked is csak egy élted van a' mit elveszthetsz.

Emília. És csak egy ártatlanságom.

Edvárd. Melly minden erő felett van.

Emília. De nem minden csábítás felett! — Erő? ki nem állhat erőnek ellent? A' mit erőnek hínak, az semmi; a' csábítás az igazi erő. — Bennem is vér foly, atyám, 's olly fiatal, olly meleg mint másban. — Az én érzékim is érzek. Nem

felelek semmiért, nem állok jót semmiért. Ismerem a' Grimaldi-házat; — az Öröm' háza. Egyg órát töltöttem benne, anyám szemei alatt; és még is annyi zaj támadt lelkemben, melyet a' religio' legsanyarúbb gyakorlásai hetekig is alig csilapíthatának el. — És melly religiónak! Hogy semmi rosszabbat ne szenvedjenek, ezrenként szöktenek habok közzé, és Szentek. — — Adja nekem, atyám, adja nekem a' tört.

Edvárd. Mintha te ismernéd a' tört.

Emília. Bár nem ismerem. Az ismeretlen barát is barát. Adja nekem, atyám, adja!

Edvárd. Jó; de hát ha neked adom? Imhol.

Emília. 'S imhol — magára méri. Atyja karján kapja.

Edvárd. Melly hirtelen vagy! — Nem, leányom, a' tört nem a' te kezedenek való.

Emília. Igaz; nekem azt hajtűvel illik. — Keze a' hajtűt keresvén, a' rózsára akad. Te még itt? Le innen! Te nem illel olyan' hajába, a' millyennek engem akar az atyám.

Edvárd. O leányom!

Emília. Értem e, édes jó atyám? Nem, nem akarja azt. Mit késnék különben? — Elkeseredés' hangjával, míg a' rózsát szétfoszta. Egygkor, igen is, volt atya, ki hogy megmentse gyermekét a' gyalázattól, szívébe meríté vasát, 's ez által neki másod ízben ada éltet. De az illy tettek mind egygkoriak! Olly atyák ninesenek többé.

Edvárd. De igen, leányom, de igen! — áltveri. — Isten, mit tettem! — Emilia roskad. Edvárd. tartja.

Emília. Leszakasztott eggy rózsát, melyet fergeteg készüle összezúzni. — Hadd csókolom ez atyai kezeket.

Fejdelem. Marinélli.

Fejdelem, belépvén. Mi ez? nem jól van Emília?

Edvárd. Sőt igen jól.

Fejdelem, közelébb jöven. Mit látok?

Marinélli. Jaj nekem!

Fejdelem. Kegyetlen atya, mit teve?

Edvárd. Leszakasztottam a' rózsát, melyet fergeteg készüle összezúzni. — Nem így vala, leányom?

Emília. Nem maga, atyám; én! én!

Edvárd. Nem te, leányom! Ne hagyd itt a' világot hamis mondással! Nem te, leányom! Atyád tette azt, szerenesétlen atyád!

Emília. Ah atyám! — elhal. Edvárd gyengéd kimélléssel teríti el a' deszkázaton. —

Edvárd. Költözzél el békében! — Hát Fejdelem, tetszik e még? Gyulasztanak e még kecasei, itt, e' vérben, melly bosszút könyörg gyilkosára? — De tudni vágysz, mind ebből mi leszen. Azt várod talán, hogy a' vasat magam ellen fordítom? — Csalatkozol! Ime — lábaihoz veti a' tört. — Ime itt fekszik véres tanúja vétkemnek. Megyek, 's magam adom tömlőczbe magamat. Megyek, 's várlak, mint Bíramat. — De ott, ott is a' mindnyájunk' Bírāja előtt várlak.

Fejdelem, hosszú hallgatás után, mely alatt a' testet intózással 's kétségbe esve nézi, Marinellihez. **Fogd, vedd fel.** — **Retteged?** — **Boldogtalan!** — kiragadja kezéből a' tört. — **Nem; véred e' vérrel össze nem elegyedik.** — **Menj, rejtsd el magad' örökre.** **Menj, mondom.** — **Isten! Isten!** **Nem elég e sokak' szerencsétlenségére, hogy az Uralkodók emberek: az volt e még szükség, hogy ördögök öltözzenek barátjaik' alakjaikba?**

L E S S I N G.

Szül. Kamenzben Jan. 22d. 1729; megholt, őre a'
 wolffenbütteli könyvtárnak, Febr. 15d. 1781.

A' német literatura talán egyedül maga az, mellynek kritika tette-le alapjait. Egyéb nemzeteknél a' mesterművek előbb születtek 's a' kritika úgy jöve később utánok, prophetai alakban, mint művészi szentségek' hirdetője és magyarázója. Az a' fény, melly külnemzetek' nagyságából szemtévesztőleg világolt németországra elkábítá ezen nemzetet. Írói utánazásra ragadtattak; a' mi örökre meggátolja vala tudományi 's művészi emelkedéseket ha egy jobb sors a' kritikát közöttök fel nem támasztotta volna. Kritikának kelle előlépnie 's a' pályatért az utánazás' kórságaitól megtisztogatnia hogy ott eredetiség és sajátosság foghassanak helyt. Lessing az, kinek németország e' tekintetben annyit köszönhet, mennyit senki másnak nem. Ő gyújtá-meg a' való kritika' szövénekét; ő rezzenté-el 's üzte-ki a' majmolás' lelkét; ő ada intéseket, mellyek szerint, 's mutogata ösvényt, mellyen nemzetének járnia kell; ő teremte egy olly nyelvet hazája' fíjainak, mellyhez hasonló előtte senki ajkaiból még nem zengett; az ő férfias, tüzzel 's elmével teljes lelke, melly még magán Voltairen is, a' gúnyolás' ezen nagy mesterén, csipdelő tréfájit üzni merte, eszközlé, hogy a' német író magát németnek nevezni többé, mint előbb, nem szégyenlette. Mi vala a' Götthéek' és Schillerek' nemzetének ízlése a' múlt század' első tizedeiben? Mi vala Goethe d' kezei közt? Bodmer megtisztogatótá ugyan és testet kölcsönözött neki, de lélek és szellem nélkül, 's görög és római, olasz és angol sajátosságokkal himezve nyelvét. Mind ez külföldi növény volt; lehervadt és kiszáradta előbb hogysesm gyökerei foganhattak volna. Megjelent Lessing. Tudomány és ízlés, ítélet és nyelv-csín benne hasonlatlanul több

mint Bodmerban, 's épen ellenkező a' vizenyős gottschedé-
jával. Azon új és váratlanul meglepő fordulatok kifejezéseiben, az a'
eleven dialogizált beszéd oly könnyeden 's dévajkodva odavetve, az a'
keresztülható philosophiai éles elme, mellyek írásaiban mutatkoz-
tak, meghaladának mindent, a' mi előttök e' nemben volt. A' spe-
culatiók' mélysége más írónál többnyire elburkolt 's homályos nyel-
vet vonz maga után: ő a' legtekervényesb mélységet is tisztán 's
érthetőleg tudta fejtegetni. Egy esalhatatlan bizonyossága a' valódi
alapnak, és világos értelemnek. Karakterében bizonyos fanyarság
volt 's ellenséges érzelem azon vélemény iránt mellynek ostromára
kelt, a' mi mindég a' legcsipőbb 's élesebb kifejezéseket szerette
válogatni: innen azon elevenség és tűz, erő és energia, melly prózá-
ját minden másokéjítól megválasztja; mert a' harag szárnyakat fűz 's
emelkedést ad a' gondolatoknak. „Mióta német nyelven írnak sen-
ki oly sok magától lelt sajátságokkal 's még is oly jól németül nem
írt mint Lessing“ ez mondatott a' mult század' végén 's kevés al-
kalmazással talán még ma is lehetne mondani. Luthertől, a' né-
met proza' első mesterétől fogva, az ő koráig egy író sem volt, ki
előtt a' német nyelv' kincsei egész gazdagságokban úgy kitarva áll-
tak volna mint előtte. Azt a' huzakodó, széles és még is nehézkes
beszédet, mellyet a' Gottschedek épen úgy erőszakkal nemzeti
sajátsággá akartak keresztelni, mint nálunk némelly szegény Lucifug-
ák, Lessing' írásaiban nem találni, 's „ki ír még is inkább
eredetileg németül mint Lessing? “ ezt kérdi Herder, 's az a'
Herder, kiről józan kétleni nem fogja, hogy ne ismerte legyen,
még pedig igen is jól, Lessing' neologismusait.

Philosophia, theologia 's a' régiségek' fejtegetése egyiránt
kedvencz-tudományi voltak, 's mind a' három nemben nagy vala
's oly dolgozásokkal ajándékozta-meg nemzetét, mellyek nem csak
a' német nemzetnek, az egész emberiségnek culturájában haladó
pontok voltak. Fő studiuma azonban, mellyet legnagyobb szeretettel
űzött, általányosan a' költés volt, leginkább pedig a' dramai költés.
Vig és szomorújátékai, néhány félen hagyott töredékeken kívül,
tudtomra ezek: 1. Der Misogyn, 2. Die Juden, 3. Der
junge Gelehrte, 4. Der Freygeist, 5. Der Schatz, 6.
Damon, 7. Die alte Jungfer, 8. Minna von Barn-
helm, oder das Soldatenglück, 9. Philotas, 10.
Mis Sara Sampson, 11. Emilia Galotti, 12. Nathan
der Weise. Közöttök Barnhelmi Minna, Galotti Emilia 's Na-
than oly művek, mellyek Lessinget a' német nemzet' első rendű

drama-költői közé helyhezteszik 's még mindég classicaí beesben allanak. Olly óvakodva, olly szerencsés számolással készült darabok ezek, alkadjak ollytörvényszerű, hogy az a' kritikus, ki józan szempontokból bírál, bennök, alig fog valamelly nevezetes hibát kimutathatni. Nevezetes hibát, mondom, mert apró botlásoktól *Sophokles'* és *Shakespeare'* legjobb műveik sem mentek.

Lessing örökké például fog említetteti azok ellen, kik — többnyire idétlen szüleményeik' mentésére — oktanul hirdetik, hogy a' kritika a' geniust eltörpíti. Az én hitem mindég az marad, hogy a' kritika olly lelket, mellyben költői elme' vagy philosophicus ész' idomai rejteznek, kifejt, megerősít és bátrabbá teszi; az pedig kit a' természet mostoha kezekkel alkotta, nem eltörpíti, hanem elrezzenti azon pályáról, hol különben is csak kontár fogott volna lenni, 's kontárt elrezzenteni, kiűzni, hogy szentetlen kezei által a' művészség' ne profanáltassék, valljon nem nyereség e? — *Lessing* költői phantasiával nem bírt 's ezt leginkább dramái mutatják; hány írói lehet még is nevezni ki phantasia nélkül egy *Galotti* *Emiliát* és *Nathant* — ha a' vigjáték *Minnát* nem nevezzük is, — készíte? Honnan ez a' szembeötlő tűnémény? Bizonyára nem egyeb' mint a' kritika' mint a' szorgalmas és alapos studium' következése. Halljuk *Lessing'* ős inte vallomását ön magáról: „Sem költő sem színjátszó én nem vagyok. Történik néha, hogy költői czimmet tiszteltetem-meg, de ez csak onnan jó mivel felcismernék. Néhány próbáimból, mellyeket a' dramai pályán mertem nem kellene olly pazar következt vonni. Ki esetet veszen kezébe és színeket vegyit nem mingyárt festő még. Próbáimból a' legregiebbek olly korban készültek midőn az ember kedvet és könnyűséget örömet geniének hiszen. A' mi az újabbak között tűrhető, azokat egyenest és egyedül csak a' kritikának köszönhetem. Én nem érzem magamban azon eleven forrást, melly öurejűleg fejtőzik-ki, öurejűleg olly gazdag tiszta és vidám sugárokban buzog-fel. Nyomó, és szívó s erekekkel kell mindent magamból kisatolnom. Én olly szegény, olly hideg, olly rövidlátó volnék ha némieneműleg meg nem tanultam volna miképen kell idegen kincseket szerényen kölcsönözni, idegen tűznél melegednem, s émeimet a' mesterség' üvegeivel élesítnem. Innen jó, hogy mindég elkedvetlenedtem és megsegyenültem valahányszor a' kritikát gyaláztatni hallám vagy olvastam. Az elfojtja a' gemit, mondják, én pedig azzal hízlek, hogy általa valami ollynak jutottam birtokába, a' mi hasonlít a' geniehez. Bőna vagyok 's nekem a' mankóra itt gúny nem lehet nem épületes. De valamit

mankó a' bérát segíti egy helytől másig mozogni, futóvá pedig nem teheti így a' kritika is. Ha én ennek segédével valamit előhozhatok, mely jobb mint a' mit az én tehetségemmel kritika nélkül egy más készíthetne, az nekem olly sok időbe telik, egyéb foglalatosságoktól olly szabadnak kellennem 's jelenné tennem egész olvasásomat; észrevételeimet, melyeket erkölcsök és szenvedelmek felett valaha tettem, olly nyugalommal által futnom, hogy irónak, ki valamelly játékszínt újságokkal tartson senki a' világon ügyetlenebb, mint én, nem lehetne.“ —

Mind azon kedvező ítéletek mellett, miket a' dráma-író Lessingről a' kritika mondhat azt lehet még is általán fogva állítani hogy ő mű-philosophus nagyobb volt mint művész. Hamburgi dramaturgiája még mindég egyetlenegy a' maga nemében. Mert azt az alapos tudományt, practicus szempontot és józanságot, azt a' valóságot az ítéletben sem Schlegel August Vilhelm', sem Tieck' rokon nemű dolgozataikban — bár sok helyt tovább hatottak is nála — nem találhatni.

Halála által egyike dőlt-ki németország' legnagyobb férfijainak, ki mint tudós és morális ember egyképen jeles volt. Karaktere feddhetetlen és tiszta vala 's innen van, hogy írói érdemei, bár tudományos harcaival sok ellenségeket lázíta maga ellen, még életében közönségesen elismertettek. Ő egy mélyen buvárkodó elme volt ön állásu és szilárd feltett céljai' kivételében, fáradhatatlan azon törekedésben, hogy lelkét a' valóságokhoz közelebb emelje; igazságszomjának semmi sem volt nagy vagy csekély; nehéz vagy könnyű, hogy vizsgálódásaitól elvonhatta, vagy lelkét kifáraszthatta volna. Nagy tekintetének 's tudományos hatásának németország' írójira fő okai abban fekszenek, hogy az ő vizsgálatai soha sem fárasztók, bizonyos nemes popularitással vannak egybe kötve, az elmét mindég újabb és mélyebb speculatiókra igatják 's lépcsőként nem hajtják, hanem vezetik a' célhoz. Méltán elmondhatni felőle, a' mit a' derék Mendelssohn monda, hogy egy emberkorral előbb járt mint egész százada.

B.

A' GYŰRŰ

vígjáték.

NÉMETBŐL SCHRÖDER UTÁN

BAJZA.

SZEMÉLYEK.

Báró Halminé.
Lorándiné, özvegy.
Nelli, ennek leánya.
Gróf Liliomfi.
Bárdos, kapitány.
Olmádi, gazdag kalmár.
Lajos, ennek rokona.
Linka, Halminé' komornoknéja.
Filep, Lajos' inasa.
Zsiga, Olmádi' inasa.
Jakab, Lorándiné' inasa.
Ferencz, Palkó, Halminé' szolgálatjában.
Asztalnok.

A* történet Pesten.

ELSŐ FELVONÁS.

Kert.

Lajos. Filep.

Lajos sétálva. No's Filep! te már itt? 's van válasz?
Filep. Kettő is, uram!

Lajos. Igen? úgy hát anyja csudát teve.
Helyesen Lorándiné, helyesen! Csak igaz az: előbb
anyját nyerd-meg, leánya aztán tiéd. a' levélre te-
kintve. Mi ördög? „Lorándi kisasszonynak“ — hiszen
ezt én írtam!

Filep. Úgy van.

Lajos. Mellyet által adnod kelle?

Filep. Úgy van.

Lajos. Vissza küldi?

Filep. Úgy van.

Lajos. 'S töretlenül?

Filep. Úgy van.

Lajos. Lelkemre mondom! ennek rényeskedő
makaessága kiállhatatlanabb, mint ama' másik osz-
taly' szemtelensége. A' koldús! 's velem milly
megvetőleg bánik? — Mit mondott?

Filep. Szót sem — írt.

Lajos. Írt?

Filep még egy levelet előhúzyán. Itt van a' levél.

Lajos olvas. „Nem ismertem az urat, különben rég elkerültem volna társaságát. Szineskedése által eltudá kábítani bátyánkat 's jó anyámat, de soha — életembe kerülne bár — soha nem fogja olly férfi kezemet birni, kit becsülni nem tudok. Régóta gyanús volt az úr előttem, de utóbbi viselete egészen világossá tévé, hogy mind tisztelkedései, mind szerelme, merő képmutatás. Levele is hihetőleg ollyan, mint ön maga; kívül csapodár, belől utálatos; azért töretlenül vissza küldöm azon reménnyel, hogy jövődöre mind irkálási, mind beszédeitől kimélve leszek az úrnak. Lorándi Nelli.“ Otromba! rendkívül otromba! Adja az ég, hogy begyessége addig tartson, míg ránczok ülnek homlokára 's akkor átkozza-el idétlen makacsságát, melly korának legszebb szakát használatlan elhervasztá. Megboszulom! meg, ha addig nyulna is életem, 's pedig legelső alkalommal megboszulom!

Filep. Mit ért ő azon utóbbi viselet alatt?

Lajos. Bohóság! Kevéssé többet ittam mint kellett volna 's feledvén szenteskedő szerepemet világít akartam vele játszani. — Láttad anyját is?

Filep. Találkoztam vele 's elmondottam mint ütött-ki követségem. Fejét csóválta, panaszlá lyánya' vakságát, 's azt hiszi, hogy az idő más gondolatokra fogja birni. Az úr' dicséretében kifogyhatatlan volt.

Lajos. Dicsérete önnön munkám. Ha az ember öreg anyókáknál fejhajtás 's szenteskedések által becsületet szerzett, nem olly könnyű elvesztenie. — De, édes Nelli kisasszonykám, kegyeddel boszumat érzetni fogom. Most, Filep, szaporán báró

Halminéhez! add e gyűrűt a' komoruoknének 's tudd-meg, ha a' báróné ki fog e kocsizni ide? 'S ha nem, és honn marad, lehet e reményem, hogy udvarlatomat elfogadja. De tüstént menj! Új bérkocsira, hogy azonnal itt lehess.

File p félre. Ez azt jelenti, hogy egytől másikhoz. el.

Lajos. Nelli' begyessége egészen megváltoztatá szerelmem' rendét. Tegnap még súlyegyenben állott a' mérleg közte és Halminé között. Ma a' báróné' eszéje végtelenül nehezebb. Az igen böles gondolat tölem, hogy mindég két révet tartok szemem előtt. Egyiket csak elérem a' kettő közül. — Ki jó ott? Az ördögbe! bátyám. Mi varázslat csalta ezt ki illy korán írasztalától? hirtelen könyvet vesz elő zsebéből. Talán fog egy jó pillantat mutatkozni, melyben Nellitől elidegeníthetem 's szándékomat Halminé iránt előtte kitarhatom.

Olmádi.

Olmádi elmeráلتen a' nélkül hogy felpillantana. A' báróné sehol sincs, pedig tegnap megigérke... feltekint. Nini! jó reggelt öcsém, hol veszed itt magad?

Lajos. Fohászkodom az éghez, édes bátyám, hogy tartsa meg egészségben.

Olmádi. Köszönöm, köszönöm. — Te jó gyermek vagy, Lajos, 's hidd-el egész Pest sem bírhatna reá, hogy rosztat gondoljak felőled. De sok ellenségid vannak, Lajos, sok ellenségid.

Lajos. Hogyhogy', kedves drága bátyám?

Olmádi. Azt mondják, hogy képmutató vagy.

Lajos. Fájdalom, így nevezi e' megromlott világ az istenfélőt, az ahítatost.

Olmádi. Mint bizonyost beszélük, hogy rólam balul szólsz, 's gyakran veszed magadnak azon dévajságot, hogy neved, 's belőlem tréfát űzz.

Lajos. Boldog isten! én?

Olmádi. Hogy engemet gazdag parasztnak nevezsz, kit atyád könyörből segélt lábra 's most veled haladatlanul bánik.

Lajos. Istenem, engedj-meg a' rágalmazóknak.

Olmádi. Igaz, hogy atyádnak köszönhetem szerencsémeket. Tizenöt forinttal jöttem Pestre; atyád segélt; és szorgalmam 's a' kedvező szerencse gazdagga tettek. Ezért atyád' halála óta, ki reád semmit nem hagyta, esztendőnként két ezer forintot adtam, kész pénzzel nemességet szerzettem. Úgy vélem, hogy ez még is egy kis háladatosság.

Lajos. Oh, mennyivel nagyobb, mintsem én méltatlan érdemleném, ki egyedül buzgó szeretettel 's imádsággal hálálhatom - meg jóságát.

Olmádi. Köszönöm, fiam, köszönöm.

Lajos. De kik is lehetnek azon rágalmazók, kik bátyám előtt gyanussá tesznek? — De nem, nem akarom őket ismerni, még harag ébredhetne bennem irántok 's haragunni vétek.

Olmádi. Jól mondod, igen jól! Micsoda könyved van? Csak nem comedia talán?

Lajos. Ments-meg, isten! a' könyv' címét mutatván. Ahitatos elmélkedések.

Olmádi. Nagyon jól! De te felette ahitatos avgy.

Lajos. Felette? — 'S lehet az ember az.

Olmádi. Hogy' ne? ha, mint te, minden világiakat elmulaszt. — Szükség, hogy egyebet is tegy.

Lajos. Ön maga, édes bátyám, tartóztata vissza a' foglalatosságtól, 's mivel, ha azon balszerenese ér, hogy halálát túl élem, egyetlen örököse vagyok...

Olmádi. Igen igen, az mind igaz — de most fel kell előttem titkomat is fedeznem — én szerelmes vagyok.

Lajos. Szerelmes?

Olmádi. Dühösen szerelmes! szinte a' házasságig szerelmes.

Lajos félre. Talán épen Halminéba? fenn. Házasságig? Édes kedves jó bátyám — nem önhaszon miatt, isten látja lelkemet! nem — de jövőendő boldogsága miatt kell emlékeztetnem, hogy már hatvan esztendő.

Olmádi. Eh! egy millióval az ember még mindég ifju, Lajos.

Lajos. 'S ki légyen azon szerencsés?

Olmádi. Azt nem szabad tudnod. — Úgy! hát mikép van a' dolog Nellivel?

Lajos. Roszúl.

Olmádi. Mielőtt én is házasságról gondolkodnám örömmel láttam volna, hogy birtokom kétötökre száll. Az a' lányka egy ártatlan, kedves gyermek.

Lajos. Akaratos és büszke, mint a' románok' fejedeleme. Régi nemes léte elbódítá fejét. Grófok 's hercegekkel almadozik 's reánk csak úgy tekint-le, mint szabó vagy cipővarrójára. Íme, olvassa e' czédulát, melyet töretlen levelemmel visszaküld.

Olmádi olvas.

Lajos félre. Ördögök vinnék dolgát! ha Hal-

minéra találta vetni szerelemgyulasztotta szemeit. Ügyeinek rendelője, házában mindennapi — hm, hm!

Olmádi, a' cédulát vissza adván. Ez a' lyányka megbódult. Úgy szól rólad, mint fő gazemberről.

Lajos. 'S mi egykedvűleg magáról, édes bátyám! Megvallom, ő soha sem is volt sajátképen ínyem szerint. De maga, kedves bátyám, ezen házasságot kívánta 's inkább a' földi boldoglétről mondtam - le, mint megbántsam.

Olmádi. Jól teszed öcsém! Hagyd magára 's keress gazdagot.

Lajos. Már megeltem — báró Halminé....

Olmádi elbámulva. Kicsoda?

Lajos. Báró Halminé....

Olmádi félre. Az ördögbe! hát ez a' különöz vágytársam? fenn. Az semmit sem ér.

Lajos. Hogyan?

Olmádi. Nem neked való. — Ismered e jól?

Lajos. Igen, édes bátyám?

Olmádi félre. A' gonosz! fenn. Környülményi nem legjobbak.

Lajos. Engedelmet, bátyám, bizonynyal tudom hogy tíz ezre van esztendőnként.

Olmádi. Haha! Alig nyolcz száza. Hiszen én ügyelek jövedelmeire.

Lajos, félre. Tehát, tehát bátyám uram valóban vágytárs, de hiszen majd.....

Olmádi. Kár, igen kár, hogy nem gazdag. Erkölese.....

Lajos. Hm, az nem épen különös.

Olmádi. Hogyan?

Lajos. Nyiltan szólva, édes bátyám, ő nem

egyéb mint erőszakos kaczer; olly személy, ki a' mái világ' vétkeiől, felette meg van vesztegetve.

Olmádi. 'S még is el akarod venni?

Lajos. Csak olly erzsű, olly gondolkodásu ember térítheti ezt az eltévelyedett teremtet a' rény' útjára mint én. Példám —

Olmádi. 'S hajlandó hozzád?

Lajos. Oh igen, 's épen ez ad reményeket, hogy megtéríthetem.

Olmádi, félre. Nincs szükség az uracs' térítgetésére. fenn. Nem, Lajos, ezen házassághoz nem adhatom megegyezésemet. Illy térítgetés felette bizonytalan. 'S ezen felül mit csinálsz illy szegény teremtéssel?

Lajos. Az ég megáld 's maga, édes bátyám, gyámolni fog.

Olmádi. Illy szövetkezéssel nem. 'S kivált most ne számolj pénzemre — magam is házasodom.

Lajos. O kedves bátyám!

Zsiga.

Zsiga, halkan Olmádihoz. Báró Halminé ő nagysága rosztul érzi magát 's ma nem fog kikocsizni.

Olmádi halkan. Fogad látogatást?

Zsiga halkan. Úgy hiszem. Lorándiné aszonzonságot várják.

Olmádi, halkan. Jól van. fenn. Hintómat!

Zsiga, elfut.

Olmádi. Isten veled, öcsém. Légy okos és előrelátó 's keress gazdagot. De Halminével hagyj fel; az semmit sem ér, semmit sem! el.

Lajos. Mindent mernék reá tenni, hogy Halminéba szerelmes. Ej ej, illy vágytársat nevetnem kellene, csak ne volna bátyám 's ne olly gazdag. Íme! Bárdos kapitány. — Szolgája kapitány úrnak!

B á r d o s.

Bárdos. Nem kívánom, hogy az legyen.

Lajos. Mi?

Bárdos. Szolgája egy szegény ördögnek. — Pörömet elvesztettem.

Lajos. Elvesztette? Hogyan?

Bárdos. Mert barátom, ki javai' egy részét nekem akará hagyni nevét néhány ízben nem írta alá.

Lajos. De hiszen a' dolog olly világos volt.

Bárdos. A' természet törvénye szerint: de ezen törvényre ember keveset ügyel.

Lajos. Szívemből fájlalom.

Bárdos. Olly hangon mondja, az úr, ezt mintha pénzért szólítanám-meg. Halá az égne! még fizetésemből élhetek. Nem akarna kegyed ma vendégem lenni?

Lajos. Hol?

Bárdos. Itt a' kertben.

Lajos. Azt nem tehetem, édes kapitány úr! mosolygva. Illy példás ember, 's nyilvános helyen ebédeljen!

Bárdos. Illy képmutatás felette illetlen. Nem szégyenli, az úr?

Lajos. Valóban nem lehet, — nem lehet tennem.

Bárdos. A' mint gondolja. Majd egyikét barátot öszveszerzek 's bucsúzóban fejdelmünk' egészségére iszom, mert virradatkor indulok Erdélybe az ezeredhez.

Lajos. Olly hamar elhagyja Pestet?

Bárdos. Engedelmem csak a' pör' lefolytaig terjed.

Lajos. Illy derek hadi tiszt birtoka' vesztését dámák között pótolhatná - ki.

Bárdos. Gondolja, hogy sebhelyeim szerzenednek győzelmet? A' tizen negyedik században egy tiszteletes sebhely csudákat teve a' szép - nemnél — de korunkban! — Ismerek tisztet, ki az utolsó háborúban másként viselte magát mint én; 's most a' dámáknak kihíresült kedvencze.

Lajos. 'S hogyan?

Bárdos. Okos ember lévén tudta hogy a' síma ábrázat nem kevésbé kedves az asszonyoknál, tehát az ellenségnek mindég hátat fordíta.

Lajos. Fogadni mernék még is, hogy az úr szíve nem szabad.

Bárdos, sohajtva. Fájdalom, igaz.

Lajos. Talán kegyetlen az imádott?

Bárdos. Azt nem tudom.

Lajos. Rokonai ellenzik?

Bárdos Épen nem.

Lajos. Szegény?

Bárdos. Gazdag, igen gazdag. Szépsége minden férfit elesábít, erkölce minden kísérteteknek ellenáll. Egy tökéletes teremtes: de a' milly felette szeretem olly — — Kicsoda az ott?

Lajos. Gróf Liliomfi, minden sétat helyek' 's nyilvános mulatságok' lelke. Néhány nap előtt jöve Párisból.

Bárdos. Nem volt e katona is egy ideig?

Lajos. Vagy igen.

Bárdos. Emlékezem, jelesen viselte magát.

Lajos. Oh az irígylésre méltó férfi; legszerencsésbike az agglagényeknek. Ő egy igen saját móddal bir minden kedvetlen tárgyra örömszint vonni. Férfiúi érett ész 's ifjoncz lengeség páruílnak benne.

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. Áh, jó reggelt; Olmádi.

Lajos. Jó reggelt, gróf úr!

Liliomfi. 'S hát hiszi e' még most is, az úr, a' mit monda, hogy hazánk' fiai tudják az életet használni. Nem vadság jele e, hogy itt illy szép reggel csak néhány embert látunk. Becsületem' merném feltenni, hogy bár paradicsomot nyitnék is meg a' pesti népnek két év mulva olly üres volna, mint ég' és föld' köze. Csak igaz marad, félre tévén minden előítéletet, hogy egyedül a' franczia tud élni. A' kapitányra tekintve. Szolgája! ha nem hibázok, van szerencsém ismerni.

Bárdos. Bárdos kapitány, szolgálatajára.

Liliomfi. Melly öröm találkozhatnom az úrral. Mi egykor hadi társak voltunk. Emlékezik?

Bárdos. Oh, igen is jól.

Liliomfi. No, 's hát, uraim, mi új történik a' világban? Mert én csak tegnap előtt jöttem-meg Párisból.

Lajos. A' legújabb is igen régi. Sokan galádokká válnak, hogy pénzt nyerjenek.

Bárdos. Mások ellenben dörre, hogy elkölt-sék.

Liliomfi. Párisban épen így.

Lajos. Az udvariság most csaknem vétekek tartatik.

Bárdos. 'S az istentagadás áhíthatnak.

Liliomfi. Párisban épen így.

Lajos. Legtisztabb napokban alig láthatni tíz örömlányt a' sétányon.

Bárdos. A' férjek ellenben még soha sem panaszkodtak annyira a' fejfájásról, mint ma.

Liliomfi. Párisban épen így.

Bárdos. Három hónapja, mondják, semmi esketés nem történt.

Lajos. Ellenben a' szép polgár menyecskékek annál több esküvés tétik.

Liliomfi. Eh, bohóságok, elmúlt esők. Nincs híre valamely közelgő háborúnak? Nem tudni lyánykát ki jónak látná falusi birtokába vonatkozni. A' füredi fürdők által nem szerzett valamely asszonyka férje' nevéhez 's birtokához örököst? Nem szökött e el valami szép kisasszonyka anyja' inasával? Népesek voltak a' mult farsangi tánc-mulatságok? Ki ada legszebbeket? Kinek vannak legszebb lovai? Lehet e még á la mode de Paris egy Soupé fin-t színját-szónékkal tartani? Jobb e játékszínünk mint előbb? Hahaha!

Lajos. Eh! mondjon inkább a' gróf valamit párisi mulatságairól.

Liliomfi. Az két szóval meg van. Esztendő alatt közel huszon öt ezer forintig költöttem, mintegy húsz szerelmi szövethézésem voltak; vagy két ezer bajt víttam; mintegy tizenkét öltözet ruhát csináltattam 's ime itt vagyok megint in statu quo.

Lajos A' grófnak szándéka volt Angliába is menni, mi hozta valljon olly hirtelen vissza?

Liliomfi. Az a' mi az urat a' világra — asszony!

Lajos. Hogyan? Asszony miatt lemondhata illy utazás' gyönyöreiről?

Liliomfi. De melly asszony miatt? — Ah kedves, igen kedves, kapitány úr, én örömeztőbb vagyok az ő hajléka' legnyomorúbb szugában mint Lajos' piaczn. Ajka mosolygásáért eladnám Roma' minden régi maradványait — kezének szorítása, ah! — —

Lajos. Aha, grófúr, lépvesszőre ragadt? Nem retteg többé olly igen a' házasságtól?

Liliomfi. Házasság? mi hóhért akar a' házassággal? olly fősvénynek, olly irígynek tart e, ki valamelly közkedvességű portékától minden embert megfosztani 's azt kirekesztőleg magáénak tenni akarja? Ez a' legtökéletesb asszony, kit valaha láttam: de a' házasság — —

Lajos. Nyiltan szólva, édes gróf! kegye szinte olly ledér szépe' magasztalásiban, mint ime kapitány úr a' magájiban. Úgy hiszem, mindketten nagyító üvegen néznek 's én fogadni mernék tiz aranyba, hogy imádottaik fél annyi elmésség,

kellem, olvasottság és rénnel sem bírnak, mint enyém.

Liliomfi. Áll a' fogadás, Olmádi úr! De íme most jut eszembe, hogy e' fogadás nem olly könnyen határozthatatik-el mint gondolnók, mert meg tudnom kellene előbb, hol rejtezik a' csalfa, kit imádok. Elöttem hat héttel illana-el Párisból.

Bárdos. Párisból? Tehát Párisban volt?

Lajos. Tehát Párisban volt?

Liliomfi. 'S bizonyossá teve, hogy Pestre utaz.

Bárdos. Neve gróf úr?

Lajos. Talán ismerjük.

Liliomfi. Nevét?, igen — — A' leggyöngédebb, legfejérebbebb kéz, melly valaha hús és vérből alkotott, övé, ajkai olly balzam édességűek — —

Bárdos. Nevét, nevét!

Liliomfi. Termete felülhalad mindent, a' mi —

Lajos. De nevét, rangját gróf.

Liliomfi. Lépteinek méltósága felelmes tiszteletet gerjeszt és —

Bárdos. Nevét előbb.

Liliomfi. És szemei, ah és szemei —

Lajos. De mi hát neve?

Liliomfi. Neve — — 'S labai, labai mint lejtjenek! ki látja bálványá válik.

Bárdos. Az ördögbe! neve nélkül úgy sem ismerünk a' képre.

Liliomfi. Nem e? Oh úgy felette sajnálom azurak' izlését. Az egyetlenegy, a' pár nélkül lévőt még is csak ki lehetne találniok; vagy épen nem ismerik. Íme! hát tudjak-meg uraim 's nemúljanak-el — báró —

Lajos. Báró?

Bárdos. Báró Ha — —

Liliomfi. Halminé.

Lajos félre. Ördög és pokol, ez vágytársam?

Bárdos félre. Ördög és pokol, ez vágytársam?

Lajos félre. Az én báróném?

Liliomfi. Uraim! ismeri őt valamelyike az uraknak?

Bárdos hidegen. Igen, láttam néhány ízben.

Liliomfi. Úgy hát tudja az úr lakát? Mondja-meg, mindenekre kérem, kedves, lelkem kapitány úr, mondja-meg.

Bárdos. Én — lakát nem tudom. Szolgája a' grófnak. el.

Liliomfi. Oh az úr minden bizonnyal tudja, látom szemeiből 's azt nekem meg kell mondania. utána el.

F i l e p.

Filep. Végtére még is hírrel jövök. A' báróné otthon marad 's tizen két óra felé hihetőkép egyedül van.

Lajos. Jó.

Filep el.

Lajos. Igen kell tévednem ha a' kapitány is nem vágytársam. Bátyámmal tehát hárman vannak 's mellyike legveszedelmesebb? Bátyám? Öreg 's igen erkölcsös. A' kapitány? Üres erszénye és sebhelyei vannak. De Liliomfi, Liliomfi! Ő gróf, te csak újoncz uracska; neki kocsija lova, te gyalog lovalgolsz. Neki harmincz ezerjövedelme, te bátyád' kegyelméből tengsz, 's a' mi legürtalmasabb, ő Páris-

ban volt, te csak Hortobágyig. Ellenben ő házasodni nem akar 's a' báróné tántoríthatlan rényű. De minden esetre el kell őt távoztatnom.

Liliomfi.

Liliomfi. Nem leheté őt beérnem. Alig, alig ha nem vágytársam.

Lajos. Én is úgy gyanítom. Midőn Halminé' nevét hallá csak nem magán kívül volt. Ha ez való 's komorságát nem elvesztett pöre okozá, gróf Úr! — — Ő ügyes lövész, és szúr mint az ördög.

Liliomfi. Lőni, bajtvíni? Haggyán! De tude tánczolni? Hahaha! Ha asszonyi szív csak pisztoly 's kard által volna megnyerhető, mi hohért csinálnának illy békebaráti mint én?

Lajos. Micsoda, gróf úr, illy tökéletes asszonyért nem vína meg.

Liliomfi. Hm, azt meggondolnók. Én szeretem Halminét, de gróf Liliomfit mennyivel jobban. Ő anyagilag szép: de egy galacs fejemen keresztül ördögileg rút.

Lajos. Gondolnám.

Liliomfi. Azonban egészen ügyetlen bajvivó én sem vagyok, tudok lőni is középszerűleg — szóval, csak az a' kérdés mi módon ingereltetem. Lehet kerülnöm? örömmel teszem. Nem? az sem rettent meg. De félre a' csevegéssel! Az úr sem tudja e Halminé' lakát?

Lajos. Nem.

Liliomfi. De ismeri őt?

Lajos. Oh igen, 's a' fogadást akarva elvesztettnek vallom. Azonban bár milly szép legyen ő sajnálom jövőendő férjét.

Liliomfi. Hogyhogy?

Lajos. A' legnagyobbik kaczer egész Európában.

Liliomfi. Micsoda?

Lajos. Ez oka szünteleni utazásának is. A' dolog felől én bizonynyal szólhatok. Maga a' bátyám is felette biztos lábon áll vele.

Liliomfi. Az igen elidegenít. — De hagyán! Jobb nem egytől szerettetni, mint épen nem szerettetni.

Lajos. A' grófnak hát általában nem célja a' házasság?

Liliomfi. Bizonyára nem. Mit? Most legyek e dőre magamat lelánczoltatni, minekutána ifju éveim az asszonyi börtönt elkerülték?

Lajos. Hm, a' gróf erősen szerelmes!

Liliomfi. Olly mértékben, mint gyönyöreim kívánják. Ama' képzelgő regényes szerelmet soha sem érzettem 's óvni tudám óvni fogom magamat tőle. Vele egykét barátim, kiket eszelősekké teve, eléggé megismertettek. Az első érzelmek rendszerint csiklándozók, a' sebek olly édesek, hogy az ember a' nyilat önkényt döfi mélyebben: de a' gyönyör észrevétlenül gyulvánnyá változik, a' fájdalom szemlátomást nő, a' láz elfogja a' testet, iszonyú leszen a' láng; étvágy, egésség, nyugalom eltűnnek, szóval az örület jelen van.

Lajos. Melly való ábrázolatja a' szerelemnek!

Liliomfi. Festő sem fogná jobban találni. De mondja-meg nekem, kedves Olmádi, nem ismer egy szép lyánykát, kivel mulatnom lehetne, míg

magamat Halminénál birtokba helyhetem? Tudom, hogy az úr, effélékben nem kontár 's illy emberek legjobb utasítást adhatnak a' szerelemben, én itt megint idegen vagyok már. — Mit? az úr gondolkodóvá leszen?

Lajos félre. Melly jó alkalom Nellin boszúmat töltenem, 's ezt Halminétől elvonnom.

Liliomfi. No?

Lajos. Hadd gondolkodjam egy kevéssé.

Liliomfi. Gondolkodni? Talán csak nem tart tizenketted számra lyánykakat?

Lajos. Én tudok egy lyánykát — eszmélve.

Liliomfi. Igen?

Lajos. De nem amaz elvetemedett köz felekezetből valót.

Liliomfi. Annál jobb.

Lajos. A' lyányka tizen nyolcz évű.

Liliomfi. Tizen nyolcz millio köszönet érte.

Lajos. Szép és elmés —

Liliomfi. Felséges! — Hol lakik, mi neve?

Lajos. Neve? — Igen. Oh a' leggyöngédebb, legfejérebb kéz, melly valaha vér és húsból alkott, övé —

Liliomfi. Felséges!

Lajos. Ajkai olly balzam édességüek...

Liliomfi. 'S lakása?

Lajos. Szemeiben olly fennség —

Liliomfi. 'S lakása?

Lajos. Termete olly szép, hogy az ember elvesz —

Liliomfi. De a' hohérba! Hol lakik, mi neve?

Lajos. Lakása — Énekel, tánczol, játszik, hogy a' szerelem istenei elámulnak.

Liliomfi. Szolgája! menni akar.

Lajos. Hová?

Liliomfi. Egyet fordulok, meddig az úr magához jő.

Lajos. Nincs inyére a' grófnak, ha késik a' válasz?

Liliomfi. Nincs, valóban nincs!

Lajos. Lássá, a' gróf, én épen úgy voltam az elebb. Hallja tehát. — E' lyánykát én Pest' első szépségének tartom. Ő egy öreg asszonynál él; kit, természetesen anyjának nevez. Tan nem lesz szükség mondanom, hogy az öreg, tekintetes Lorándiné asszonynak, leánya pedig Nelli kisasszonynak, hívatják magokat.

Liliomfi. Kedves, drága jó barátom, hol van lakások? E' pillanatban meglátogatom.

Lajos. Megálljon a' gróf, az nem megyen olly egyszerre. Ajánló levelem nélkül ne reményljen szíves elfogadtatást: de kezemnek három sora a' legszebb mulatságot szerzendő a' grófnak. Lakása a' Leopold városban vagyon, nem messze ide.

Liliomfi. Jöjön-be 's készítse - el a' levelet.

Lajos. Csak békén! — Szükség lesz vigyáznia, hogy ne nevéssen, ha ez agg dada boldogult ferjéről, az ezredesről, beszél, vagy ha Nelli tűzzel declamálhatja: illendő viselet e ez tisztességes leány iránt?

Liliomfi. Értem, értem csak írjon.

Lajos. Hazoknál szerény, de ízléssel rendelt szobaeszközöket talál a' gróf.

Liliomfi. Annál jobb. Éljen a' csínosság!
De ez sokba fog jőni, nem e?

Lajos. Lehet, ha a' gróf, a' mint reméllem,
a' lánykát magához akarja édesgetni. De húsz vagy
harmincz arany, valamelly illendő módon kezébe
játszva a' gróf iránt szives hajlandóságot szerezhethet.

Liliomfi. Irjon hát, hogy mehessek.

Lajos. Egy óra előtt úgysem nyer bémenetetelt.

Liliomfi. Melly hosszú idő, egész öröklét!

Lajos. Hogy másként kell öltöznie, 's egész
fényben megjelennie, magában értődik.

Liliomfi. Az tekintetet szerez.

Lajos. Egész szomszédság tisztességes háznak
vallja, csak én ismerem őket közelebbről. El ne
feledje a' gróf a' módot, ettől függ az egész. Vise-
lete ne félénk, de ne is vakmerő, legyen.

Liliomfi. Az első miatt nem igen kell ag-
gódni, a' másakra nézve erőt fogok venni magamon.
Jőjön 's készítse - el az ajánló - levelet.

MÁSODIK FELVONÁS.

Báró Halminé' szobája.

Báró Halminé. Lorándiné. Nelli.

Halminé. Nem, kedves Lorándiné, bánatom' forrása kimeríthetlen, soha, soha nem fog elapadni.

Lorándiné. Úgy hittem, az utazás derületet szerzend a' báróné' lelkének.

Halminé. Inkább nagyítá epedésemet.

Lorándiné. Nagyítá?

Halminé. Keresni 's nem találni, ha adhat e ez derületet?

Lorándiné. Kedves báróné! — Alig merem kérni. —

Halminé. Kérni, édes barátném, kérni? Köztünkérés! Szóljon, mivel szolgálhatok.

Lorándiné. Fedezze-fel fájdalma' okait előttem.

Halminé. Látta e fájdalmam valaki, magán kívül, Lorándiné?

Lorándiné. Senki, senki.

Halminé. Magának sem kellett vala látnia.

Lorándiné. En hallgatni tudok.

Nelli. Kedves báróné! kegye nekem valódi talány.

Halminé. Hogyhogy?

Nelli. Társaságban merő élet 's öröm. Körül-
lebegve annyi imádóktól, kik végtére unalmára is
vannak 's még is észre nem vétetni, hogy magányos
óráját bánat 's fájdalom ostromolják!

Halminé. A' talányt könnyű megfejteni.
Lelkem zajt keres, hogy nyugalmat találjon.

Nelli. Zajban nyugalmat? Lehetséges e az?

Halminé. Most már magam is hiszem, hogy
nem. Azért nem sokára falusi jószágomra vonulok 's
csendet magányban keresek.

Lorándiné. Hát elhagy bennünket a' báróné?
Lemond a' világról, melly mindenekkel kínálja, a'
mi csak megelégedést nyujthat embernek?

Halminé, felsehajtv. Megelégedést!

Lorándiné. Egészen magától függ, hogy egy
érdemes férj. —

Halminé. Hagyjunk - fel ezzel, édes Lorán-
diné kényszerített derűlettel. Mondja - meg, Nellikém, a'
maga szíve egészen szabad 's még nem választá
tárgyat?

Lorándiné. Kedves barátném, csaknem ki-
találtatja velem fájdalmát. Az imént egy beszédet
akara elmellőzni, mellyhez kedvetlenségét mutatta,
's most nem akarva ön maga tér reá. Minden bizony-
nyal házassága. —

Halminé halkán. Barátságára kérem, egy szót
se e' tárgy felől fenn. Hogyan, édes gyermekem
nem felel?

Nelli. Anyám szóla közbe.

Halminé. Még nem szeretett?

Nelli. Nem — azonban. —

Halminé. Azonban.

Nelli. Nem volna ellenemre, ha olly férfiúra találnék ki gyöngédségemre érdemes legyen.

Halminé. Szegény lyányka? Férfiút, ki az asszonyi gyöngédségre érdemes?

Nelli. Oh ilyenek minden bizonnyal vannak. 'S minekutána rendeltetésünk csakugyan házaselet. —

Halminé. Kivánom, hogy óvja-meg őrangyala legalább olly férfiútól, ki a' nagy világ' kedvence. Kevés igen kevés házasságokban lathatni csak viszonyos tiszteletet is 's maga, édes gyermekem, még gyöngédséget vár? Néhány hét mulva a' menyekző után ezen jó uraknak csaknem mindenike régi kedvencz-szenvedélyire tér 's elhanyaglik házi kötelességeiben. Az asszony, hogy magát unalmából kikapja végtére maga is e' példát követi, nagy világ' lármájiba vegyül 's egészen megszűn feleség 's anya lenni.

Lorándiné. Vannak kivételek. —

Halminé. Nem tagadhatni. De az épen Nellinek jutand e? nagy kérdés.

Nelli. Halljuk közönségesen, hogy korunkban az erkölcs jobbúl.

Halminé. Halljuk, halljuk, édesem, de nem látjuk. Hogy erkölcsünk jobbúljanak társaságink' hangjának kellene egészen megváltoznia. Büszkélkednünk kellene hazánkban, tisztelnünk nyelvünket, melyet csak azért vetettünk-meg mert nem ismerjük, 's melyet jól beszélni szebb, mint ama' keverék francziázat, kores németezés, melyekben ma félig érthetőleg hebegünk; lemondanunk az úgy nevezett kendvencz szenvedélyekről, gyermekeinket gondosan nevelnünk; tanítójikat sanyarúlag választanunk,

kiirtanunk azon kába előítéletet, hogy atyáink' fénye nekünk is fényt adhat.

Linka.

Linka. Ifjabb Olmádi úr kíván nagysádnak udvarolni.

Halminé. Mint barátném' rokonát illő elfogadnom.

Nelli. Én örömet felmentem ezen kötelességtől.

Halminé. Talán nincs kegyében?

Nelli. A' mint érdemli.

Lorándiné intőleg. Nelli!

Nelli. Nem segíhetek magamon, anyám, gyűlölöm ez embert mint a' bűnt.

Halminé. Minek épen gyűlölni, kisasszony? Egykedvűleg vennie nem volna elég?

Nelli. Gyűlölöm őt, mert színeskedései által anyám 's bátyám előtt bizodalmat szerze magának.

Lorándiné. Nem úgy! Gyűlöli mert férjéül van rendelve.

Halminé, esudálattal. Igen? — Ezt most halom először. Hadd jöjön, Linka, okaim vannak látnom, mint viseli magát. Tudja, hogy Lorándiné ő nagysága itt van?

Linka. Nem, nagyságos asszony!

Halminé. Annál jobb.

Linka el.

Nelli, az órára tekintve. Még egykét látogatásunk van, édes anyám!

Lorándiné. Csak egy pillantatig, édes leányom?

Lajos.

Lajos, megzavarodva. Ah jaj! Linkához. Miért nem mondta-meg? fenn. Szolgája nagyságtoknak.

Halminé. Olmádi úr épen alkalmas időben jó, bírónak kell lennie köztünk. Nelli kisasszony azt állítja, hogy olly férfinak igen balszándékot kell forralnia, ki egy időben két asszony' kérője, én azt vélem, hogy illy dologban sok függ a' környülményektől.

Lajos. Igaza van nagysádnak. Azon férfiúi nyíltsággal, melly a' rényt 's vérrokonságot tiszteli, vallom-meg, hogy én épen ez esetben vagyok, 's minden bizonnyal szándékaim jók. Bátyám' parancsolata, hogy Nelli kisasszony' kezét kérjem. Láttam a' különzést értelemink között, láttam, hogy e' házasság legszerencsésebb lenni nem fogna, mindazáltal nem nyerhettem-meg magamtól, hogy bátyám' nagylelkű szándékát megvessem. Ó a' kisasszonyt birtoka' felével akará szerencséltetni. Küzködém, de végtére alávettem magam parancsának.

Halminé. De a' küzdés nem gondolnám, hogy nehéz volt volna.

Lorándiné. Édes öcsém, én még mindég becsülöm magát, 's én nem értem-félre.

Nelli. Most engedtessek-meg, hogy mehessek.

Halminé. Tehát győzöttnek ismeri magát?

Nelli. Ha illendő volna, ezen úr' tetteit elbeszelném 's a' báróné el fogna bámulni az ő küzködéseim.

Lajos. Ne nehezteljen, drága kisasszony, mindketten szabadok vagyunk. Bátyám visszavoná parancsát s' megengedi, hogy csak szívemet kövessem.

Nelli. Hála néki érte. Birtokának fele nem olly kedves előttem, mint ez.

Lorándiné. Nelli!

Nelli. Édes anyám, az óra int.

Lorándiné ^{felkelve}. Akaratos teremtés! Ajánlom magam' kedves barátném! halkan. Még ma eljövök 's nem nyugszom, meddig szomorúsága' okát nem közli.

Nelli a' bárónét megölelve, halkan. Félbe szakadt beszédünk' folytatásáért kérni fogom.

Halminé. Kivánom, hogy tapasztalásim' hasznára legyenek.

Lorándiné. Éljen boldogúl, édes öcsém!

Nelli. Az ég ótalmazza küzdései közt. el mindketten, a' báróné ajtóig kíséri.

Lajos. Itt szerencsésen átcusszantam, a' bárónéhoz. Végére szerencsém van nagysádnak udvarolhatni. Nyolcz nap óta vagyok fosztva ezen gyönyörtől.

Halminé. Úgy hiszem, eléggé értésére adtam az úrnak, hogy magányt keresek. Tolakodásai....

Lajos. Annak tulajdonítsa nagysád, hogy jó híre iránt nem vagyok egykedvű.

Halminé. Micsoda ez?

Lajos. Az nekem felette sokba kerül, hogy olly férfit kell megneveznem, kivel vérrokonság köt-össze. Olly férfit, kinek egyetlen hibája az, hogy a' szép nemről rendkívül alacsonyán gondolkodik. De ki őszinte, 's védni az artatlanságot szépeknek tartja, az kénytelen minden kímélést felretenni.

Halminé. Talán bátyjáról beszél?

Lajos. Fájdalom! — Felfedeztem előtte tiszta hajlandóságom' nagysád iránt. —

Halminé. Úgy? Talán az én viszonthajlandóságom' is?

Lajos. Mentsen isten! Milly magas érdemekkel kell egy férfinak birnia, hogy e' nagy szerencsét magaénak mondhassa. De ha fegytelenség, isteni félelem, felebaráti szeretet, tisztséget 's érdemeket illy rényteli asszonyság előtt kipótlnai képesek úgy táplálok egy félénk remény —

Halminé. Mellyet én már egyszer mindenkorra megtagadtam.

Lajos. Nagysád felette kegyetlen.

Halminé. De, hogy bátyjára térjünk, mit monda ő felőlem?

Lajos. Félek, hogy nagysád boszorkodni fog.

Halminé. Épen nem.

Lajos. Eleintén ellenkezett hajlandóságommal azon ürügy alatt, mivel nagysád szegény.

Halminé. Szegény?

Lajos. 'S midőn azt felelném, hogy nagysádért a' világ' minden kincseit meg tudnám vetni, egyenesen kimondotta, hogy ő öccse' hitvesének csak fegytelen erkölcsű asszonyt fog elismérni, nagysád pedig — pedig —

Halminé. Tovább, tovább.

Lajos. Hogy nagysáddal ő maga is igen biztos lábon áll.

Halminé. Micsoda? Linkához. Hivasd tüstént ide.

Lajos. Ne, az ég' irgalmaért azt ne, nagyságos asszonyom! Úgy engemet szerencsétlenné teszen; 's azt nagysád' erkölce, nagy lelke nem képes.

Zárkozzék-be előtte, bízza pénzszerzését másra, az eléggé nagy büntetés lesz oktalanságaért, a' nélkül hogy én bosszújának kitétessem.

Halminé. Felette nagy bizonyosága az az úr erkölcsének, hogy bátyja' szemtelenségeit felfedezvén magát az örökségből kitagadásnak felszánja.

Lajos. Oh, nagyságos asszony, minden tiszta 's fegytelen erkölcsért mertem volna ezt, hogy a' csábítástól, a' rossz hírtől megmentsem, mennyivel inkább nagysádért, kit olly gyöngéden, olly tisztán, olly színlés nélkül szeretek, mint a' még vétketlen Évát paradicsomban Ádám.

Halminé. Én valóban igen örvendek ezen alkalomnak, melly az urat velem közelebből megismerteti.

Lajos. Vajha ezen ismeret nekem csak legkisebb reményt is szerzeni képes lehetne.

Ferencz.

Ferencz. Öregebb Olmádi úr kíván nagysádnak udvarlani.

Halminé. Jöhet.

Ferencz el.

Lajos. Az ég' irgalmaért! Ne hagyja őt nagysád jöni.

Halminé. Miért ne? Legyen nyugott. Intéseit hasznomra fordítandom a' nélkül, hogy megnevezzem.

Lajos. Azon zavarba fogna hozni nagysád, hogy éltében először hazudjak.

Halminé. A' mi illy rényes embernek rettentő volna. Legyen nyúgott, szavamat adom, hogy hallgatok.

Olmádi.

Olmádi. Szolgája nagysádnak! — Az ördögbe! mit keressz te itt?

Lajos. Nagyságát kívántam megtisztelni.

Olmádi. Alázatos szolgája! Nagysád felette kegyes ezen ifju embertől látogatásokat elfogadni.

Halminé. Ő az úr' nevét viseli.

Olmádi. Nagy kegyelem! Ő ugyan jámbor ifju, kivéven egy hibáját.

Halminé. Hogy az asszonyok felől felette jó véleményvel van.

Olmádi. Épen ellenkezőleg, nagysád, épen ellenkezőleg! Sőt a' legelső felől is nagysád' neméből rosszúl vélekedik.

Lajos a' legnagyobb zavarodásban. Kicsoda? Én o bátyám?

Olmádi. Igen, igen te. Ma reggel a' váras' erdejében.

Lajos. Nem emlékezem. halkan Olmádihoz. Az istenért, el ne áruljon. halkan Halminéhez. Mi gonosz ön vétkét reám hárítani!

Halminé félre. Melly emberek ezek!

Olmádi halkan Lajoshoz. Takarodjál!

Lajos. Nagysád a' mái szép reggelben nem gyönyörködött.

Halminé. Nem.

Olmádi halkan Lajoshoz. Nem értettél?

Lajos. A' váras' erdeje ma igen üres volt.

Halminé. Annál inkább fájlalom, hogy nem voltam ott.

Olmádi felle. Az ármányos!

Halminé. Olmádi úr, nekem pénz kell.

Olmádi. Azért vagyok itt. Gyanítám, hogy szerencsés megérkezése óta még nem vett nagysád hírt jószágairól.

Halminé. Eltalálta. De már írtam volt.

Lajos halkan Olmádihoz. Olly igen szegény talán még sem?

Olmádi halkan Lajoshoz. Takarodjál, vagy engem visz az ördög!

Lajos halkan. Mingyárt. fenn. Van szerencsém magam' ajánlani nagysádnak. Foglalatosságim megfosztanak nagysád' kegyes társaságától.

Halminé. Kivánok jót az úrnak.

Lajos. Szolgája, édes bátyám.

Olmádi. Servus.

Lajos halkan Olmádihoz. Valamikép el ne áruljon.

Olmádi. Jó, jó.

Lajos Leghívebb szolgája nagysádnak. halkan. Én szerencsétlen vagyok, ha el árul nagysád.

Halminé. Jól van, jól.

Lajos mentében. Hóhér vágta volna le ez átkozott látogatókat. el.

Halminé felle. A' milyen gonosz, olly ostoba. fenn. Az úr' öccse példánya a' jámborságnak.

Olmádi. Derék ifjonez, 's én atyailag szeretem, csak azon utálatos hibája ne volna, hogy az asszonyok felől rosszúl vélekedik.

Halminé. Úgy e?

Olmádi. Még nagysádat sem kímélte.

Halminé. Valóban?

Olmádi. Hitte volna nagysád, hogy ezen különöz eléggé vakmerész legyen szemembe azt mondani, hogy nagysád kaczer, a' legnagyobb mértékben kaczer? 'S hogyan dicsekedett nagysád' különös kedvezéseivel! Én tökéletesen meg vagyok győződve az ellenkezőről: de minden balga vélemény kikerülésére nyíltan azt tanácslanám, hogy nagysád látogatásait ne fogadná-el, méltóztatnék ellenben meghallgatni egy férfiúnak javallatit, a' ki — a' ki Linkara pillantván, ki harisnyát köt, halkan. Nem méltóztatnék ezen lyánykát kiküldeni? —

Halminé. Ő, ellenére a' mái szokásoknak, mindenkor jelen van, ha férfi-társaságban vagyok.

Olmádi. De — —

Halminé. De — ő ben marad.

Olmádi. Alázatos szolgálja! — Szerencsém van nagysád' számára öt száz aranyt hozni, az asztalra tévén. Méltóztassék többet is paranesolni, valamikor tetszik.

Halminé. Igen jól van, Olmádi úr. A' nyugtatványt még ma elküldöm.

Olmádi. Ah, ezen gyönyörű kéznek egy gyöngéd szorítása tíz ezer aranyról is megnyugtató.

Halminé. A' nyugtatványok' illetén neme az úr' erszényét könnyen kiüríthetné.

Olmádi. Szépség pénzért, pénz szépségeit — ez a' legvalóbb mérleg.

Halminé félre. Szentelen!

Olmádi. Nagysádnak fülönfüggőji tünnek szemembe, mellyek — bár mindent csudáljak nagysádon — megvallom, nekem nem tetszenek.

Halminé. Sajnálom.

Olmádi. Nézze nagysád ezeket egy tokot nyujtván kezébe.

Halminé. Gyönyörű — 's drága portéka.

Olmádi. Nemesi hitemre! én volnék a' legszerencsésebb férfiú... De — ezen leány...

Halminé. De — ő ben marad.

Olmádi. Alázatos szolgája! — — Azt mondtam, a' férfiak' legszerencsésbike én volnék, ha ezen csekélységeket néha nagysád' gyönyörű fülein függeni láthatnám. —

Halminé. Mi az árok?

Olmádi. Ah, méltassa nagysád ezen parányi dolgokat emlékké leghívebb szolgájától.

Halminé. Tehát ajándékul? Jó, elfogadom, de csak egy feltétel alatt.

Olmádi. Csak kegyetlen ne legyen az.

Halminé. Azon feltétel alatt, ha az úr nyugtatót ad nekem, hogy e' drágaságok' árát tőlem kész pénzben felvette.

Olmádi. Oh, ezer örömmel! — Ha megengedi nagysád, a' nyugtatót e' pillanatban kész. leül 's ír.

Linka félre. Nem, ez az én értelmemet meghaladja.

Halminé félre. Egy gazdag pór még is kiállhatatlan teremtes. E' vak önhietség alig ha nem előkövete egy még sokkal nagyobb szemtelenségnek.

Olmádi a' nyugtatót oda nyujtván. Meg van elégedve nagysád?

Halminé. Igen, 's köszönöm az úrnak. — Holnap a' magok helyén fülcire mutatóván. fogja, az úr, őket szemlélni.

Olmádi. Alázatos szolgálja! Nagysád a' jóság maga, egyetlenegy pontot kivéven.

Halminé. 'S az?

Olmádi. De — ezen leány!

Halminé. De — ő ben marad. 'S ez az egyetlen pont?

Olmádi. Kegyetlenség szegény imádóji iránt.

Halminé. Az úr tréfál.

Olmádi. De azt nagysád' gazdagsága okozza. A' nagysád' szegénysége engem gazdaggá tenne.

Halminé. Nem értem az urat.

Olmádi. Gazdaggá a' gyönyörben. Megtagadná e — minden hasonlítás nélkül mondva — kezét egy szegény lyánka, ha én neki, például, tíz ezer forint esztendei gombostű - pénzt ajánlanék?

Halminé. Én legalább meg, ha szegény volnék is.

Olmádi meghökkenve. Miért?

Halminé. Mert többé férjhez menni nem fogok.

Olmádi. És szeretni sem többé?

Halminé megvetőleg elfordulván. Arra nem válasszolok.

Olmádi félre. Megyen, megyen a' dolog. Linkára pillogva. Ez a' sátán ni! — — fenn. Való, hogy kezünk hatalmunkban van, de nem szívünk is. 'S ha nagysád házassága alatt, miként én, tapasztalta, úgy mindketten tudjuk, hogy a' menyekző sírja a' szerelmeknek. 'S minekutána gyöngéd érzelmekre születünk olly intézetet kell találnunk, melly a' szerelmeknek halált ne okozzon.

Linka félre. Úgy, gondolnám, a' kapusnak lesz dolga.

Halminé félre. Nyomorék teremtés!

Olmádi. Nagysád elmerül?

Halminé. Nem tudom, miként viszonzhassam az úr' őszinteségét — az olly különös a' maga nemében.

Olmádi. Ah, kedves szép asszonykám! a' valódi őszinteséghez csak négy szem kell.

Halminé félre. Semmirekellő! magát kénytetve fenn. Négy szem? Azt engedhetek az úrnak.

Olmádi. Lábaihoz esve. Nagysád' lábainál halok-meg. feláll 's Linkához. Távozzék - el a' lyányasszony.

Halminé. Nem, most dolgaim vannak. Jőjön, az úr, estvére: de felette vigyázólag 's ismeretlenül. Olly elfogadtatás várja, melyre érdemes. Linka fogja bevezetni.

Olmádi. Ah kedves báróném! A' boldogság' legfőbb fokára helyeztet engem.

Halminé. Ne feledje — pontban hétkor.

Olmádi. A' perczeket fogom számlálni.

Halminé. Most engedelmet — —

Olmádi. Isten veled! imálandó bálványom, a' szerelem' szárnyain röptülök vissza. Alázatos szolgálja! el.

Linka. Szabad nagysádtól kérdenem, ha ébren vagyok e, vagy álmodom?

Halminé. 'S miért azt?

Linka. Tudom, hogy nagysád néhány ízben úgy nevezett szerelmeseivel játékokat űzött, de —

Halminé. Ebből láthatd következtetéseit illy teremtések' társaságának A' legesekeélyebb leereszkedés, egy semmi, vakmerőkké, szemtelenekké teszi őket. Nem, én lemondok ezen nyomorú mulatságokról örökre. De előbb meg kell szégyenítenem

ezen alávalókat. Olmádi úrfi is ide rendelem, 's csak lehessen mind azokat, kik nekem szerelem felől fecsegnek.

Linka. Bárdos kapitányt is?

Halminé. Azt talán szerénysége miatt kímélném. Különös az, hogy ezen ember a' leggyöngédebb érzésű 's még is soha házasságról nem emlékezik.

Linka. Ez mutatja az ő katonai lelkét.

Halminé. Tehát érdemli, hogy az ember vele úgy bánják, mint a' szabadezredek' tiszteivel szokás.

Linka. Azaz?

Halminé. Mihelyt szolgálatjokra szükség nincs, kiadni elbocsátó levelöket.

Linka. A' párisi imádó is nem sokára megérkezik.

Halminé. Gróf Liliomfi? Kivévén balvéleményeit nemünkről, sok szép tulajdoni vannak.

Ferencz.

Ferencz. Bárdos kapitány úr kíván nagysádnak udvarolni.

Halminé. Jöhet.

Ferencz el.

Halminé. Ki kell fürkéznem, bár hogyan, ez ember' gondolkodását. Talán alkalmat nyújt, hogy őt is estvéli találkozásra rendeljem.

Linka. Az egy kimondhatatlan sóvár.

Halminé. Úgy e? — Linka, Linka!

Linka. Cél nélkül szólék, nagyságos asszonyom!

B á r d o s.

Halminé, félre. Különös! Mint szeretőt gyűlölöm 's még is örömet vagyok társaságában.

Bárdos, szótlan meghajtja magát.

Halminé. Olly leverve kapitány úr? De ez sorsok azon embereknek, kik kettős hivatalt visznek. Urának és kedvesének buzgalommal szolgálni nem csekély dolog.

Bárdos. Fájdalom, az utóbbik legnehezebb. Annak, ki harcban helyünket felváltja köszönetet teszünk, de nem úgy a' kedvelt szépnél is. Vágytársinkat a' hírben tiszteljük; vágytársinkat a' szerelemben gyűlöljük.

Halminé. Kapitány úrtán ezen esetben van?

Bárdos. A' szerencsétlen mindent retteg.

Halminé. Szerencsétlen?

Bárdos. Párisba menetele előtt beszéltem nagysádnak, hogy pöröm miatt vagyok itt.

Halminé. Igen.

Bárdos. A' pör el van vesztve 's én szegénységre juték.

Linka félre. Most már ezen embert épen nem szenvedhetem.

Halminé. Elvesztve? — Az, úgy tetszik, egy barátja' javait illeté, kinek kapitány úr az utolsó háborúban életét mentette meg. Az úgy, hiszen, világos volt; mint leheté elvesztenie?

Bárdos keserűen. Barátom eléggé gondatlan vala magát a' haláltól meglepetni, mielőtt néhány bizonyítványokat aláírna.

Halminé. Szivemből fájdalom.

Bárdos. magát meghajtva. Holnap vissza utazok az ezeredhez.

Halminé. Vesztesége miatt? — Kapitány úr tudja, hogy én gazdag vagyok —

Bárdos. Nagyságos asszonyom!

Halminé. Szabad — —

Bárdos. Nem, nagyságos asszonyom, oly személytől soha sem fogok jótéteményt elfogadni, kit szeretek.

Halminé félre. Igen nemeslelkűleg! Volnál valami egyéb, mint férfi, tudnálak viszonsszeretni.

Bárdos. Vajha azon megnyugtatót vihetném-el magammal, hogy valamelly méltatlan nem fogja nagysád' nemes szívét birni.

Halminé. Az iránt nyugottan lehet.

Bárdos. Ha tanácslanom szabad volna, javallnám, hogy távoztasson-el nagysád minden önhitt esztelent magától, illy nemű teremtések diadalmakkal dicsekszenek, melyeket soha nem nyertek.

Halminé. Mit ért ezzel?

Bárdos. Általános észrevétel —

Halminé. Nem, nem, az valami különös. — Ki az, ki diadallal dicsekszik?

Bárdos. Nem épen. De nagysádat mátkájának nevezi; azt mondogatja, hogy nagysád miatt mondott le londoni útjáról.

Halminé. Ah, most értem. Az gróf Liliomfi.

Bárdos. Fogadott az ifju Olmádival, hogy mátkája szebb mint amazé, mézes ajkakát emlegete 's eléggé tartaléktalan volt nagysádat megnevezni.

Halminé. A' szemtelen! félre. Várj, az estvéli találkozásból ki nem maradsz.

Bárdos. Érdemlené, hogy nagysád érzékenyen megszégyenítse.

Halminé. Az el nem marad.

Bárdos. Valamelly gondatlan lebkény ifjoneznak még megbocsátható volna, de olly férfiú, ki nincs érdemek nélkül, ki már egy kissé korosabb, könnyen hitelt nyer azoknál, kik nagysádat nem ismerik.

Halminé. Elég róla, a' büntetést ki nem kerülí. Kapitány úr tehát elúta, 's holnap?

Bárdos. Ah! nagyságos asszonyom, kell.

Halminé. Hogy az előbbire térjek. Gróf Lihomfit érdeklette kapitány úr' iménti beszéde?

Bárdos félénken. Nem tagadhatom.

Halminé. Szavamat adom az úrnak, hogy őt igen egykedvűleg tekintem.

Bárdos. Ezen nyilatkozás vonzalmat gerjeszt bennem nagysád' elméje és szíve iránt.

Halminé. 'S még is el akar utazni?

Bárdos sohajtva. Kell — nagyságos asszonyom!

Halminé félre. Megfoghatatlan. fenn. Még akkor is, ha azon gyónást tenném, hogy az úr iránt nem vagyok egészen egykedvű.

Bárdos meglepve. Akkor — akkor — o de ez nagysádnak nem komoly szava.

Halminé. Tegyük-fel, hogy az.

Bárdos zavarodva. Akkor — — maradnék.

Halminé félre. Ki kell őt fürkézniem, bár miibe kerüljön is.

Bárdos félre. Halálos zavar között vagyok.

Halminé. Az úr' zavarodása csaknem meggyőz; hogy szerelme nem egyike a' legtisztábbaknak.

Bárdos. Az istenért! minek vél engemet nagysád? Angyalok sem szerethetnek tisztábban.

Halminé. Arról meg kellene engem győznie.

Bárdos. Mi által?

Halminé. Úgy hiszem, csak egyetlenegy szer van, melly által asszonyt a' 'czélok' tisztasága felől meggyőzhetni.

Bárdos. Talán ezen egyetlenegyét elmulasztám. Volt e szabad szó ez ajkakon, szabad pillantat e' szemekben, mellyek nagysádat sérthették volna? Voltam e — —

Halminé. E' szemérmes rények karakterében feketnek az úrnak. Egy szó van, egyetlenegy szó, melly erősb bizonyosága a' tiszta 'czéloknak mint tíz évi szerény szerelem.

Bárdos, félre. Ah közelít!

Halminé. E' szó a' házasság. fontosan. Érti kapitány úr, a' házasság?

Bárdos. nevekedő zavarodásban. Ha szabad az én környülményim között nagysádhoz ezen szóval élnem?

Halminé. Miért ne ha a' szerelem szóval szabad.

Bárdos. Szerelem nem függ kényunktól: de a' házasság —

Halminé. Az asszonyi erkölshöz illőbb házasságról, mint szerelemtől szólni.

Bárdos. mind inkább zavarodottan. Akarhatom a' nagysádat szerencsétlenné tenni?

Halminé. Szerencsétlenné?

Bárdos. Én szegény vagyok —

Halminé. A' mim van elég kettőnk' számára is.

Bárdos. félre. Ez úton ki nem csusszanok.

Halminé. Nem felel?

Bárdos. Nagysád kegyetlen egy szerencsétlennel tréfálni 's reményeket gerjeszteni, mellyeket —

Halminé. Mellyeket az úr magvalósíthat.

Bárdos. Feltéven, hogy nagysád' szavai komolyak, kérdem, mit fogna a' világ e' szövetséghez mondani? Engem semmirekellő koldúsnak kiáltana, ki egy asszonyt, a' szerencse' és szép jövődök' kedvenczét, elcsábíta, hogy meggazdagodjék. Nagysádat pedig még sanyarúbban itélné-meg 's a' rágalom' egész dühe személyére esnék - vissza. Mi vehette valljon a' bárónét réa, hogy minden igényeiről lemondjon, mellyekre szépsége és gazdagsága neki just adtanak?

Halminé fűhe. Szerencsés fordulat!

Bárdos. Minden bizonnyal valamelly ballépés —

Halminé. Micsoda?

Bárdos. Mondanák, csak egy ballepés tehette, hogy erre vetemedjék. Mind az én, mind a' nagysád' becsülete el volnának temetve.

Halminé. Ne úgy! az úr felette soktól retteg. Való, hogy a' rágalom igen is messze fogna menni: de ellenben három nap alatt minden el volna feledve. Ide járul, hogy ezen kedvetlen időpontot ki is kerülhetnök. Az úr egész titokban kiveszi szabadságlevelét 's együtt utazunk idegen földre.

Bárdos. rendkívül meglepetve. Nagyságos asszonyom —

Halminé. No's?

Bárdos. Nagysád' — nagysád' tréfája fáj szívemnek.

Halminé. Kapitány úr! Tehát még mindég tréfát vél? Azon lépés után, mellyet tettem, vissza

vonulnom nem lehet, abban állapodom-meg, hogy az úr eltökélt választ adjon. közelebb lépre. Szeret engem, kapitány úr?

Bárdos. Imádom nagysádat.

Halminé kezét nyujtva. Tehát kezem az úré.

Bárdos meghökkenve visszalép.

Halminé komolyan. Az úr férjem.

Bárdos lábaihoz borulva. Imádom nagysádat — de a' nagysádé nem lehetek.

Halminé hidegen. 'S eléggé szemtelen lehetett nekem szerelmet említeni.

Bárdos. Ellenállhatatlan vonatom nagysádhoz, azt tennem még is lehetetlen. ^{felszökve.} Oh én legszerencsétlenebb embere e' földnek!

Halminé félre. Végtére téged is kitapogattalak, alacson lélek!

Bárdos. Látom nagysád' haragját, megvetését —

Halminé. Téved az úr! sőt kérni fogom egy szivességre.

Bárdos. Parancsoljon nagysád.

Halminé. Gróf Liliomfi Párisban levelekkel 's szerelmes tréfákkal ostromla, vigye leveleit néki vissza 's miként szegyenítse-meg, annak szerét bízom az úrra.

Bárdos. Isteni jószág! Tehát nem neheztel?

Halminé. Megyek a' levelekért. ^{félre.} A' bolondot gonosz által, a' gonoszt bolond által fogom megbüntetni. el a' mellékszobába.

Bárdos mély gondolatokban.

Linka félre. Ez ám asszony! Eszét még a' legokosabb férfi is tompa keresztül látni. Esküdtem volna reá; hogy szereti. De rá is szedte ám a' fi-

nom uracskát, ki csak úgy katonásdilig szeretne házasodni. Hogyan áll itt?

Bárdos félre. Mit fog ez vélni felőlem?

Linka félre. Bizonyosan ez is estvéli találkozássra lesz meghíva.

Bárdos félre. Szerencsétlen szenvedély! hová vezettél engem?

Linka félre. Hogyan áll itt a' szegény bűnös!

Bárdos félre. Meg kell előtte nyílnom. Ne megvetése, de szánakozása kísérjen.

Linka félre. Szegény ördögöt még is meg kell bátorítanom. fenn. Nem tetszik leülni, kapitány úrnak?

Bárdos. Köszönöm.

Linka. Nem tudja, kapitány úr, nem lesz e háborúnk?

Bárdos. Nem lesz.

Linka. Háborúban felette veszedelmes lehet a' hadi ember' állapotja.

Bárdos. Néha az előszobában veszedelmesebb.

Linka. Az előszobában?

Bárdos. Midőn az ember szobaleányok' nyelvére kerül.

Linka. Úgy e? félre. Az otromba!

Halminé.

Halminé, egy lepecsételt csomót kezébe adva. Itt, kapitány úr, egész tára a' szerelem - fegyvereknek. Használja az úr úgy, hogy az ellenség többé ne közeledjék hozzám.

Bárdos. Nagyságos asszonyom én előbb nem hagyhatom-el, mint őszintén megvallanám. —

Halminé. Ezen vallomást négszemközt kívánná az úr, nem e?

Bárdos. Ha szabad kérnem —

Halminé. Jó. Ma esti hét órakor elvárom. Azon felül az úrra-bizottak' végbe vitele iránt tudósítást kívánok.

Linka félre. Helyesen.

Bárdos megütözve. Ma estvére?

Halminé. Pontban hétkor.

Bárdos meghajtván magát, félre. Mit gondoljak?

Halminé. Ajánlom magam, kapitány úr. A' grófot mingyárt felkeresni el ne mulassa.

Bárdos meghajtván magát. Nem értettem e félre? Ma esti hétkor, parancsolá nagysád?

Halminé. Várni fogok az úrra.

Bárdos. Szerencsém leszen. zavarodottan el.

Halminé félre. Arra vagyok e kárhoztatva, hogy legutálatosbjait ismerjem ezen nemnek! vagy talán mind ilyen? A' gyalázatos! Mi által adtam én neki illy viseletre just. fenn. Linka! olly titkon, mint lehet, szedd rendbe mindenemet's egyedül a' komornokkal tudasd, hogy holnap elútazunk.

Linka. Hogyan, nagyságos asszonyom?

Halminé. Holnap egész titokban.

Linka. Ah, az istenért, hová?

Halminé. Nem te gondod. Most menj Lorándi kisasszonyhoz 's mondd, hogy kérem, ezen függőket hordja az én emlékezetemre.

Linka. Jól van, nagyságos asszonyom.

Halminé. Az alatt czédulát írok az ifju Olmádinak. Ha visszatérsz megtanítlak, mint kelljen magad viselni a' ma estvéli találkozásnál.

Linka. Oh, annak már előre örvendek. — —
De az utazás, nagyságos asszonyom, az utazás.

Halminé. Siess, siess!

Linka el.

Halminé. Férfiak, férfiak! A' természet nektek nemes lelket, 's erőt akara adni — de megfontolá szándékát 's nemünk' büntetésére kevély és csalfa szívet oltá belétek. el a' mellékszobába.

HARMADIK FELVONÁS.

Lorándiné' szobája.

Lorándiné. Nelli.

Nelli. Minden bizonnyal, édes anyám, Halminé' bajának a' házasságban van eredete.

Lorándiné. Miből véled azt következtetni?

Nelli. A' mai beszédből 's hogy minden kérdést, melly férjét érdekli, kikerül.

Lorándiné. Mások' titkait nem kell 's nem illik fürkézni.

Nelli. Én csak saját tanúságomra 's Halminé' barátsága miatt, ohajtanám tudni.

Jakab.

Jakab. Báró Halminé ő nagysága' komornoknéja.

Lorándiné. Hadd jőjön.

Jakab kitárván Linkának az ajtót el.

Linka.

Lorándiné. Jó reggelt, Linka, mit jót hoz nekünk?

Linka. Egy szép üdvezletet nagyságos asszonyomtól, ki a' kisasszonyt kéreti, méltóztatnék ezen függőket az ő emlékezetére viselni.

Nelli. Ej, édes anyám, ez drága ajándék.

Lorándiné. Igen szép, igen szép. De hogyan lehet az, Linka, hogy nem maga a' báróné adá ezeket által mai nála létünkör, vagy nem várt velők meddig ismét meglátogatjuk?

Linka. Ah, nagyságos asszonyom, nálunk most minden igen fonákul megyen.

Lorándiné. Hogyan úgy?

Linka. Ha nagysád el nem árulna — —

Lorándiné. Semmi esetre nem.

Nelli Linkához. Talám a' báróné hallgatást parancsolt?

Linka. Igen, és pedig szoros hallgatást.

Nelli. Úgy nem lesz illendő, édes anyám, Linkát kitudakoznunk.

Lorándiné. Talám használhatunk a' bárónénak.

Linka. Minden bizonnyal nagyságtok más gondolatra hozhatnak őt.

Nelli. Nem, nem, mi nem akarunk semmit tudni.

Lorándiné. De Nelli — —

Nelli kezét megcsókolván. Épen most taníta reá anyám, hogy mások' titkait nem szép kifürkézni.

Linka. Ah, nagyságos asszonyom, a' bárónét nem sokáig fogják látni.

Lorándiné. Az istenért, hogyan?

Linka. Ma tán végső örömnappja van életének.

Nelli. Mi nem akarunk semmit tudni —

Lorándiné. De Nelli —

Linka. Isten tudja, mi jutott egyszerre a' báróné' eszébe.

Nelli Linkát az ajtó felé tolva. Vigye-meg alá-
zatos tiszteletünket. Szerencsém leszen személyesen
megköszönni.

Linka. Igen, de úgy még ma. —

Nelli. Isten' ótalmával, Linka.

Linka. Ah, és a' ma történt tréfa — —

Nelli. Köszönöm fáradságát, Linka.

Linka. Mentsen isten! én nem akarok a' kis-
asszonyra tolni semmi hírt.

Nelli. Ön magának is a' legnagyobb szolgálá-
tot teszi.

Linka. Egyedül asszonyom iránti szeretetem
vitt reá!

Nelli egészen kitolva. Istennek ajánlom, Linka.

Linka künn. O távol legyen, hogy a' kisas-
szonynak terhére legyek. el.

Lorándiné. Nem sokáig látjuk? Tehát el
fog utazni?

Nelli. Azt felette sajnálanám.

Lorándiné. Hagytad volna azt a' leányt
kibeszélni.

Nelli. Én csak anyám' intését követtem.

Lorándiné. Különség van a' kikérdezés és
meghallgatás között.

Nelli. Kötelességünk leszen még ma felfedezni
a' bárónénak mennyire bízhatik komornoknéjában.

Lorándiné. Azt tenned tiltom. — Rakd-fel
függőidet, Nelli, hadd lássam ha illenek e?

Nelli. Édes anyám —

Lorándiné. Mindent csak kényszerítve nyer-
hetek e meg tőled?

Nelli fülébe akatva a' függőket.

Lorándine. Szép, igen szép — hasonlithatatlan — felette kedves!

Jakab.

Jakab. Gróf Liliomfi kíván nagysádnak udvarlani.

Nelli. A' nélkül, hogy ismernők?

Jakab. Levele van a' nagyságos asszonyhoz.

Lorándine. Hadd jőjön.

Jakab el.

Lorándine. Nevéből ismerem, gazdag fiatal ember.

Nelli. Én magára hagyom anyámat.

Lorándine. Miért? Lehet, hogy épen miattad jó.

Nelli mentében. Annál inkább.

Lorándine. Ha te olly emberfélő maradsz, soha sem lesz férjed.

Nelli az ajtóból. Jövendő férj uram keressen engem, ne én őt. el.

Lorándine. Egészen Halminé' gondolkodásmódja, pedig ő aztán mindent ellenkezőleg teszen tanításaival. Mindenkit örömmel lát, tizenketted számra vannak imádóji, de azért a' rény' köréből soha sem lép-ki.

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. Szolgája a' kisassz — — a' nagyságos asszonynak.

Lorándiné. Mivel szolgálhatok a' gróf parancsolatjára?

Liliomfi. E' levél értesíteni fogja nagysádat. En ifjú Olmádi úr' követe vagyok, ki nagysád' kegyeibe ajánlja magát.

Lorándiné. Az öcsém? Miért nem jöve-e' l' is a' gróffal?

Liliomfi. Hihetőleg foglalatossági nem engedék. félre. Öccse, valóban szép öccse!

Lorándiné. Méltóztassék leűlni. leülnek 's Lorándiné a' levelet olvassa halkán.

Liliomfi félre. Olmádinak igaza van; a' hohér sem gondolná ezen házat annak, a' mi — Igen örvendek, hogy hazám' fiai ezen pontban is izlést kapnak. Lorándinéra bancesalodva. Az öreg cara Mama-ságát nem tagadhatja-meg.

Lorándiné. elolvassán a' levelet. A' grófnak már neve is bemenetelt nyit minden háznál, de jó öcsémnek ajánlása a' gróf erkölése és czéljai felől még kellemesbbe' teszi ezen ismeretséget.

Liliomfi. Szolgája nagysádnak. — Lehet szerencsém a' kisasszonyhoz is?

Lorándiné mosolyogva. Ej ej, gróf úr, nem igen kedvező tekintet az anyára nézve, midőn olly hirtelen leányára jó a' kérdés — mingyárt itt leszen. el a' mellékszobába.

Liliomfi. Vagy a' leányka rút, vagy harmincz arany kevés, ezt mutatja itt minden. Hogy én buta is leheték többet nem hozni magammal! a' mellékszobába tekintgetve, mellynek ajtaja nyitva maradt. Ébren vagyok e, vagy álmodom? Mennyből szállott angyal! Valódi képe az ártatlanságnak!

O te nyomorú harmincz arany! Lehetetlen, hogy keze e' lánykának szabad legyen.

Lorándiné. Nelli.

Liliomfi Nelinek kezét csókolva. Nincs tehetségben eléggé megköszönni barátomnak, hogy illy angyal' pillantataival szerencsételtetett.

Nelli kezét visszarántva. Gróf úr?

Lorándiné. Tessék leülni.

Liliomfi széket hozván félre. Melly ártatlanság! Hóhér menjen a' rény után, ha a' vétek illy bájos alakban járda. középhe ülve, fenn. Régóta van a' kisasszony Pesten?

Lorándiné. Két éve. Atyja a' király' szolgálatjában halt-meg, ki érdemeit becsülni tudván bennünket esztendőnként járó segédpénzzel jutalmazta-meg.

Liliomfi félre. Az öreg jól érti szerepét. fenn. Engedje-meg kedves angyalom, hogy elmellőzvé minden tekervényeket kérddhessem, ha le van e' valakihez kötelezve?

Nelli. Illy kérdés egy férfitől, kit éltemben először látok, felette különös!

Liliomfi. Hogyhogy'?

Lorándiné. Ej ej, gróf úr, sebes vágatva megyen a' célhoz.

Liliomfi. Az az én takarékos természetemből foly, nem szeretek időt pazarlani. 'S hogyan tegyek közelebbi nyilatkozást, meddig ezt nem tudom.

Lorándiné. A' gróf nyíltsága érdemli, hogy az udvariságtól egy kissé eltávozván kérdésére feleljek.

Nelli fel akar állni. Anyám!

Liliomfi marasztalva. Maradjon angyalom! 's hagyja édes mamáját válaszolni. Illy értelmes asszonyság fogja tudni, mi szép, mi illendő.

Lorándiné. Leányom a' szó egész értelmében szabad.

Liliomfi Nelli' kezét megesókolván. Szívbjájló válasz!

Nelli fel akar állni. Engedje-meg, a' gróf, hogy eltávozzam.

Liliomfi. A' világ' minden kincseért sem.

Lorándiné. Maradj, Nelli.

Nelli. Úgy, kérem, hogy a' beszéd más tárgyra fordíttassék.

Liliomfi. Az igen különös volna, ha egyenesen nem arról beszélénk, a' mi engemet ide hozott.

Lorándiné. Ej, gróf úr, első látogatáskor az ember csak ismerkedni akar a' nélkül, hogy czéljairól szólna.

Liliomfi. Úgy kellene, hogy a' kisasszony ne olly szép, 's én ne Liliomfi volnánk. Nelli' függőit megpillántván. Melly dicső fülfüggők! felszökve. Engedelmökkal, én mingyárt visszatérek.

Lorándiné. Hová, gróf úr, olly hirtelen?

Liliomfi. Szolgámat kell haza küldenem. elfut.

Nelli. Én megyek, édes anyám, kiállhatatlan mint viseli magát ezen ember.

Lorándiné. Ó nem ifjoncz többé, édes gyer-

mekem, hanem megért férfi, 's jámbor czélokkal az ember szabadabban szól, mint egyébként.

Nelli. Jámbor czélok sem szabadíthatnak-fel senkit a' tisztelet' 's illendőség' határain túllépni.

Lorándiné. Halljad ezen levelet 's aztán ítéld. olvas. „Tiszteletre méltó néném! Ámbár, fájdalom! reményemről le kell mondanom kedves húgom' kezét és szívét birhatnom, szerencséje még is nem kevésbé fekszik szívemen. Levelemnek által adója, gróf Liliomfi, sok derék tulajdonokkal ékes 's harmincz ezer forint jövedelmű úr. Ő imádja az én kedves húgomat 's eltökélt szándéka véle házasságra lépni. Kivántam ezt ma reggel húgomnak tudtára adni, de levelemet töretlenül visszaküldé. Ha e' szövetség megeshetnék, szerencsésnek hirdetném magamat, hogy illy tisztelt rokonok' boldogságára csekély lépést tehettem. Kedves nénémnek kézcsókoló szolgája Olmádi Lajos.“ No 's mit mondasz hozzá, gyermekem?

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. Itt vagyok ismét nagyságtok' szolgálatjára. — A' kisasszonynak valóban gyönyörű fülfüggőji vannak.

Lorándiné. Ajándék, mellyet ma kapott.

Liliomfi. Valóban? Csak mái nap?

Lorándiné. Alig egy órája.

Liliomfi halkan Lorándinéhoz. 'S kegye mondhatja, hogy nincs lekötelezve?

Lorándiné mosolygva, halkan. Barátnéja' ajándéka.

Liliomfi. Úgy? félre. Az öreg érti mesterességét.

J a k a b.

J a k a b Lorándinéhoz halkan. Belényi tanácsos úr kíván nagysáddal egy pár perczenetig szólni.

L o r á n d i n é. Mingyárt jövök.

J a k a b el.

L i l i o m f i félre. Ahá! elhivatja magát.

L o r á n d i n é. Megengedjen a' gróf, hogy egy-pár pillantatra eltávozzom.

L i l i o m f i. Méltóztassék tetszése szerint tenni nagysád.

N e l l i felállván. A' gróf kegyes lesz jelenlétével bennünket máskor szerencsétlenni.

L i l i o m f i. O az semmikép sem fog megtörténni, hogy én a' kisasszonyt elemezzem.

L o r á n d i n é. Maradj, Nelli, mingyárt itt leszek ismét. halkan. Légy eszeden leányom! illy szerencsed nem mindég akad. halkan beszél vele.

L i l i o m f i. Hm, hm! Most az öreg tanítja, annál jobb. Bár tudom, hogy e' lyányka' tartózkodása csak színlés még is olly visszádbbentő tisztelet támad bennem iránta.

L o r á n d i n é halkan Liliomfihoz. A' gróf leányom' viseletéből megtanúlhatta, hogyan kelljen vele bántania. el.

L i l i o m f i félre. Érték minden szót. Volna csak itt már szolgálom az aranyakkal. fenn. Egyedül maradtunk angyalom, 's így szívünk' kénye szerint 's tartalék nélkül nyíthatunk-meg egymásnak.

N e l l i. A' gróf kifejezései felette biztosak. Talán tetszett elfeledni, hogy én Lorándi' ezredes' leánya vagyok.

Liliomfi. A' kisasszony méltó leánya lehetne egy királynak is. felfr. 'S ki tudja? — fenn. Oh ezen mennyei ártatlan vonások. —

Nelli. A' gróf' módja előttem megfoghatatlan.

Liliomfi. Minden világos lesz mihelyt szolgám megérkezik. De a' kisasszony' viselete felette különös, minekutána barátunk — —

Nelli. Az úr' barátja nem az enyém is.

Liliomfi. Vagy ne hát! Az én barátom 's a' kisasszony' bátyja levelet írt....

Nelli. Nekem nem — anyámnak.

Liliomfi. Ej, a' hohérban! Ilát anyjának írta ki legyenek én 's hogy a' kisasszonyt szeretem.

Nelli. Igazat szólni az úr' barátja különben sem szokott 's ezen mód felette nagy kétséget támaszt bennem —

Liliomfi. Vessen egy pillantatot tükrébe 's kétkedjék akkor. Ég a' tűz? Szeretnek a' fősvények aranyat? Ministerek hízelkedést? Kozákok rablást? — Ha ezeket kétli a' kisasszony akkor megengedem, hogy kétli szerelmemet.

Nelli. Bámulok olly szavakat hallani az úrtól, melyek csak egy húsz évű csapodár legényke' szájába illenének. Nékem csak a' szemérem tetszhetik.

Liliomfi. O a' hóhért! Angyalkám úgy szól, mintha. —

Nelli. Mint tisztességes leányhoz illik. Az úrnak különösen jó ezen beszéd? Vegyen gróf úr, magának időt tanulni a' mire olly nagy szüksége van — illendőleg szólni; 's akkor majd látogatása kedves leszen, de nem előbb. El a' mellékszobába 's magára zárja az ajtót.

Liliomfi, ki egy ideig bámulva álla, utána futván. Hallgasson-meg a' kisasszony! hallgasson-meg. Bezárkozott? Istenemre! Illy leánynál efféle jelenet előttem egészen új. Neheztel e hogy teli erszényt nem mutattam? Azt nem merhetém, hogy ezen nyomorú harmincz aranyat — de hol is marad a' semmirekellő fattyú! Hm, az még sem lehet oka. Ez egy fortélyos boszorkány lehet 's begyessége nem egyéb, mint horog, hogy általa annál erősbén fenakadjak. Kikocsizom a' város' erdejébe Olmáditól magyarázatot vennem a' dolog iránt. A' lyánka igézőleg szép, patvar vigye ezen bal környülményeket. Igen örvendetes, hogy nem az, minek láttatni akar. Ez volna első leány, ki eltudná fejem' bódítani. — Van egy módja — Valóban! én azt találok, hogy a' tisztesség' ezen színlése, melyet efféle leányok magokra ölteni tudnak eszközt, hogy némelly erkölcsös asszonyok a' tisztességtől kevésbé eltérnek, nehogy amazokkal egyenlők legyenek. Menni akar, az ajtóban Lorándinéval találkozik.

Lorándiné.

Lorándine. No's? hát, gróf úr, már megyen? Hol van leányom?

Liliomfi. Ott benn a' mellékszobában. Még csak arra sem engede időt, hogy magamat kimagyarázzam — megértett e, nem e, azt az ég tudja. Kegye okos személy, győzze-meg arról, hogy afféle czifra hajlongások tapasztalt férfiúnál nem nyomnak semmit. Én gazdag vagyok, szerencsésse tehetem, szerencsésse akarom tenni őt, 's hogy kegye, mint anyja, nem vallja kárát, magában

értődik. Én ide küldöm az ifju Olmádit intézze ő el a' dolgot. Ajánlom magam', édes mamám, ajánlom. el.

Lorándiné. Az a' konok leány, illy férfiat megvetni! Nékem ez az ember rendkívül tetszik, 's épen azért, mivel olly nyilt, olly természetes. Mi nagy elsőséget érdemel ő egyéb hízelkedő álnok ficzkócskák felett. koczogtatva az ajtót, Nelli, Nelli!

Nelli kijöven. Mit parancsol, édes anyám?

Lorándiné. Mért hagyád itt a' grófot?

Nelli. Mert szemtelensége kiállhatatlan volt.

Lorándiné. Nelli, szerencsédet ki ne játszád — mást nem mondok.

Nelli. Anyám, azt még nem láttam, hogy tisztességes ember első látogatáskor olly szabadon 's elbizottan viselje magát.

Lorándiné. Ez az ő módja. —

Nelli. Én utálok az illy módot!

Lorándiné. Ő nem afféle esécsap legényke, hanem gróf 's pedig harmincz ezer jövedelemmel.

Nelli. 'S legyen bár herczeg 's millio jövedelmű, illy viselettel nékem kiállhatatlan leszen.

Lorándiné. Járjon hat önfefe szerint a' kissasszony, a' mint jónak látja.

Nelli. Édes anyám, ne nehezteljen.

Lorándiné. Nelli, emlékezzél környülményinkre. Az ifju Olmádival alig ha bátyjá' kegyeit is el nem játszottad.

Nelli. Bátyja ismerni fogja őt igen jól.

Lorándiné. Kétlem, hogy olly erkölcsűt 's olly rendszeretűt lelj — 's te! — olly nagy magasztalója a' szerénységnek.

Nelli. De nem a' képmutatásnak.

Lorándiné. Elég már, elég. E' tárgy már eléggé sokszor boszonta, hogy örömet felhagyok miatta több szót váltani. Miben áll a' gróf' szemtelensége? Mit mondott? mit teve?

Nelli. Olly meghitten szólt, hogy —

Lorándiné. Úgy e? — Nem térdelt lábad elébe? Mert csak térden csúszva szabad hozzád közelíteni, úgy veszem észre.

Nelli. Kedves anyám!

Lorándiné. Hát rajtad is teljesednie kell e azon közmondásnak, hogy nyomor és kevélység testvérek. Az a' Halminé legjobb szándékkal is sokat árta neked.

Nelli. Az ég adná, hogy soha tanításaitól el ne hajlanám.

Lorándiné. Szívből kívánom, hogy tanításainak több hasznát lásd, mint anyád' intéseinek.

Nelli. Intései olly jók, mint ön maga, édes anyám; de —

Lorándiné. No's?

Nelli. Anyám a' mái világ' szokásait nem ismeri úgy, mint Halminé. A' grófnak hangja, tekintete, módja, olly lealacsonyító valareánk nézve —

Lorándiné. Holnap majd hercegek lesznek kéroíd, édes gyermekem, 's addig élj szerencsésen, ajánlom magamat. el a' mellékszobába.

Nelli. Anyám, édes anyám! engemet igen félre ért. utána el.

A' szin általváltozik 's a' város' erdejének egy részét mutatja.

Bárdos. Lajos.

Bárdos. A' gróf nem jó.

Lajos. Itt lesz kétség kívül. Csak a' szomszédban van 's hírt kell hoznia bizonyos dolog iránt.

Bárdos. Az úr ma olly felette dicserő a' grófot, pedig van okom azt hinni, hogy ő csak egy szeleverdi.

Lajos. Kapitány úr téved; az ő külseje igen csal. Íme, épen jó.

Bárdos. Hagyjon, az úr, egykét perczig bennünket egyedül.

Lajos. Vele egyedül? Miért ezt?

Bárdos. Ha az úrnak tudni lehetne, nem kívánnám, hogy vele négy szemközt szólhassak.

Lajos. De —

Bárdos haragosan. Távozzék, kérem.

Lajos. Jó jó. félre. Messze bizonyosan nem megyek. el.

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. He! Olmádi, hová, hová?

Bárdos. Hagyja őt a' gróf! Egy pár szónk leszen egymással.

Liliomfi. Kevés időm van, kapitány úr, bizonyára kevés! 's egyéb iránt, ha jobb szeszélyben

nines, mint reggel volt, félek az unalmas mulatságtól.

Bárdos. Kegyed igen boldog, hogy mindenkor hasonló szeszélyben lehet. Talán nincs is a' mi komorrá tehetné.

Liliomfi. Csak egyetlenegy van 's az is, szerencsémre, lehetetlen.

Bárdos. 'S mi az?

Liliomfi. Ha atyám feltámadván az örökségből kitagadna.

Bárdos. 'S felteszem, mátkáját vesztené el?

Liliomfi. Keresnék mást.

Bárdos. De ha mátkája adná-ki a' búcsúlevelet, az tán még is bosszontaná?

Liliomfi. Legkevesbbé sem. Az én szerelmem egyedül háladatosság. Meddig valamelly lányka szeret, szeretem én is. Meghült irántam? ugy a' kötelék is elszakadt.

Bárdos. De ha báró Halminé adna-ki a' grófon — teszem azon esetet — 's a' búcsúlevelet általam küldené-meg.

Liliomfi. Igazán szólva — ha ez lehető volna, felette tudna bántani.

Bárdos. Hihetlennek véli a' gróf?

Liliomfi. Olly hihetlennek, mint atyám' feltámadását. *felre.* Ó vágytársam 's talán a' kegyelt, talán a' boldogított, de meg fogom érte kínzani.

Bárdos. Nem méltóztatnék ezen papírosokat általtekinteni?

Liliomfi. Talán az ezred' lajstromai, kapitány úr?

Bárdos. Sőt maga az ezred, melly nagysáért

Párisban harczolt vala, 's most minden kegyelem nélkül bucsút veszen.

Liliomfi. Szabad kérdenem, metaphoricus kapitány uram, mit ért ez alatt?

Bárdos. Olvasson, a' gróf, olvasson. Ezek sybillai levelek, mellyek a' gróf sorsát magyarázzák. Fegyverkezzék - fel állhatatossággal.

Liliomfi. Ha csak nem valamelly ál-kézirat, melly javaimtól foszt-meg, úgy — felnyitván a' csomót. Ördög és pokol! Az én kezem? A Madame la Baronne de Halmi — la Baronne de Halmi — la Baronne de Halmi — egy levelet felnyitván, félre. Soha sem szégyenlettem nevemet csak most! — Ez már sok! ezt nem érdemlem tőle.

Bárdos. No's hát, gróf úr? kit semmi elkedvetleníteni nem tud! Hahaha! szegény szerető! — A' balzamos ajkak, mellyeket soha sem illente, mondották-ki az ítéletet; a' leggyöngédebb, legpuhább kéz, melly valaha hús és vérből készült, adá-ki az úti czédulát. — Boldogtalan Corydon! kinek leveleit a' kedves csak eltételre sem méltatja. — Mit mond ezekhez?

Liliomfi. kényszerített egyelműleg. Hadd vándoroljon, merre jónak látja.

Bárdos. A' gróf egyelműsége gonoszúl erőtetett. Hahaha!

Liliomfi. Az boszontson e, hogy egy aszonymnak szeszélyei vannak? De azért még is sok szépségeket írtam neki — még versek is? egy levélkét pillantván-meg elfordúl 's félre. Micsoda ez? — Halminé? — „Használtam az alkalmat a grófnak a kapitány által tudtára adni, hogy a' József-piacon a' második szám alatt vagyon lakásom 's ma estvére elvárom.

Halminé. " fenn. Hahaha! Köszönöm, kapitány úr, ezerszer köszönöm fáradságát. Hahaha! menni akar.

Bárdos. Megálljon, a' gróf, egy kissé! követ-ségemnek még csak felét végzettem-el.

Liliomfi. Nem, nem. Az úr bizonyára min-dent elvégzett a' mit végzenie kelle. Hahaha!

Bárdos. Bravo, gróf úr! Haragját alkalmasan el tudja fedezni, ámbár tudom kevés híja, hogy szét nem pukkan. Haha!

Liliomfi. Igen, a' nevetéstől. Hahaha!

Bárdos. Ne kényszerítse magát! Hahaha!

Liliomfi. Teljességgel nem. Egészen ter-mészetes. Hahaha!

Bárdos. De végtére hát egy komoly szót. — A' gróf láthatja ezen visszaküldött levelekből, hogy Halminé látogatásait örökre eltiltja.

Liliomfi. Az igen is világos! Hahaha!

Bárdos. 'S mivel küldöttjének engemet vá-lasztá —

Liliomfi. Hát az úr miatt van....

Bárdos. Az nem, de —

Liliomfi. Oh ő felette okosan teve, hogy e' dolgot az úrra bízta; pontosban senki ezt végre nem hajthatta volna.

Bárdos. Talán hogy a' csomót fel nem törtem?

Liliomfi. Épen azért. Mert benne egy és más volt, melyet az úrnak nem kelle látnia. Hahaha!

Bárdos. Ha a' gróf' vidámsága valóban nem színlett, úgy bizonyára boldog ember, hogy efféléken túlteheti magát. Éljen szerencsésen! Én egykét for-dulatot teendek itt a' szabadban.

Liliomfi. 'S engem sajnáland, nem e?

Bárdos. 'S mindent sajnálандok, ki valamelly szenvedély által kinoztatik. el.

Liliomfi. Én pedig egész szívből tudok sajnálni egy derék tisztet, kit asszony teszen bolonddá. Ha közelebbről vizsgálom a' báróné' ezen meghívása, bár milly hízelkedő legyen, most nem is egészen kedvem szerint van. Az a' szilaj Nellike ül szüntelen fejemben 's félek, szívemben is. Azonban a' báróné' meghívását félre nem vethetem — az istenért! az minden illendőség ellen volna.

Lajos.

Liliomfi. Jó hogy jön, Olmádi.

Lajos. No's, látta a' gróf azon lyánykát?

Liliomfi. Láttam 's félek, hogy igen is láttam. De a' hóhér leszen abból okos. Egy olly különös tiszteletet gerjeszte bennem maga iránt, melyet meg nem foghatok. Amaz öreg anyóka egészen felemeden van, de a' leány valódi kis ördög.

Lajos. Mi történt hát tulajdonképen?

Liliomfi. Becsületemre! olly tartózkodó voltam, mint csak lehet, 's még is azt tanácslotta, hogy tanuljak több illendőséget 's ott hagyván a' faképnél elzárkozzék mellekszobájába.

Lajos. 'S a' gróf nem méne utána?

Liliomfi. Utána menni? Elzárkozzék, mondom az úrnak.

Lajos. Ej, mi tapasztalatlan a' gróf!

Liliomfi. De —

Lajos. Hát pénzt nem fogadott-e?

Liliomfi. Csak harmincz arany volt nálam, 's látván hogy fülében egypár gyémánt függő lóg, szégyelltem neki csak ennyit ajánlani. Elküldém szolgálmat száz aranyért, de a' lányka elsurant mielőtt az visszatérne. Azonban mind e' mellett is én kívánnék szorosban szövetkezni e' lánykával.

Lajos. Hm, hm! Gyémánt fülfüggők? Talán valaki megelőzött bennünket. De hiszen az nem tesz semmit. A' grófnak is lesz ott helye, ha magát úgy viseli, mint kell.

Liliomfi. 'S hogyan kell hát?

Lajos. A' gróf igen sete. Köszörülje-meg lelkét egypár üveg tokajival; hajítson-ki száz aranyat az asztalra 's fogadom a' madár nem röpül-el többé. Mindenek előtt azonban eszközölje-ki, hogy a' leánnyal egyedül lehessen.

Liliomfi. Barátom! tanácsát nem követhetem egészen. Én mértékletes ivó vagyok 's a' barmok' osztályába nem akarom, 's nem tudom magamat helyhetni.

Lajos. Így kétlem, hogy valamire mehessen; mert a' gróf valóban rendkívül sete.

Liliomfi. Micsoda, sete? E' szemrehányást nekem még egy ember sem merte. — Tudja mit? Részegnek fogom magam mutatni.

Lajos. Szép ötlet! A' bornak nem színtett, hanem valódi erejére van szükségünk.

Liliomfi. Meglérkezem, mit tehetek. De felette kár, hogy ma épen nem lesz időm.

Lajos. Miért nem?

Liliomfi. Báró-Halminéhoz vagyok hivatalos.

Lajos csudálkozva. Halminéhoz?

Liliomfi. Hahaha! 's a' legfuresäbb módon. Nem csalogozom; a' kapitány csakugyan vägytársam.

Lajos. Valóban?

Liliomfi. Hogy nekem ártasson, mái beszédünket besügte a' bárónénak! De a' verembe, melyet készíté, ön maga esett. A' bárónéhoz Párisban írt leveleimet büszkén 's bizonyos győzedelmi hangon adá kezembe.

Lajos. 'S a' verembe esett?

Liliomfi. Igen, mert a' levelek közt egy czédula volt, mellyel a' báróné ma estvére magához kér.

Lajos. Melly órára?

Liliomfi. Azt nem mondom-meg. Illik, hogy tartózkodók legyünk.

Egy asztalnok.

Asztalnok. Méltóságos uram! kész az ebéd, ha tetszik nagyságodnak parancsolni —

Liliomfi. Jövök.

Asztalnok. el.

Lajos. Hát még nem ebédlett?

Liliomfi. Mikor fogtam volna? Jöjön az úr is.

Lajos. Majd néhány perczet mulva.

Liliomfi. Tehát viszonzlításra! el.

Lajos. Gyönyörű felfedezés. Liliomfi volna a' kedvencz szerető? Mit jelenthet úgy az én meghívásom hét órára? Hóhér fejtődhetik-ki belőle? — Hát ennyire csalogoztam e a' bárónéban? 'S ezen rény-színű asszony még több e mint kaczer is? Ki kell, még ma, mindeneiket ki kell fürkézneni. Vajha a' gróf oda - menetelét gátolhatnám - meg. —

Itt a' kapitány! Ördög és pokol! így mennie kell, így menni fog. A' meghívást tudtára adom. A' dolog hasznomra üt-ki; ki fenmarad közülök fusson. Ha ez embereket becsület kötelezi, hogy bolondot játszanak 's nyakokat szegjék, miért ne játszanám én szükségből galád' szerepét.

Bárdos.

Lajos. Jőjön csak, kapitány úr, nevezetes dolgokat fog tőlem hallani. Az úr meg van csalva, gyalázatosan megcsalva! — De ígérje-meg, hogy el nem árul.

Bárdos. Előre nem ígérek semmit.

Lajos. Én szót sem szólnék, de a' gróf' gúnycaczagása bosszont.

Bárdos. A' dologhoz, Olmádi úr!

Lajos. Kapitány úr leveleket hozott néki Halminétól?

Bárdos. Igen.

Lajos. Ezen levelek közt egy czédulácska volt, mellyben Halminé a' grófot ma estvére magához rendeli.

Bárdos, mérgesen toppantva. Ördög és pokol! most értem kaczagását. Hol van, hol van ő?

Lajos. Ott benn a' palotában — ebédel.

Bárdos el akar.

Lajos. Veszekedést csak nem kezd, kapitány úr?

Bárdos. Engedjen mennem az úr!

Lajos. Nem. Az igen szembeszökő volna, annyi ember között.

Bárdos. Tehát hívja-ki ide az úr.

Lajos. Azon feltétel alatt, hogy nem nevezem meg.

Bárdos. Kezemet adom.

Lajos. Jó, tüstént itt leszen. félre. A' dolog gyönyörűen megy. el.

Bárdos heves küzdések közt fel 's alá. Mi gyenge az ész, ha szerelemmel kell bajt vinnie! Ez a' vakmerő ész, melly a' mindenható' műveit elégge bátor kifürkézni, egy nyomorú szenvedélytől legyőzetik. Nekem nem is szabad szeretnem — és szeretek. Sértetem 's — magam nem tűrök sértést. Megengedek a' bárónénak, mert érdemlem kudarczát; de a' gróf' gúnykaczagása! — Halminé azt vélte, hogy én a' leveleket felbontom — úgy kellett lennie. Soha nem írta volna, ha gyanítá, hogy az az ő kezeibe jó, de oda jött 's én a' gróf' nevetése által megvagyok gyalázva. — Itt jó!

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. Mi mennydörgő lelte kapitány urat, hogy olly sietten hivat-ki az ebédnél?

Bárdos. A' gróf engemet megsértett, én elégtételt kívánok, azért kövessen nyomban.

Liliomfi. Talán tréfál?

Bárdos. Mingyárt megbizonyítom, csak kövessen.

Liliomfi. Majd ha előbb ettem, mert még csak a' levesnél vagyok. menni akar.

Bárdos. Lépést se gróf úr! Kell, hogy engem kövessen.

Liliomfi. Kell? Ezen szó kevéssé idegen füleimnek. Az úr hát minden bizonytal bajt akar vinni?

Bárdos. Gondolnám.

Liliomfi. Jó, nem szegem-meg kedvét.

Bárdos. Tehát kövessen.

Liliomfi. Gaz legyenek ha megyek, meddig nem tudom, érdemli e, hogy miatta ebédemet elmulasszam.

Bárdos. Olly osztálybeli emberek közt, mint mi, úgy hiszem, a' magyarázatok feleslegek.

Liliomfi. Engedelmet! Viadal' ügyében mi nem vagyunk hasonlók. Az úrnak könnyebb a' világot elhagynia hogysen nekem. Az úr elvesztette javait, nekem pedig harmincz ezernyi jövedelmem van.

Bárdos. 'S ez gavalér' beszéde?

Liliomfi. Igen egy gazdagé, ki különben minden tulajdonokkal bir, mellyek gavalérhoz illenek. Mert én tudok tánczolni, lovaglani, bajt vinni, énekelni, lőni; érték sok nyelveket. — Vagy az által nagyobb gavalér lesznek talán, ha kardomat az úr' szíven keresztül szalasztom.

Bárdos kardjára ütve. Gróf úr, a' tréfával félre, mert el találom feledni hol vagyunk'.

Liliomfi komolyan. Kapitány úr, én tréfa közt is eléggé komoly vagyok hollétemet el nem feledni. — Mi a' pörnek tárgya?

Bárdos. Egy asszony.

Liliomfi. Vigye az úr isten' hírével.

Bárdos. Az nem elég — becsületem van hozzá kötve.

Liliomfi. Asszonyhoz? Oldja-el tőle minél előbb. A' férfi' becsülete nem minden asszony' kezébe való.

Bárdos. Gróf úr! ki ne vegyen béketűrésemből.

Liliomfi. Én komoly vagyok, kapitány úr. — Úgy látszik mindenből, hogy itt a' doleg Halminét érdekli.

Bárdos. Az nem módom, egy asszonyt megnevezni, ki miatt becsületérdeklő ügybe avatkozom.

Liliomfi. Nekem pedig nem módom olly asszony miatt bajt vinni, ki talán a' holdban lakik.

Bárdos. Jó, tehát az ügy Halminét illeti. — Énjöl hallottam, mit beszélt a' gróf imént Olmádival.

Liliomfi. Az úr hallotta? Nem olly ember, hogy mingyárt ki ne lépett volna azt tenni, a' mit most akar. Olmádi egy semmirekellő, hogy —

Bárdos. A' dologhoz! Én tudni akarom, ha Halminétől czédulát hoztam e a' grófhoz?

Liliomfi. Én pedig tudatni fogom az úrral, ha megígéri, hogy tűzét mérséklendi. Becsületemre! én inkább vagyok barátja, mint ellensége az úrnak, 's lelkemre! nem félelem, hanem tiszteletből.

Bárdos fellobbanva. Tiszteletből? — 'S az úr gúnyol? Az úr kaczag?

Liliomfi. Mire e' lobbanás? Fontoljuk-meg a' dolgot hidegen. Az úr nekem Halminénál ártani akart, midőn mai beszédemet előtte hihetőleg elmondta. Az úr leveleimet vissza hozza olly arcczal, mikép Caesar jelent meg Roma előtt első diadalmában, 's e' levelek közt Halminének egy hívó czédulája van hozzám, világos bizonyítványául annak, hogy én Halminé előtt becsben vagyok 's hogy az úr feláldoztatik. 'S lehet e, valljon, mind ezt nem nevetni? — Tegye magát az úr helyembe!

Bárdos. Az urat gróf Liliomfinak hívják, ki minden en nevetni szokott, mennyivel inkább tehát egy vélt győzedelmen: de a' milly bizonyos előttem,

hogy a' báróné engem megszégyeníteni akart 's hogy a' megszégyenítést — ha nem illy felette is — érdemlettem, olly bizonnal mondhatom, hogy nem a' gróf az a' férfi, ki Halminé' szívét bírja.

Liliomfi. Édes kapitány úr, az önszeretet felette jó ügyvéd. — Bár mint becsüljem az urat, 's legyek meggyőződve érdemeiről, meg kell vallanom, a' mai világ' asszonyainál nem áll nagy becsben. Lérkezzünk-meg 's jöjön az úr velem hozzá, azonnal fogja tapasztalni, kit lát közülünk szívesebben. Beszéljen az úr sebeiről, mellyeket ütközetekben vett, énazon sebeket említem, mellyeket a' báróné' szemei vágtak szívemben. Viselje magát az úr gyöngéden, szerényen: én gondatlanul, de szerelemmel. Nézzen-le büszkén engemet: én az alatt Halminéra pillantgatok. Sohajtson: én éneklek. Beszéljen a' hű és állhatatos érzelemről: én az alatt kerengve lejtelek. 'S ha az elsőség nem nekem adatik, tánczmesterem a' világ' legfőbb himpellére volt.

Bárdos. Ugyan mondja-meg, mi módon lehet a' gróft komoly válaszra bírni?

Liliomfi. Az időre kell bízni. Ha azt mondom, hogy jobban állok nála, mint az úr, abból még nem következik, hogy különös kegyeit is bírom —

Bárdos. De a' balzamos ajkak —

Liliomfi. Szavam' járása, más semmi. Párisban az ő erkölcsét sokszor kívántam pokolba. De ezen czédulácska most meggyőz, hogy már olcsóbb a' gyümölcs. És ha még szót ejtenék a' házasságról mi hirtelen dölne a' begyes karjaimba.

Bárdos. Kétlem.

Liliomfi. Mert az asszonyokat nem ismeri.

Bárdos. Minnyáját a' gróf sem!

Liliomfi. Az egész nemnek egyetlenegy kivétele van 's az már nem él többé — Penelope.

Bárdos vállat vonít.

Liliomfi. Azon feltétel alatt, hogy el nem árul, ezer aranyba fogadok, holnap újan viseli gyűrűmet.

Bárdos. Fogadásra ezer aranyam nincs, de ha jámbor ember' nyugalmát ohajtja, a' gróf, tegye-meg azt, 's gyógyulásom bizonyos.

Liliomfi. Tiszta szívből. Ördögnek kellene játékot űznie, hogy házassági ajánlatom meg ne bódítsa.

Bárdos mintha valami ötlenék hirtelen elméjébe gyűrűt von-ki erszényéből. Engedjen-meg, a' gróf, bizatlanságomnak! Hogy nevetessen, könnyen vallhatná a' báróné' gyűrűjét sajátjának. E' gyűrűt szeretném a' báróné' újan látni, hogy bizonyos legyek.

Liliomfi. Annál jobb; legalább nem kerül pénzembe. Most ajánlom magam, kapitány úr! Ebédemben akadályozott - meg 's gyomromnak adáz éhe van. — Vesse-ki Halminét fejéből, illy derék tisztnek szégyen volna asszonyok' kudarczává lenni. el.

Bárdos. Hét orakor kell őt meglátogatnom! gondolkodva. Nem, mielőtt a' gróffal szólnék, nem látom. Tettemről egy asszonynak számoljak, ki talán tiszteletemre nem is méltó. Ohajtom a' dolog kifejlését! Úgy nagyobb vigasztalásom lesz annak elvesztésén, kit egyetlennek véltem, 's talán sem-mivel sem vala jobb, mint ez. el.

NEGYEDIK FELVONÁS.

Báró Halminé' szobája.

Báró Halminé. Lorándiné.

Halminé. Nem, kedves barátném, szándekom megmásiíthatatlan — holnap elutazok. Ha nyúgalommal 's távolléttel a' világ' zajától megelégszik, jöjön velem. A' mim van, barátnémmal szívesen megosztom.

Lorándiné. Nemes lélek! engem jósága megszégyení. Nagylelkűségét örömmel elfogadnám, ha egy dolog' kimenetelét nem kellene bevárnom.

Halminé. Jöjön hát utánam, reményilem megtalál. — Igen, hogy el ne feledjem. Itt egy nyugtatvány a' fülfüggők' áráról. Azokat rokonától az öreg Olmáditól vettem.

Lorándiné. Annál kevésbbé van szükség nyugtatványra.

Halminé. Ki tudja?

Lorándiné. 'S nem szabad tudnom okát a' báróné' elutazásának?

Halminé. De igen! Mondám ma reggel, hogy én nyugalمامat elszórakozásban keresem, 's bizonyára! néhány évig örömemre volt egy sereg boldodot, körülöm ábrándozva látni, kik a' csábok' minden tekervényeivel kísértettek 's végtére csalódva látták magokat. Szégyenlem magam miatta 's érzem, mi semmiség, mi hiú idővesztés vala mind ez, 's mint ingerlettem általa némelyeket szemtelenségre.

Lorándiné. 'S nincs e egy is ez imádók között a' báróné' szívére és kezére méltó?

Halminé. Ha újra férhez mehetnék is — nincs.

Lorándiné. Újra férhez mennie? Miért nem lehet? Báró Halmi rég megholt.

Halminé. Rég, mielőtt még születtem volna.

Lorándiné. A' báróné tréfál.

Halminé. Épen nem. Még kevésbé lesz elhihető, ha mondom, hogy én férjemet meg nem ismerném, ha előttem állna is.

Lorándiné. Az megfoghatatlan.

Halminé. Egész ismeretségünk csak huszon négy óraig tart.

Lorándiné. Most értem, 's akkor megholt.

Halminé. Akkor elszökött a' semmirekellő, engemet közela' halálhoz, bátyámat pedig a' sírba vivén.

Lorándiné. Szegény teremtés! — Most nem hagyok békét, meddig mindent fel nem fedez.

Halminé. Hallgassa-meg tehát egyikét a' legkülönösebb történeteknek az emberi életben. Nemzetségi nevem Vizaknai. Falusi jószágán nevelt engemet bátyám nem messze Sopronhoz. Ő igen derek,

de egyszersmind igen különös szeszélyű ember vala. Minden nyílt homlok azonnal megnyerheté barátságát, minden első benyomat szilárdan maradt-meg lelkében. Szíve nem ismert csalárdságot, mert megcsalatra még nem volt. De szívének éppen ezen jósága tett vala szerencsétlenné. — Természetéből magyarázhatni-meg neveltetésemet is. Tanítóimon kívül nem ismertem semmi férfit. Napjaim a' szegényekkel jöltevésben 's munkában folytak-el, egész tizenhatodik évemig. — Bátyám ez idő alatt igen gyakran útaza Prágába. Elvitt végtére magával engemet is. Nevetés és tréfák között vezete-be egy mulató kertbe, hol egy fiatal embert mutatván-meg kérdé, ha tetszik e ő nekem? Balszerencsémre bizonyítólag feleltem 's erre azonnal hozzá futott, néhány szót váltá vele 's ismét visszatért 's kocsira ülven haza utaztunk jószágába.

Lorándiné. Valóban különös szeszély!

Halminé. A' tréfa életem' szerencséjébe került. — Haza-utaztunkkor elbeszélé, hogy ő báró Szelényivel — ez vala neve az árulónak — rég ismerős, hogy az a' legszebb tulajdonokkal ékeskedő, legjobb szívű ember, de szegény; 's hogy szegénysége miatt nekem választá őt, 's hiszi, hogy nem csak a' szívvonzalom, hanem a' hála is hű férjje fogja őt tenni, 's hogy azon találkozást ő rendelte, mivel Szelényi jószágunkra jőni nem akart. — Szóval, tizen négy nap alatt minden kész volt a' menyekzöre, a' nélkül, hogy én ez alatt a' vőt láttam volna. Megérkezett, 's még az nap öszveesküdtünk, más nap pedig a' kalandornak már hült helye volt.

Lorándiné. Boldog egek!

Halminé. Szegény bátyám szélütésben halt meg, az én életem is bizonytalanság közt ingadozott. Felgyógyulásom után gazdag örökössé lettem, de nyugalmam 's meglegedésem oda volt. Pénzzé tevém mindenem' 's az árulót, kit, a' milly igen szeretek, olly igen gyűlölök is egyszermind, minden országokban kerestem, de hiába! — neve költött volt.

Lorándiné. Megfoghatatlan! mi egek' csudája teheté, hogy ez ember a' bárónét elhagyta?

Halminé. Hihetőleg gazdag 's az élet' csapongó gyönyöreihez szokott ember volt. Színlett szegénysége által bátyámnak barátságát nyerte meg; házasság nélkül nem remélhete semmit, 's ezen célját elérvén, odább állott.

Lorándiné. Undokság! — De miért vette-fel a' Halmi nevet a' báróné?

Halminé. Nevemnek csak kellett lennie, ki sem leány, sem asszony, sem özvegy nem vagyok. A' Szelényi név utálatos volt előttem, azért olly férfiú' nevét vettem-fel, ki nemzetsége' végsarjadéka volt 's ismeretlenül élt. Íme ebből áll, édes barát-ném, szomorú történetem. Itéljen, ha én, ki olly kegyetlenül megjátszottam, ki a' férfiak között csak csalárd, esztelen, csapongó kalandorokra találtam, kereshetek e más eszközt nyugalmamra, mint magányt 's elvonatkozást?

Lorándiné. Csak néhány napi várakozást még — —

Halminé. Miért?

Lorándiné. Leányom miatt. Néki igen szép szerencse mutatkozik 's a' báróné' tanácsára leszen szüksége.

Halminé. Nincs e neki egy szerető anyja?
Mint nevezi magát ezen szerencse?

Lorándiné. Gróf Liliomfi.

Halminé. Liliomfi? Édes, kedves Lorándiném,
ez épen egyike az én szemtelen imádóimnak, kit
ma akarok megszégyeníteni, legyalázní.

Lorándiné. Lehetetlen! — Nincs e kettő ha-
sonló nevű?

Halminé. Mennyire én tudom — nincs. Mióta
ismerős vele?

Lorándiné. Ma láttam először.

Halminé. Ki mutatta-be?

Lorándiné. Öcsém.

Halminé. Öccse? — Különös! — Ez alkalom-
mal meg kell vallanom, hogy Nelli' gyűlölsége irán-
ta igen alapos. Ő egyike a' legfőbb ragalmazók és
képmutatóknak, de szerencsájukre ismerősinek a'
millyetén rossz, szinte olly ostoba.

Linka.

Linka. Gróf Liliomfi...

Halminé. Most kérnem kell, édes barátném,
hogy hagyjon magamra. A' vigjáték kezdődik. Nézze-
meg, ő e az? 's ha igen, szándékait majd Nelli
iránt kitapogatom. Linkához. Hadd jőjön.

Linka el.

Lorándiné. Ha ezen férfiban is csalatkoz-
tam!

Halminé. Ő nincs jeles tulajdonok nélkül:
de ki az ő korában is még olly csapongó legényke, az
gen új módi férjet ígér 's úgy jaj szegény Nel-
nek!

Gróf Liliomfi.

Liliomfi Halminéhoz futva. Végtére, kedves gyönyörű báróném, megint láthatom! Hagyja nagysád ezen szerencséért magát megölel — — Lorándinét megpillantva. Mi egek' csudája! — Talán csak nem tévedek? — Nem, valóban nem. elámulva. Aláz' szolgálja!

Lorándiné. Csudálja, a' gróf, hogy itt talál? — Éljen boldogúl, leányomnak el fogom mondani, hogy a' grófot igen kellemes társaságban hagytam. halkan a' bárónéval beszél, ki őt ajtóig kíséri.

Liliomfi félre. Ej, ej, édes begyes báróném, tehát ismeretes ez asszonnyal, 's olly szorosán? — Most tudom, hol vagyok.

Halminé leül. Tessék leülni a' grófnak. — Különféle dolgok iránt magyarázatot kell kérem.

Liliomfi. Nekem is, édes szép báróném. Haljak-meg itt ültömben, ha első látásomkor úgy bámultam nagysád' szépségén, mint most, hogy ezen asszonyt itt lelem.

Halminé. Azt magam is hiszem.

Liliomfi. Ő ugyan jól elleplezi magát, de még sem nehéz rá ismerni.

Halminé. 'S ha az ember rá ismert?

Liliomfi. Úgy — — de félre ezen agg mámaival.

Halminé. Majd aztán. Előbb magamról kell a' gróffal szólnom.

Liliomfi. Én is egyedül a' miatt vagyok itt, kedves angyali báróném.

Halminé. Mi által szolgáltatam én arra okot, hogy az úr, gróf úr, olly biztos, olly megkülönböztetett kegyeimmel dicsekedhessék.

Liliomfi. Én prophetai szellemmel bírok, asszonyom, a' jövődöt jelennek mondtam.

Halminé. Kevéssé komolyabban, gróf úr, ha kérnem szabad.

Liliomfi. Olly komolyan, mint csak lehet. Én erősen hiszem, mennyei angyalkám, hogy ma-kaessága kifáradt 's a' szerelmet most szerelemmel fogja viszonzani.

Halminé. A' gróf kiállhatatlan bohó!

Liliomfi. Azért, hogy nagysád' parancsát teljesítem 's gyönyörű meghívására kész vagyok jőni?

Halminé. Meghívtam a' grófot, hogy szerénytelen kifejezésiért, mellyeket ma reggel a' váras' erdejében magának engede, számot kérjek.

Liliomfi. Higyé azt, kinek tetszik. És különben is mit mondtam? Hogy nagysád' ajkai balzam-ajkak? Győzzön-meg nagysád az ellenkezőről ha képes. 'S bizonyos vagyok benne, hogy azokat még ma megízlelem.

Halminé. Valóban?

Liliomfi. Olly bizonynyal, mint nagysádat szeretem.

Linka.

Linka titkosan beszél Halminével.

Halminé. Gróf úr, kénytelen vagyok még kérni, tessék egy szempillantatra a' mellék-szobába menni.

Liliomfi. Egyedül?

Halminé. Látogatóim lesznek.

Liliomfi. Úgy, 's én helyet engedjek? Nem, asszonyom azt nem teszem.

Halminé. Asszonyi látogatók.

Liliomfi. Annál inkább maradok, a' látogatást megrövidíteni; mert ha az asszonyok csevegésbe merülnek....

Halminé. Aztán egész est a' grófnak legyen szánva.

Liliomfi. Ej! én mostantól kezdve akarom használni. Még örül nagysád rajta, mi hamar elfogom őket innét intézni.

Halminé. Vagy megyen a' gróf tüstént más szobába, vagy egészen ki házamból, annak reménye nélkül, hogy valaha többé láthasson.

Liliomfi felállván. Illy komolyan? — Jó, tehát megyek, de feltétel alatt.

Halminé. No's?

Liliomfi kihuzván egy tokot zsebéből. Ha nagysád ezen gyűrűt tőlem elfogadván holnap úján viseli.

Halminé. 'S a' gróf bátorodik — —?

Liliomfi leül. Egyébként lépést sem mozdulok.

Halminé félre. Mit tegyek a' bolonddal? fenn. Jó, elfogadom. áthalveszi. De most menjen.

Liliomfi kezét csókolva felkel. Reményilem a' látogatást megrövidíti nagysád.

Halminé. Igen.

Linka. Tessék csak a' méltóságos úrnak erre.

Liliomfi. Valóban asszonyi látogatás e?

Halminé. Kétkedhetnek?

Liliomfi félre. Igen nagyon.

Halminé. Menjen, menjen.

Linka a' grófot egy mellékszobába húzva. **Tessék**, tessék!

Lilió mfi. **Elesá**bítnak, **elcsá**bítnak. **Linká**val el.

Halminé a' gyűrűt az asztalra tévén csönget. **Illy** el-fajult még sem volt **Páris**ban.

Ferencz.

Ferencz. Parancsol nagyságod?

Halminé. Teljesítsétek a' mi rátok bízva van. el.

Ferencz, int két más szolgának, hogy az ablaktáblákat behúzni, 's a' kárpitokat leeregetni segítsenek.

Linka a' mellékszobából.

Linka. Halkan és sietve! el a' fő ájtón. A' szin hirtelen elcsötétedik. A' szolgák tapogatva mennek a' báróné' után.

Olmádi. Linka két egő gyertyával.

Olmádi. Mi ördög? Mért van sötét e' szobában? Még igen világos nappal van az utszákon.

Linka. Csak csendesesen, **Olmádi** úr, igen csendesesen.

Olmádi. Lehelletet sem szalasztok-el, ha mingyárt megfojtana is.

Linka széket hozván. **Tessék** leülni ezen szögletbe 's szép gondolatokkal mulatni, hogy az idő hosszú ne legyen. felveszi a' gyertyákat 's el akar.

Olmádi. Minek viszi-el a' gyertyákat?

Linka. Úgy van parancsolva.

Olmádi. Értem. Ah milly boldog vagyok! Nesze, édes gyermekem, fogadd-el. pénzt ad neki.

L i n k a. Köszönöm szépen, tekintetes uram! — De csak legyen csendesesen, igen csendesesen. el a' gye-
tyákkal a' fő ajtón.

O l m á d i leülvén kevés szünet után igen nyugtalan körül-
tekint és hallgatózik. Melly igen fádom — még is bor-
zasztó egy kiesit így a' sötétben lenni — kivált ha az
ember nem egészen jó útonjár. megrázódik. Huh! Isten
irgalmaz, itt valaki áll! — Nem, csak árnyék az ab-
lak' világtól. kevésbé csendesül, aztán akarja ellen ének-
leni kezd. Szt! majd megfeledeztem! — Huh! mint
merevednek 's hűlnék jégként tagjaim! Vajha otthon
volnék! — Mi ez? mi suhogás! Jőnek! — Hah!

L i n k a. L a j o s.

L i n k a. Csak utánam, ifju úr!

L a j o s egy székbe ütközik.

L i n k a. Meg ne üsse magát.

L a j o s. Miért van e' szoba elsötétítve?

L i n k a. Arra feleljen-meg ön magának az
ifju úr. Gondolnám e' környülmény tán csak nem
kellemetlen.

L a j o s. O édes gyermekem, homályt csak a'
roszak keresnek, ellenben — —

L i n k a. O tartsa, az ifju úr, ezen beszédet
bátyja' számára, itt roszul van használva.

O l m á d i félre. Mi ördög, az öcsém!

L a j o s. Igaza van, lányasszonyka!

L i n k a. Tudja e, hogy bátyja az úrra nézve
veszedelmes? Hogy báróném ingadoz, mellyiköknek
adjon elsőséget?

L a j o s. Lehetetlen! Bátyám, ez a' paraszt?

L i n k a. Hm! ez a' paraszt gazdag és így —

Lajos. Edes lányasszonykám, ha a' báróné jó híre szívéen fekszik, ha magát egy szép summa pénz' elvesztésétől megmenteni akarja, intse asszonyát, hogy őrizkedjék ezen embertől.

Linka. Bátyjától.

Lajos. Ő veszedelmes híreket terjesztget a' báróné felől; borzasztó dolgokkal dicsekszik; 's mert jövedelmei kezén forganak, minden bizonnyal nagy summákat fog tőle elcsikarni.

Linka. Lehetetlen!

Lajos. O az egy vallástalan, hitetlen ember. A' legnyomorúbb környülmények közt jött Pestre. Atyám jó szívű, de együgyű ember lévén azon vétet követé-sel, hogy nyomorú testvérét segítte. Ő eleintén egy uzsorássznak volt alkudozója 's annyira ment lassanként, hogy ez utálatos nyerekedést egészen magához ragadta. A' szerencse halmozva szórta rá kegyeit 's tömérdek summák' birtokába juta. A' helyett, hogy atyámat szerencsésjéből részesítette volna, még csak kölcsöneit sem fizette vissza. A' legalacsonyabb fortélyok 's undok fűsvénység tették olly gazdaggá; 's most a' vén bolond tékozlóvá leszen 's elhagyja mesteriségét. Megemészti talán még halála előtt javait, mellyek sajátkép engem illetnének.

Linka. Vajha ő az ifjú úr' beszédét hallaná.

Lajos. Azt igen nem szeretném.

Linka. Vagy ha ezt néki valaki így elmondaná.

Lajos. Az megeshetik. Csakhogy gyóntató atyjának sem hinné-el, olly igen bízik öccse' jámborságában, és szeretetében. — De angyalom! az idő múlik.

Linka. Igaza van; megtevék mindent a' mit kellett, most bejelentem. egy szögletbe vezeti az öreg Olmádival által-ellent. Legyen, az ifju úr, nyugton, hogy a' szolgák meg ne sejtsék. el a' mellékszobába, hol a' gróf van.

Olmádi félre. Várj, gazember, ezért meglakolsz!

Lajos halkan. Reménylem, hogy hű ábrázolatim bátyám uramat kiigazítják innét.

Olmádi halkan. A' báróné engem kedvel, az bizonyos. Vajha csak innét becsülettel kimenekedhetném, mert még gonoszabb jelenésektől tartok. Talán lelhetek szabadulást. tapogatózik.

Lajos halkan. Mintha hallanék valamit?

Olmádi halkan. Bár csak a' gaztaeskónak amúgy láрма nélkül, jó szerrel, fejét betörhetném. tovább csuszog,

Lajos félig hallhatólag. Ki van itt?

Olmádi megáll, lehelletét elfojtva.

Lajos halkan; Semmi sincs, csalatkoztam.

Olmádi tovább léptet.

Gróf Liliomfi. Linka.

Linka bevezetvén a' grófot, halkan. Keresse, a' gróf, szerencsáját, de halkan. Linka elsurran a' báróné' szobájába.

Lajos halkan. Megint hállok valamit.

Olmádi halkan. Az átkozom' ajtaját, hogy nem lelhetem.

Liliomfi körül tapogatva, félre. Hol rejtezik szerencsém? Olmádihoz érvén megkapja kezét. Ah, kedves anyagi báróném!

Olmádi gondolván, hogy őcse, felé sujt. Várj, 'átkozott anyagi gazember!

Lajos. Bátyám van itt? Oda vagyok!

Liliomfi kardot húzván. Halál és pokol! Ki van itt?

Olmádi. Idegen? Nagy ég! segíts-meg.

Liliomfi. Választ! Micsoda gazember mert engem megütni?

Lajos halkán. Ez Liliomfi!

Olmádi csendesen és remegve távolabb húzódik a' gróftól.

Liliomfi tapogatózva Lajoshoz közeledik. Válaszolj! vagy halál' fija vagy.

Lajos félíg hallhatólag. Liliomfi.

Liliomfi arczúl vágja. Ki vagy gazember?

Lajos. Jaj, jaj! Olmádi Lajos!

Liliomfi félíg hallhatólag. 'S az úr bátorkodott —?

Lajos félíg hallhatólag. Nem én, az istenért! Még van valaki itt benn. — Ördög tudja, mi zsvány!

Liliomfi keresgélve. Azt tüstént az ördögévé teszem!

Olmádi. Segítség, gyilkos, segítség! ezen szavak közt épen az ajtóhoz ér, melyen a' báróné kilép.

Lajos azon szoba' ajtajánál, hol a' gróf volt.

Liliomfi a' szoba' közepén.

Halminé. Linka, Szolgák, gyertyákat téven az asztalra elmennek.

Halminé kevésse körültekintvén. No's, drága uraim, meg vannak ezen találkozással elégedve?

Olmádi. Meg nem foghatom, nagyságos asszonyom, mivel érdemlettem —

Halminé. Hogy illy mérsékkel bánom az úrral, nemde? holott sokkal érzékenyebb fenyítéket érdemlett volna.

Liliomfi egy székbevetvén magát egész crejéből kaczag.

Halminé. Mi vihette az urat azon esztelenségre, hogy tisztességes személynek illy alacsonyító ajánlatot tegyen? — Tanúlja-meg, édes úr, hogy gazdagságai mellet is a' nemesség és az úr között még nagy, igen nagy a' különség; hogy a' vett méltóság valódi érdemet nem ad 's beese előttünk csak akkor van, 's akkor lehet, ha érdem 's hazafiúi tettek, nem pénz által szereztetett. A' szerénység megnyitja ajtainkat az úrhoz hasonlóknak is, a' gszemtelen fennhéjzás pedig a' gazdagot is aljas nép' porába vegyíti. Nekem köszönje egyébiránt, hogy derék öccsét közelebből ismerheti. Szabadítson-meg minél előbb és mingyárt attól, hogy szemeim előtt lássam.

Olmádi zavarodottan. Én — én — ah istentelen! ezért bűnhődni fogsz. elfut.

Lajos. Nagyságos asszonyom! Engem szerencsétlenné tevé.

Halminé. Csak szegényné, Olmádi úr, csak szegényné! 'S a' szegénység egy képmutatóra, egy az úrhoz hasonló galád emberre nézve alkalma a' javulásnak. Hála az égnek! hogy az több észet nem ada az úrnak gonosz indulatai' segédére, mellyeken felül talán már semmi nem lehet. Legközelebbi rokona' becsületét rágalommal illetni, olly embert utálatossá tenni, ki bár bohó, de az úrnak szerencsáját szerető atyaként viseli szivén! Menjen, az úr, menjen! az emberi nem' söpredéke között a' rágalmazó álorczás leggyalázatosabb. — Takaródjék!

Lajos levele és zavarodottan el.

Halminé. És az úr, édes finom gróf uram!

Liliomfi szemközt fordulva. Ahá, most rám jő a' sor.

Halminé. Kinek neveltetésénél fogva kellene ezen emberektől különböznie — megvetőleg méri szemeivel.

Liliomfi. Tessék csak folytatni.

Halminé. Szemtelen, kába kérkedő! Ki egy asszony' kegyjeleivel dicsekszik, holott általa nem másként, mint mindég csak egykedvűleg fogadtatott; kinek esztelensége olly határtalan, hogy az illendő udvariságot szerelemnek, vagy legalább kaezérkodásnak venni eléggé bolond. Az ifjanti hagymáz még sajnálatos, de az úr' korának mámora utálatra méltó.

Liliomfi. Azt hiszi e, édes szép asszonykám, hogy engem is olly könnyű szerrel fog eligazíthatni, mint ama' két bolondot?

Halminé. Ez a' szer még kiméllő az úrra nézve! Menjen, a' gróf, szemeim elől!

Liliomfi. Ah, nagysád, tréfál.

Halminé. Parancsolom, hogy rögtön menjen, különben —

Liliomfi. Csenddel, nagyságos asszonyom, esenddel! Parancsa teljesítve lesz. Látom, hogy nem én vagyok a' kedvencz tárgy 's becsületemre állítom, az nem is igen bánt, valamint szinte ezen nevetséges jelenés nem. Nagysád szép, azért kerestem szerelmét: nagysád elutasít, keresek mást, 's így számot vetettünk egymással. hozzá közelebb hajolva, halkán. De ha a' világgal el akarja hitetni, hogy az egész férfúi nem iránt aczél és kő, úgy amaz agg mamát ne hagyja ki és be mindenek' tudtára magához járni.

Halminé. Magyarázza-meg magát!

Liliomfi. Szolgája nagysádnak, szolgája. el.

Halminé. Mit akar mondani, a' szemtelen? Úgy látszik Lorándinéről szól — pedig lyányának kérője. Mi ember ez!

Linka. Ez gyönyörű jelenés volt, nagyságos asszonyom. Ugyan volt dolgom, hogy a' kaczagást elfojtsam.

Halminé. Öszvebútoroztál mindent?

Linka. Ah, nagyságos asszonyom, hiszen nem volt időm. Nini! itt van még a' gróf' ajándéka is, a' gyűrű.

Halminé. Fel, Linka, sebtén, add vissza néki, talán még utól-éred.

Linka elfut.

Halminé. Meg nem foghatom miért maradt-el a' kapitány? — Valóban, kevésbbé nemes céljai mellett is ez az ember igen kiválik társaitól.

Linka.

Linka. Már hét országon túl jár, nagyságos asszonyom, mint a' vihadar úgy rohant-el.

Halminé. Küldd-el egy inas által szállására.

Linka. Meg kell néznem e' drága portékát mielőtt elküldenők. felnyitja a' tokot. Hm, igen sovány ajándék! Ötven forintot sem ér. Szébb az öreg Olmádi úré. Hm, hm! itt valami írás van olvassa. „Szerelem 's tisztelet.“

Halminé. Mit mondasz? — O istenem! ezen szavak fájdalmas emléket gerjesztenek bennem. Mutasd. — — Mi ez? — Szemeim csálnak e? — Ő az! — — Egek! mint fejtsem-meg magamnak? — Fuss, szaladj, küldj minden szolgálakat utána — hívják vissza — ezen szempillantatban! Kell vele szólnom.

Linka. Az istenért! kivel, nagyságos asszonyom?

Halminé. A' gróffal, a' gróffal! Ha nem leltek hon, keressék-fel. Egyik szolga várja-meg. Kell őt látnom még ma, ha mingyárt éjjélkor is.

Linka bámulattal. Nagyságos asszonyom!

Halminé. Szaladj — siess — tedd, a' mit mondék!

Linka elfut.

Halminé. Istenem! Lehetség e? — Igen, esztendei, hajlandósága a' csábításhoz, szerencsés állapotja. — 'S nem vagyok e szerencsétlenebb mint mindenkor, ha ezen megromlott ember — Nem, ő még sem az, szívem mondja. Irgalmas egek, mi hánykodások között vagyok! — Remegek megtalálni azt, a' mit tíz év óta szakadatlanul keresek. el.

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Lorándiné' laka ,

gyertyák az asztalon.

Nelli munka mellett.

Hol marad anyám olly soká! Nyolczat elütötte! — Olly nyugtalan, olly zavart vagyok, 's bár tudnám miért? kevés szünet után. A' gróf gazdag, nagy házból való, szemfény-vesztő kellemekkel bir — de olly kevés lágysággal az érzelemben, olly kevés. — Nem, soha sem volnék véle boldog, soha! Halminénak kell magát érettem közben vetnie 's anyámat más gondolatokra birnia.

J a k a b.

J a k a b. Gróf Liliomfi kíván a' kisasszony' udvarlására lenni.

Nelli. Illy időben? — Mondd neki, hogy anyám nines itthon 's én nem fogadok-el látogatókat.

J a k a b. Nem hagyja magát elútasíttatni.

Gróf Liliomfi.

Liliomfi. Nem, azt ő nem akarja, 's nem fogja. Menj, fiam, menj dolgozdra.

Jakab el.

Nelli. Menjetek anyámért, mondjátok, kérem, ne sajnáljon haza jöni, de minél előbb, — mingyárt.

Liliomfi. Hagyja, édes báránycám, anyját, nem szenvedhetem ezen agg mamácskákat.

Nelli. Az felette illetlen az úrtól, édes gróf, ily időben 's ily szerrel betolakodni.

Liliomfi. Tulajdonítsa a' kisasszony e' vakmerész tettet a jó tokájinak és szerelmemnek. Nem hinné, melly sebességgel hörpentettem-fel négy, akarám mondani, tizennégy teli poharat egészségéért 's minden pohárral egy jókora szakasz szerelmet nyeltem-el. A' bor fejembe, a' szerelem szívembe ment; 's törvényül tettem magamnak mindég fejem' és szívem' akaratján járni.

Nelli. Ittasság nyomorú mentsége a' neveletlenségnek. Egyik olly gyalázatos dolog, mint a' másik. — El ne feledje, a' gróf, hol vagyon.

Liliomfi. Hol? A' legkedvesebb lánykánál, kit valaha láttam — de ki épen olly átkozott makacs, mint szép.

Nelli. Jakab, Jakab!

Liliomfi. Oh az ördögbe! Ne haragítson meg. Gondolja, hogy én eléggé tapasztalatlan vagyok magammal bohózatot űzni hagyni? Én a' commediák 's románokkal alkalmasan megismerkedtem.

Nelli. Mi örült dühösség vezetheti oda, hogy velem ezeket merje? Tekintsen reám az úr, ime,

úgy hiszem, hogy lelkem' tisztasága képemből látható, 's az urat megtérítheti gyalázatos tévedéséből, mellyben irántam van.

Liliomfi. Magának gyönyörű emlékezete van, édes angyalom, ez igen szép helye egy német szomorújátéknak. Kár hogy nincs rímelt versekben.

Nelli. Ocsmány ember! Olly kevésbé ismeretes a' rény' szavával.

Liliomfi. Hahaha! Rény! Rény! — Az ördögök értik, — mihelyt valamely leányba szerelmesedem az mingyárt rényes lesz. Hihetőleg nem vagyok inyére, édes gyermekem, azért kezdi olly zajjal a' rény' trombitáját harsogtatni. Vigyázzon magára, angyalom, ez a' rény, vagy sajátkép begyeség, magának rémítő kárt tehet. Tarthat e makaesség a' maga számára kocsit, lovakat? Szerezhet e házat? fényes vendégleteket? Megtöltheti e pinczéjét finom borokkal? Adhat e drága ékítvény-szereket, szebbnél szebb ruhákat? Vigyen-el a' manó engemet, ha mind ezt adhat. — Tehát, édes herczegasszonyom, itt van kétszáz arany, mint első hónapi zsoldja szerelmemnek. erszényt nyujt kezébe.

Nelli lábaihoz vetvén azt. Nyomorék, alávaló teremtés! mert csak az felejtethi-el magát ennyire. Te gyaláztatja vagy a' névnek, mellyet viselsz!

Lorándiné.

Liliomfi. A' sátán ül ezen lyányka' agyában.

Nelli anyjához futva. O kedves, édes anyám, melly szerencse, hogy jó.

Liliomfi. Igen jó, igen jó, hogy jó. Meglátjuk, ha mamája makaességát helyben hagyja e?

Lorándiné. Mi baj? mi történt? 's mit keres a' gróf itt illy időben?

Liliomfi. Illy időben? Talán más is ígérkezett mostanra? — Rövideden, anyókám, ezen begyes hercegnécske velem igen megvetőleg bánt, ámbár én felette tisztességesen viseltem magam.

Lorándiné. Hogyan, miként?

Liliomfi felemelvén az erszényt. Kétszáz aranyat ajánlok neki hónaponként?

Lorándiné visszahökkenve. Mi czélra?

Liliomfi. Hahaha!

Nelli. Kiván e még több magyarázatot is, anyám?

Lorándiné elrettenve. Lehetséges e? — Hogyan, gróf úr? Elfeledte kik között vagyon?

Liliomfi. Hahaha, épen nem. Maga, édes lelkem, egy jámbor, egy szolgálatra kész anyácska.

Lorándiné. Ez már sok, felette sok. Szemtelen teremtés! Ki adta az úrnak ezen gyalázatos véleményt felőlünk?

Nelli. Valamelly magához hasonló galád.

Liliomfi. Bravo! Ugy tetszik, ma minden asszony öszveesküdt, hogy kudarczot üssön rajtam. — Felséges fejedelemném! vegyenek választ ezen nem egészen illendő kérdésekre Olmádi Lajos rokonok' leveléből.

Lorándiné. Lajos' leveléből?

Nelli. Lajos' leveléből?

Liliomfi. Igen, mert valóban én szerényebb vagyok mintsem azt mondani tudjam, a' mit ő írt.

Lorándiné. Azon nemes czélok nélkül, mellyeket öcsém az úréjinak monda, soha nem fogott volna ezen házba lépni.

Liliomfi. Nemes czélok? Hahaha! Hiszen olvasta előttem levelét!

Nelli. Hol azon levél, édes anyám, hol?

Liliomfi. Hahaha! Minden esetre nemesbek czéljaim, mint az övéji. Ő csak húsz-harmincz aranyról szólt 's én két százzal jövök.

Lorándiné kezébe adván a' levelet. Mérékelje szemtelenségét míg olvasta.

Liliomfi olvas. „Tiszteletre méltó néném!“ — A' hóhért! Nekem olvasá —, olvasá — „Jó reggelt öreg anyókám!“ — Hm! — „Ámbár, fájdalom, reményemről le kell mondanom kedves húgom' kezét és szívét megnyerhetnem, de szerencséje mind e' mellett is nem kevésbé szívemen fekszik.“ Hm, hm! — „Levelemnek által adója, gróf Liliomfi, sok szép tulajdonú 's harmincz ezer jövedelmű derek úri ember.“ Ezt olvasta. „Ő imádja az én kedves húgomat 's eltökélt szándéka, véle házasságra lépni.“ — Ördögök bujtak e ez emberbe? tovább olvas szégyen és zavarodás közt, akadozó hangon 's végszavai egészen elfojtódnak. „Ma reggel akarám ezt húgommal tudatni, de levelemtől töretlenül visszaküldé. Ha e' szövetség megtörténhetik, szerencsésnek fogom magamat hirdetni, hogy illy tisztelt rokonok' boldogságára esekély lépést tehettem. Kedves nénemnek kézsókoló szolgálja Olmádi Lajos.“

Lorándiné. kevés szünet után. No's hát, gróf úr, másként vélekedik e már?

Liliomfi iszonyú feszengecskék közt lesütött szemekkel. Igen, nagyságos asszonyom!

Nelli. 'S érzi a' gyalázat' nagyságát, melyet rajtunk elkövette?

Liliomfi mint előbb. Igen, nagyságos kisasszony.

Lorándiné. Tehát fogja tudni, melly elégtétel illet bennünket?

Liliomfi. Igen, nagyságos asszonyom.

Nelli. Az urat megvetni — legyen elégtételünk.

Liliomfi. Igen, nagyságos kisasszonyom.

Lorándiné. Én azt kívánom a' gróftól, hogy azon esztelen rágalmazót egész világ' láttára megsegyenítse.

Liliomfi. Igen, nagyságos asszonyom.

Nelli. Olly utálatossá tegye, mint maga a' gróf az én szemeim előtt.

Liliomfi. Igen, nagyságos kisasszonyom.

Lorándiné. Olly származatú és korú férfinak, mint a' gróf, idejét nemesb foglalatosságra kellene fordítani.

Liliomfi. Igen, nagyságos asszonyom.

Nelli. Nem olly úton kalandoznia, melly undokká teszi minden tisztességes asszonyszemély előtt.

Liliomfi. Igen, nagyságos kisasszony!

Lorándiné. Jobbítsa-meg szívét és erkölceseit. el.

Liliomfi. Igen, nagyságos asszonyom!

Nelli. Fájdalom, már korosabb, hogysen jobbulhasson. el.

Liliomfi. Igen, nagyságos kisasszony! feleszmélvén závarodásából tüzesen járdal fel és le. A' gaz fattyú! A' nyomorú különöz! Így rea' szedni! illy szégyennek kitenni! Az a' fennséges alak, melyet játszottam! — De megyek, felkeresem őt és — — néhány lépést tesz 's megáll. Elmenni, a' nélkül, hogy itt bocsánatot nyerjek! — Előbb elégtételt kell nekik szerzenem 's akkor kérhetek bocsánatot. néhány lépést megyen 's ismét visszatér. Mintha valami viszávonna! — Egy gondolat villan keresztül fejemen, egy gondolat — Jobban nem büntethetném - meg a' gaz különözöt, mint ha e' lyánykát nőül venném. — Nőszni? Csendesesen, gróf úr, csendesesen! nehogy bolond tettét helyre hozni akarván még bolondabbat tegyen. Azonban, csak két eszköz van, melyeknél fogva ez asszonyságoknak elégtételt adhatok; vagy e' galád fattyúnak pisztolyt sütni fejébe — vagy házasodni. Mellyikkel nyerek többet, azt a' jó ég tudja! — Képe e' kedves lyánykának alig ha elenyészhetik többé szivemből — ez az igen különös, rendkívüli jelenettől jó — meg vagyok felőle győződve, meg vagyok, és még is — — Ó szép, ifju, erkölcsös, de nem vidám 's külseje mutatja, hogy uralkodni vágyó, önkényes fejű. 'S az uralkodó asszony! . . . Liliomfi, Liliomfi! — Vagy józanabb vagyok mint minden máskor, vagy azon négy pohár rettentőleg megrészegíte, mert még ekként soha sem bölcselektem.

Olmádi.

Olmádi. Az ördögbe! gróf úr, ismét találkozunk? Úgy látszik mintha a' gróf minden asszonyokat le akarna foglalni. Elfeledte e már az esti találkozást Halminénál?

Liliomfi. Olmádi úr engem átkozott környülmények között talál.

Olmádi. Az én szívem' környéke sem volt jól, midőn a' gróf kivont karddal keresett. Félnék ugyan nem vagyok, de éj volt 's éj az embernek nem barátja. De a' báróné iránt még is le vagyok kötelezve, mert ezen találkozásnak köszönhetem, hogy öcsémet ismerem.

Liliomfi, ki elmerült volt, felháborodva. Ez a' nyomorú, alávaló, rossz ember! Hogy most nem mutatkozik itt előttem!

Olmádi. Ah a' gonosz! A' grófot is megjátszotta?

Liliomfi. A' legundokabbúl, mit csak képzelni lehet. De mondja-meg nekem, Olmádi úr, mielőtt elbeszéljem, ezen asszonyságok' környülményit.

Olmádi. Hm, az ő környülményök nem legjobb, de majd az leszen.

Liliomfi. Nem azt — nemzetségi környülményöket vágyom — —

Olmádi. Lorándiné özvegye egy derék ezredesnek 's anyúl testvére is boldogult hűvesemnek.

Liliomfi. Az úrnak hát csakugyan rokona?

Olmádi. Rokonom 's örökösöm.

Liliomfi. Hogyan?

Olmádi. Nem az anya, hanem a' leány örökösöm. Épen most jövök azt e' jó lyánykával tudatni.

Liliomfi magába süllyedve fel 's alá.

Olmádi. Mi lelte, gróf úr?

Liliomfi. Képzelve, mi átkozott esínyt játszott velem az úr' gyönyörű öccse. Ma reggel a' város' erdejében — de szégyenlem el is mondani.

Olmádi. Ah, gróf, és szégyenli magát!

Liliomfi. Most először van okom szégyenre. Azt kérdeztem tőle, ha — ha — nem tudna egy szép leánykát, kivel az ember idejét eltölthetné, és —

Olmádi. És?

Liliomfi. Lorándi Nellihez igazíta!

Olmádi. Mi ördög?

Liliomfi. Levelet ada kezembe, melly bemenetelt szerezzen a' háznál, 's benne házassági szándékaimról beszél. — Nekem felolvassa, de egészen másként mint írva volt. Én Nelli kisaszony körül olly módon viseltem magam, mint a' féle unalom-kergető teremtsénnél szoktuk 's e' pillanatban jöve tévedésem fényre.

Olmádi. Mennydörgő! Épen rokonát teszi-ki, a' gaz gyermek, kudareznak. Most újra megerősül feltételem, hogy kitagadjam őt az örökségből 's mindenemet e' lyánykának hagyjam.

Liliomfi ismét elmerülten fel 's le. Olmádi úr!

Olmádi. Méltóságos gróf!

Liliomfi. Hát húga jó nemzetségből való?

Olmádi. Kétségkívül! Legalább hatvan négy öse van. Kivánnám, hogy csak nyoleczad része volna enyém.

Liliomfi. 'S vétlen erkölcsű?

Olmádi. Apácza, méltóságos úr, apácza!

Liliomfi. Kérem tehát. elfordúlva. Liliomfi,
Liliomfi!

Olmádi. A' mennykőbe! mi lelte, gróf úr?

Liliomfi. En.... engesztelje meg hűgát
irántam.

Olmádi. Tiszta szívvel!

Liliomfi. És — — Liliomfi, Liliomfi!

Olmádi. De mi baja?

Liliomfi. 'S mondja neki, hogy én szemtelen
tettemet helyre hozom és kész vagyok — —

Olmádi. Tőle engedelmet kérni? — az ma-
gából is értődik.

Liliomfi. Kész vagyok őt nőül venni — bár-
mint féljek is a' házasságtól.

Olmádi félre. Kétségkívül! Szövetkezni egy
gróffal! fenn. De a' gróf csak enyeleg.

Liliomfi. Komoly szándékom. Jól érzem illy
véralkattal, mint enyém, mi nagy merészlet a' mit
teszek, de halóban vagyok, ki nem bontakozhatom
— ki nem akarok bontakozni belőle. Egészen az
úr' segédébe bízom, hogy megszeliidítheti őt.

Olmádi. Csekélység, hiszen csak félre-értés
volt.

Liliomfi. Vajha! de olly ember, ki bizonyos
osztályba tartozó asszonyok után csapong, házasa-
ságra nem igen ajánlja magát 's hűga épen e' tekin-
tetben igen finnyás érzésű.

Olmádi. Bizza a' gróf rám,

Liliomfi. Szeretném, ha most nem említene az örökséget, melyet reá akar hagyni.

Olmádi. Jól van.

Liliomfi. Remélhetem, hogy az úr buzgó véde lesz ügyemnek?

Olmádi. Igen, kedves öcsém. Mingyárt megyek 's 'a dolgot rendbe hozom.

Liliomfi. A' kimeneteltől rettegek —

Olmádi. Bízva rám, kedves öcsém! bekoczog.

Lorándiné.

Lorándiné. Íme! — Maga van itt? 's illy későn? a' grófhoz. 'S a' gróf még mindég itt?

Olmádi. Ő egy nevezetes nyilatkozást fog előtted tenni. Maradj vele, én húgommal négyszemközt akarok szólni.

Lorándiné. De —

Olmádi. Köztünk szólva, meg akarom neki jelenteni —

Liliomfi. Olmádi úr — —

Olmádi. Bátyja édes úram öcsémnek! — Bízva rám, bemegyen.

Lorándiné. Különös! — A' grófra tekintve. No's, gróf úr?

Liliomfi. zavartan. Nagysás asszonyom! én — — nem méltóztatnék leülni. székét hoz.

Lorándiné. Köszönöm. — szűnet. E' zavar, melyben a' gróft látom, becsületére válik.

Liliomfi. Valóban, nagyságos asszonyom — akár hogyan gondolkodik felőlem, ez először történik velem, hogy hibát kell helyre hoznom. Ha sükere lesz e, a' jó isten tudja!

Lorándiné. Magam is kétlem.

Liliomfi. Azon szemtelenséget, mellyel nagyságtok elébe járultam, reményilem, eléggé menti az ifju Olmádi' pajkossága, de —

Lorándiné. Csak tovább.

Liliomfi. De — de, hogy különben olly úton találtattam, melly nem a' legfinomabb érzéseket árulja-el, azt — azt — azt, becsületemre mondhatom, mentenem nem lehet, bármint kívánnám is.

Lorándiné. Gyönyörűen!

Liliomfi. Mert, hogy az ember illy korban, gazdagság és függetlenség mellett, a' gyönyört vadássza 's ez által a' szabad és tiltott közötti különiséget könnyen elveszeszti — az ki nem menthet.

Lorándiné. Nem, bizonyosan nem, 's épen a' gróf' korában nem.

Liliomfi. Így tehát a' végeszközhöz nyúlok, 's ha becsületet 's engedelmet ez által sem nyerek, úgy holnap már nem vagyok többé Pesten.

Lorándiné. 'S az?

Liliomfi. Engedje-meg nagysád, hogy a' mit érdemetlen rokona írt valová tegyem. Én mind ekkorig ellensége voltam a' házasságnak, de érzem — még valóán nem szerettem.

Lorándiné kevés fontolás után. Édes gróf! a' milly kedves volt nekem akkor azon levél, nyiltan

megvallom, olly egykedvűleg veszem most ajánlását. Mit véljek én olly ember felől, ki mind eddig gyűlölte a' házasságot, s' most egy óranegyed alatt érzését megváltoztatja 's leányomat kéri. Volna a' gróf tíz évvel ifjabb — hagyján! — de harmincz évű korában az ember szempontjait nem könnyen változtatja, ha mingyárt azt tenni elszánt akarátja volna is. Azon szer, mellynél fogva ismeretségbe jutánk, alapos bizatlanságot gerjeszt bennem 's leginkább pedig leányomban, mellyet — —

Liliomfi. Mellyet ez utáni viseletem nem sokára ki fog irtani. Ne vegye-el minden reményemet nagysád 's tessék meggondolni, hogy én végsarjadéka vagyok nemzetségemnek, 's hogy az bennem el fog hűyni, mert vagy Nelli kisasszony, vagy senki —

Lorándiné mosolyogva. Hatalmas indító ok reánk nézve.

J a k a b.

J a k a b ajtót nyit 's beszélal. Báró Halminé ő nagysága! el.

Lorándiné. Mit jelent ez?

Liliomfi félre. Manó vinné! Ez egész dolgomat el fogja rontani.

B á r ó H a l m i n é.

Halminé heves lépésekkel. Ah, édes barátném, olly környülmények közt — — a' grófot megpillantva magán kívül. Hah! az úr itt? — Már elvesztettem minden reményt hogy ma még láthassam.

Liliomfi. Miként, nagyságos asszonyom!

Lorándiné. Mi lelte, édes Halminé?

Halminé. Engem — — kérem, hagyjon egy szempillantatig a' gróffal egyedül.

Lorándiné. Szívesen! De szerfelett fel van háborodva.

Halminé. 'S méltán.

Liliomfi Lorándinéhoz. Ne higgye, nagysád, hogy valami —

Lorándiné. Értem, mit akar. Halminéhez. Épen most szólott a' gróf egész komolysággal Nellit iránt. el a' mellékszobába.

Halminé félig érthetőleg. Egek! én emlékezem — fenn. Ha igaz e a' mit mond, ha igaz e?

Liliomfi. Olly igaz, milly nagy az én kívánságom, hogy meghallgattassam.

Halminé fellobbanva. 'S gondolkodhatik az úr házasságról, az úr?

Liliomfi. A' hohérba! Úgy hiszem, csak megértem már reá.

Halminé a' gyűrűt előmutatván, komolyan. Ismeri ezt?

Liliomfi. Oh igen is. Ez azon gyűrű, melyet az iménti lelkes találkozás előtt nagysád tőlem elfogadni kegyes volt.

Halminé nevekedő indulattal. Kitől birja az úr e' gyűrűt?

Liliomfi. Jól áll asszonyi újakon, hát természetesen szép kezeknek lehet ajándéka.

Halminé felre. Reszketek őt tovább kérdeni. Fenn. Mióta birja e' gyűrűt?

Liliomfi. Mióta? nyugtalanságát sejtven. Az titok, nagyságos asszonyom!

Halminé. Titok? félre. Mit tegyek?

Liliomfi félre. A' gyűrű alatt rejlik valami. Most használom az alkalmat azt a' szép találkozást megboszúlni.

Halminé. Gróf úr! — Kell hogy magát világosan kifejezze. A' kérdés egy barátnémat illeti, ki — — Nem volt a' gróf soha is Prágában?

Liliomfi. Vagyigen. félre. Jó leszen mindenre igent mondanom.

Halminé nevekedő nyugtalansággal. És régen?

Liliomfi. Jó ideje.

Halminé. Tíz esztendeje?

Liliomfi. Lesz annyi.

Halminé félre. Nagy egek! fenn. Ismert ott bizonyos Vizaknait?

Liliomfi. Igen.

Halminé. Annak hugától kapta e' gyűrűt?

Liliomfi. Nem tagadhatom.

Halminé félre. Felséges isten! ő az. fenn. Nyomorú, alávaló lélek! Bátorkodik az úr isteni 's emberi minden törvényeket által hágni 's egy leány' kezét kérni holott hitvese él?

Liliomfi. Hitvesem?

Halminé. Mered tagadni, hogy nős vagy? — Igen jól ismerem szerencsétlen áldozatát gonoszágodnak.

Liliomfi. Mi a' mennykő? Ez nem tréfa!

Olmádi. Lorándiné.

Olmádi. Jöjön-be, uram öcsém! — Ah, aláz' szolgálja nagysádnak. Köszönöm még egyszer a' találkozást 's a' vissza adott fülfüggőket. elvona a' grófot.

Halminé. a' grófhöz. Maradjon a' gróf!

Liliomfi. Lehetetlen, nagyságos asszonyom! Legyen békétüréssel majd elmondok mindent. mentében. Csak tréfa volt.

Olmádi. A' találkozás? Hohért volt. mindketten el.

Halminé. Semmirekellő!

Lorándiné. Az istenért, mi lelte?

Halminé. E' gyáva, ki épen a' maga lyányát kerülgeti, édes barátném, az én férjem.

Lorándiné. Férje?

Halminé. Íme, a' bizonyság. E' gyűrűt, melyet ma adott nekem, tőlem kapá jegy gyanánt. — Ezen kívül saját vallása — ő az, ő az!

Lorándiné. Nyugtassa-meg magát, édes báróném. Ő nem lehet az. Mentében azt mondá: hogy csak tréfa a' mit beszélt.

Bárdos.

Bárdos a' bárónét látván elbámul. Nagysád itt? Lorándinchoz. Megengedjen, asszonyom, egy különös felreértés vitt ezen szabadságra. Lenn gróf Liliomfi' kocsiját láttam-meg.

Lorándiné. Ő itt van.

Bárdos. Nem bátorkodtan volna őt itt keresni; de inasa, az a' szemtelen gaz, azt mondá, hogy grófja olly asszonyoknál van, hová az ember egyenest 's tartaléktalan bemehet.

Lorándiné mosolyogva. Illy nemű félreértés ma több is volt.

Bárdos a' báróné' kezeire tekintgetve. Még egyszer engedelmet kérek! Nyugtalan valék a' gróftól bizonyos dolgot megtudni, melly — — közelebb lépén a' bárónéhoz. Mit látok? — E' szerint már tudok mindent.

Halminé, ki a' kapitány' bejövetelekor elfordult, felpillant.

Lorándiné. Mi leli az urat?

Halminé. Mit kívánt tőle kegyed megtudni? Mi által tuda-meg mindent?

Bárdos bizonyos megvető hajlongással. E' gyűrű által, melly nagysád' úján fénylik.

Halminé. Hah! a' gyalázatos, felfedezte az úr előtt is?

Bárdos. Félre a' nehezteléssel, nagyságos asszonyom! Ő engemet veszedelmes hagymázból gyógyítja-meg. Most már értem, mint kell magunkat viselnünk a' begyes asszonyok iránt.

Halminé. Elméje tébolyodott e meg', kapitány úr? Távozzék csak, kérem, távozzék.

Bárdos. Mingyárt, csak ezen gyűrűt kívánom elébb vissza. A' kéz, melly egykor hordozá, felette különbözik attól, melly most viseli.

Halminé rendkívül bámulva. Ezen gyűrű?

Bárdos. Enyém, én adtam a' grófnak, hogy

nagysád' rénye iránt tisztában legyek. Most már nagyon is abban vagyok.

Halminé mint előbb. E' gyűrű az úré?

Bárdos. Enyém, nagyságos asszony, enyém.

Halminé magán kívül, megöleli Lorándinét. O édes barátném! Bárdoshoz. Nem Szelényi az úr' valódi neve?

Bárdos megrettenve és szemmeredten néz reá.

Halminé. E' gyűrűt nem Vizaknai kisasszonytól vette jegy gyanánt?

Bárdos. Irgalmas egek! él még ő? Él még az én drága Amáliám? Szóljon, az istenért, szóljon 's tegyen engem a' legszerencésébb emberré e' földön.

Halminé. A' legszerencésébbé?

Bárdos. Igen, a' legszerencésébbé, ha még él. Hol lelhetem-föl? Legyen irgalmas hozzám, és szóljon.

Halminé. Itt van a' boldogtalan, kit olly gyalázatosan elhagyott.

Bárdos. Maga? Lehetetlen! Maga? megakarja ölelni, de az visszatolja. Térdeire esik előtte. O öröm, o menyeyi boldogság! Nem, kedves drága nőm!

Halminé. Félre kegyetlen! Az úr' gyalázatos szökése bátyámat megölte 's engem — —

Bárdos felegyenesedvén. Szökésem? — Panaszolj a' végzetre, ne reám. Soha még ember egyetlenegy boldog napját, olly drágán nem fizette mint én. Egy szerencsétlen viadal, mellyben e' kar a' tábornok' fiját ölte-meg, szökésre kényszeríte. Hollandiában tartózkodtam. A' megölt' rokonainak nem vala elég, hogy szerencsétlen ivádekjok' dölyfe bir-

tokom 's hazámtól fosztott-meg, kitudták hollétemet 's elfogatván Bécsbe vitettem. A' ályikri kegyelem megmenté életemet; a' halálos ítélet örök rabságra változtatott. Így húztam-ki négy esztendőt, míglen — hihetőleg felsőbb rendelkezésből — eszközök nyujtatnának reá, hogy elszökhessem. A' legnyomorubb környülmények közt kalandoztam-be a' császári tartományokat, mindenfelé 's mindenha tégedet keresve. Hiába voltak leveleim, tudakolásim. Miután minden reményeit elveszteném a' feltalálásnak hadi szolgálatba léptem. Elhülésem az élet iránt szerzé ezen kapitányi tisztséget. Szerettelek téged mint Halminét, de ha Amáliát elfeledtem e, ha a' szerelem' és szerencse' minden ajánlkozásai más házasságra birhattak e, itéld-el mái beszédünkől.

Halminé. Szegény boldogtalan! E' könnyek, melyeket öröm fakaszt, magyarázzák-meg mit érzek. Én is kínok között húztam-ki tíz keserű esztendőt, szerencse, hogy vétkesnek nem hittelek — úgy kétségbe estem volna.

Lorándiné. Ezer szerencsét, kedves barát-ném, 's az úrnak is, drága kapitány úr! Még az úr nem tudja, melly kincset nyer vissza ezen dicső nőben.

Bárdos. Ez a' kincs olly nagy, mint méltatlan én birtokára.

Olmádi. Nelli. Liliomfi.

Olmádi Lorándinéhoz. Jer, húgom, jer, szólj leányoddal. Az én egész birtokom sem képes észére hozni.

Lorándiné. Én Nellinek engedelmet adtam úgy tenni, mint magának tetszik.

Nelli. 'S azt nem fogja megbánni, édes anyám. Egyébiránt, édes jó bátyám, a' bárónét választom ez ügyben bírónak 's ítéletének önkényt alávetem fejemet.

Halminé. Mire nézve?

Nelli. A' gróf azon tiszteletét mutatja irántam, hogy kezemet kéri. Én ajánlását meg nem vetem, de mingyárt nem is határozhatom - el magamat. Időt kívánok 's engedek, hogy a' dolgot mindketten megfontolhassuk. Mert fájdalom, a' grófot olly oldalról ismertem-meg, melly a' jövődök miatt retteget.

Halminé. Hihetőleg lebkény oldaláról.

Nelli szeméit lesütve.

Lorándiné mosolyogva. Igen, igen.

Halminé. Nelli' viselete olly okos, hogy nem foghatom-meg mint nem tetszhetik a' grófnak — ha előbbeni gondolkodása csakugyan változott.

Liliomfi. Ez még inkább neveli tiszteletemet 's szívem' forró hevében is kész vagyok engedni.

Olmádi. Makrancz mind, és nem egyéb! Ó a' házasságot csak könyvekből ismeri 's illy könyvbeli házasságok az életben nincsenek.

Halminé. Olmádi úr igen téved, ha ezt hiszi. Az életben történnek olly dolgok, mellyeket könyvben is regének tartanánk. Például, házaspár, melly egymást nem ismerte.

Olmádi. Nem ismerte?

Halminé. Nem ismerte. Tíz év mulva jutnak

ismét együvé. A' férj szereti hitvesét 's hívtelen lesz hozzá ; a' hitves szereti férjét 's gyűlöli azért, hogy férje őt szereti. Egy nyomorú kis gyűrű... Ezen alkalommal köszönöm a' regét a' grófnak !

Liliomfi. Tessék csak nagysádnak a' találkozásra emlékezni.

Olmádi. Csitt a' találkozásról ! Halminéhez. És — egy nyomorú kis gyűrű ?

Halminé. Egy nyomorú kis gyűrű ismerteti össze őket újra 's egyesíti örökre. Szeretik egymást mint menyekzőjük' napján —

Olmádi. E' házaspárt igen szeretném ismerni.

Halminé. Itt áll a' nő.

Bárdos. Itt áll a' férj.

Olmádi. Csudálatos !

Liliomfi. Valóban igen csudálatos !

SCHRÖDER.

Szül. Schwerinben Nov. 3d. 1744. megh. rel-
lingeni jószágán Sept. 3d. 1816.

Schröder, Lajos, Friderik egyike volt azon férfiaknak, kik a' német dramai és színjátszói művészetre legszerencsésebb befolyással munkáltak. Atyjának, kit még kisdéd korában elveszte, lételénél egyebet nem köszönhet, de igen anyjának, leginkább pedig a' híres színjászó Ackermann Ernesztnek, kihez anyja 1749 Moskuban másod ízben méne férjhez. Első iskolai tanulását Schröder Königsbergben, hol anyja saját költségén egy theatrumot állíta, az úgy nevezett Friderik-collegiumban kezdette. Még alig négy esztendő, a' petersburgi játékszínen egy allegoricus előjátékban, mint ártatlanság' képviselője lépett-fel, melly alkalommal a' esaszárné' tetszését olly mértékben nyerte-meg, hogy az a' gyermeket magához hozatván karjaira vette 's gazdagon megajándékozá. — Több rendbeli utazásai után, melyeket a' Rajna' mellett, Schweitzban, porosz és lengyel-országban teve, Hamburgban telepedett-meg szülőjével, hol mostoha atyja, Ackermann, theatrumot nyitott. Schröder itt eleinten mint tánczos lépett-fel 's eleven comicus mozgásai által a' közönség' javaló tapsait nyerte-meg. Vigjátékokban pedig néhány szolgák' szerepét nagy könnyűséggel és szeszéllyel adá. Ackermann' halála után ő vette kezébe a' játékszin' kormányát 's theatrumi ismeretei, tiszta karaktere, 's nagy befolyása által a' színjászók' erkölcsi művelődésére, magát igen jelesen különböztette-meg. Mint dráma-költő 1771 lépett

„Csakárd“ nevű vigjátékával publicum elébe, melyet annak utána több, részint eredeti, részint külföldiek után dolgozott darabok követtek. 1775 mutatkozott-meg először mint tragikus színjátszó, 's nem sokára classicus előadásaival bámulatra ragadta nézőit. 1780 a' berlini, müncheni és mannheimi theatrumokon mint vendég lépett-fel; 1781ben pedig a' bécsi udvari theatrumhoz hivatott-meg. 1786 ismét Hamburgban nyitott theatrumot, 's Hamburgnak ez idő óta van állandó játékszíne. 1789 lelépven színjátszó pályájáról rellingeni jószágán voná-meg magát : de 1811 ismét felvállalta az igazgatást, melyet annak utána halálaig folytatott.

Ha Sch r ö d e r sajátképen költőnek nem mondhatni is, kétséget nem szenved, hogy a' német játékszin' baráti olly sok halálával tartoznak neki, mennyivel igen kevésnek németország' dráma-költői és színjátszói közül. Az az ügyesség, mellyel ő idegen föld' termékeit honába által ültetni tudta, költőnek és mű-philosophusnak egyiránt hasznos tanúságul szolgál; eredeti dramái pedig sokáig fognak kedves és játékszínen haszonvehető darabok maradni. Kevés van németország' dramaticusai között, kinél a' theatrumi hatás olly gonddal és vigyázva számoltatott volna ki, mint Sch r ö d e r' dolgozásaiban. Nála minden jelenés újabb világot vet a' darab' szövődékére 's előbbre viszi a' történetet, minden dialogus karakter-vonásokat fejt-ki; 's ama' rossz, de kedvencz-szokásaiktól a' dráma-költőnek, melly szerint oratori dictiókban öntik-ki individualis 's a' darab' határain kívül fekvő érzéseiket, mellyek által csaknem mindenkor vagy karakterek rontatnak, vagy a' történet' haladása akadályoztatik, magát igen szerencsésen tudta óvni. Csak néhány karaktert emelni-ki határozottan 's a' többivel mellékes, igen alárendelt szerepet játszadni kedvelt szokása volt; azonban minden személyei úgy vannak egymásba szövődve, hogy általok a' dramai actio szakadatlanul célja felé mozgattatik. Innen érthető, miért különbözik I f f l a n d' és K o t z e b u e' kárhoztatott erzelgése az övétől. Amazok tudniillik gyakor ízben vesznek magoknak szabadságot szívók' saját érzelmeit ömledzetetni, vagy — a' mit kivált K o t z e b u e olly igen kedvelt — gúnyolat' 's elmésség' nyilait pattogtatni, mellyek gyakorta egész episodokat alkotnak, 's a' néző' figyelmét megosztván maga a' történet iránt részvétlen érzést gerjesztenek. Sch r ö d e r, bár nem olly praecisus, mint, például, a' dramai dialog' nagy mestere L e s s i n g, ritkán mondat valamit személyeivel, a' mi a' darab' határain belül ne volna. Az ő didaxisa vagy érzelem-ömlései a' nézőben részvételt gerjesztenek, mert nem magokért, hanem a'

történet' 's drama' hasznára vannak mondva, 's vélek szorosán kapcsolva. Kotzebue, kitől minden érdemeiket csak részrehajlás tagadhat-meg, sok theatrumi ismeretekkel bírt, de többnyire túlból csapongott a' drama' határain mint Iffland; 's mint Schröder még inkább. Ő mindég és mindenütt, hol csak alkalom mutatkozik, tanít, gúnyol, érzeleg, reflectál tudomány és művészet, cultura és korszellem felett; cathedrai declamatiókat tart philosophia és természet-tudományból, — mellyeket talán olly kevésbé érte, mint némelly magyar fordító a' maga angol originálját — 's győzelmekről álmodott ha a' köznépben nevetést gerjeszthete szerencsétlenül mázolt caricaturájival. Innen van, hogy a' német publicum' ezen egykori kedvencének épen illy nemű művei, mellyek által nevét öröködni hitte, lassandan elenyésznek; azonban, hogy Schröder 's „Gyűrűje“ vagy a' Vetter von Lissabon, 's Fährdrich 's egyéb Beaumont és Fletcher után szerencsésen dolgozott darabok németország' theatrumain még mindég részvétellel fogadtatnak. Iffland és Kotzebueval hasonlítottván Schröder, azt lehet róla mondani, hogy művei szárazabbak, nyugalmasak, 's kevésbbé vannak kiemelve mint emezekéji; de tisztábbak, gondosabb dolgozás, művészibb kéz látszik rajtok, nincs bennök semmi erkölcs-sértő alacsonyág, és sok játékszíni hatások van, 's egyikét vígjátéka kevés munkával igen jóvá válhatnak.

Mint színjászó Schröder — a' németek' vallomása szerint — még mind eddig nincs meghaladva nemzete' művész-rokonaitól. Ő már a' természettől is igen forgony és akadéktalan nyelvel, tiszta 's érthető hanggal, szerencsés arczvonásokkal, mellyekben a' lélek' minden mozdulatai észrevehetőleg tükröződtek, ajándékozott-meg. Kivált a' magasabb tragicumok' előadásában szertelen erővel bírt, rajta mindennek jelentése volt; lépte, mozgásai, hangja beszéltenek. Shakspeare' Learjét adván-elő, mint Staciané emlégeti, aluva hozatott-ki a' színre 's már maga ez az agg kor' és balszerencse' álma könnyeket fakaszt a' nézők' szeméiből, holott még fel nem ébredett, 's fajdalmának egy szóval sem adta volt jeleit. 'S mily jelenés vala az, midőn Cordelia' holttestét, ki azért öletett-meg, mert atyját elhagyni nem akarta, karjaiba vévén szavának és mozdulatának a' kétségbeesés látszott kölesőnözni erőt! Szívét egy gyöngye remény táplálta 's aggodalommal lesé, ha a' szeretett halott piheg e még? mert ő, az esztendők' nagy száma alatt meg-görbédtt agg, nem hihet-e, hogy illy fiatal élet elhunynhatott; szív-repesztőleg mutalkoztak a' szenvedélyes fájdalom' színei hamvatag

arczatán. Schrödert semmi sem tudá inkább boszontani, mint midőn előadása annál fogva dicsértetett, hogy ő ez vagy amaz verset és kitélt mesterileg mondotta, a' dramának ez vagy amaz helyét remekül játszotta. „Jól ábrázoltam e a' felvett szerepet? voltam e az, kit előadnom kelle?” ezeket szokta volt ő mindenkor kérdeni. A' műbirónak, tudniillik, nem egyes helyeket, hanem a' genie' egészét kell tekintetbe venni, a' mire ügyelni leginkább Schröder megítélésében volt szükség, kinek művészi tehetsége csaknem minden szerepben különböző 's más meg' más oldalról mutatkozott-ki. — Schröder polgár társai által méltán szeretve 's tisztelve volt, mert azon felül, hogy dráma-költő nem rossz, színjátzó pedig classicus vala, tetteinek mindenikéből tiszta karakter és nemes lélek sugárzott-ki. Olly tulajdonok, mellyek becsesbek mint a' természet' bármelly adománya.

Források: Theorie und Literatur der deutschen Dichtungsarten, von Dr. Philipp Mayer. — Allgemeine deutsche Real-Encyclopädie, V. Original-Ausgabe. — Deutschland, von Anne Germaine, Baronin von Staël Holstein. — Dramaturgische Blätter, von Ludwig Tieck.

B.

H i b á k.

Lap	7	sor	3	NEMÉTBŐL	olvasd	NÉMETBŐL
dto	9	„	11	De Bruneschi ; Emilia	—	De Bruneschi Emilia;
dto	15	„	18	Emilia	—	Emiliát
dto	32	„	17	helytt	—	helyt
dto	52	„	9	jőne	—	jőne
dto	76	„	26	Öbesterné	—	Óbesterné
dto	86	„	15	után kimaradt ez: E d v á r d.		Mit előbb?
dto	87	„	25	nyugtalanóságban	—	nyugtalanóságban
dto	101	„	35	s emeinet	—	szemeimet
dto	108	„	29	avgy	—	vagy
dto	116	„	5	két-ezer	—	kétszer
dto	122	„	14	tekintetes helyett	—	nagyságos
dto	152	„	20	kellemesbbe'	—	kellemesbbé
dto	159	„	23	hat	—	hát
dto	185	„	16	csuszog,	—	csoszog.
dto	207	„	24	tébolyodott e meg',	—	tébolyodott e meg,

Némelly apróbb interpunctiói hibákat az olvasó ön maga is ki fog jolbithatni.